

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

**TAŞIMALI EĞİTİM VEREN İLKOKULLARDA VE
ORTAOKULLARDA RİSK VE RİSK YÖNETİMİ**

Fatih Oğuz ÇELİK

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2019

TAŞIMALI EĞİTİM VEREN İLKOKULLARDA VE ORTAOKULLARDA
RİSK VE RİSK YÖNETİMİ

Fatih Oğuz ÇELİK

Danışman

Doç. Dr. Ahmet AKBABA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2019

KABUL VE ONAY

Fatih Oğuz ÇELİK tarafından hazırlanan "Taşımali Eğitim Veren İlkokullarda ve Ortaokullarda Risk ve Risk Yönetimi" başlıklı bu çalışma, 28/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Halil IŞIK (Başkan)

Doç. Dr. Ahmet AKBABA (Danışman)

Doç. Dr. İhsan Nuri DEMIREL (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Doç. Dr. Fuat TANHAN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporum sadece Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

28.06.2019

Fatih Oğuz ÇELİK

ÖZET

CELİK, Fatih Oğuz. *Taşımali Eğitim Veren İlkokullarda ve Ortaokullarda Risk ve Risk Yönetimi*, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2019.

Bu araştırmanın amacı, taşıma yoluyla eğitim veren ilk ve ortaokul yöneticilerinin ve ilgili okullardaki öğrenci velilerinin, okullarında karşılaşılabilecek riskler ve bu risklerin yönetimi hakkındaki görüşlerini incelemektir.

Araştırmada durum araştırması modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit merkez ilçelerinde taşımali eğitim veren 90 ilk ve ortaokulun yöneticileri ve taşımali eğitime tabi öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise taşımali eğitim veren okullardan 12 okulda görev yapan gönüllü 24 yönetici ve öğrencisi taşımali eğitime tabi gönüllü 12 veli oluşturmaktadır. Araştırma, yöneticilere yönelik oluşturulan 10 soru ve velilere yönelik oluşturulan 5 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca araştırmada katılımcılara yönelik bir de 'kişisel bilgi formu' kullanılmıştır.

Araştırmanın verilerinin çözümlenmesinde, elde edilen bulgulara dayalı olarak içerik analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, kodlamalar oluşturulmuş, kodlamalar bir araya getirilerek de temalar (kategoriler) ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlarda yönetici ve velilerin görüşlerine göre, taşımali eğitim veren kurumlarda en çok karşılaşılan risklerin başında beslenme uygulamasından kaynaklı zehirlenme riski ve eğitimsiz servis şoförlerin varlığı ile bu servislerin kaza yapma ihtimali gelmektedir. Yöneticiler, riskleri yönetmede benzer görüşlerde bulunarak sırasıyla 'denetimle önlem alma', 'ikaz ve uyarıda bulunma', 'üst birimle iletişim' ve 'öğretmen görevlendirme' yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin hemen hepsi yetki sıkıntısından kaynaklı olarak riskleri yönetmede sıkıntı yaşadıklarını ifade ettiklerinden yöneticilere verilecek daha geniş yetkilerin, riskleri yönetme işine katkı sunabileceği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Taşımali eğitim, risk, risk yönetimi, risk yönetimi yöntemleri.

ABSTRACT

ÇELİK, Fatih Oğuz. *Risk and risk management in the primary and secondary schools with transported education*, Master's Thesis, Van, 2019.

In this study, it is aimed to examine the opinions of the administrators of the primary and secondary schools which provides education through transport and of the parents of the students in the related schools about the risks that can be encountered in the educational institutions and the management of these risks.

The case study model is used in the study. The universe of the study consists of the managers of 90 primary and secondary schools which are providing education through transport in Van province İpekyolu, Tuşba and Edremit's central districts and the parents of the students who are subject to transportation in these institutions during the 2018-2019 academic year. The study group consists of 24 volunteer managers who work in 12 schools which are selected from these educational institutions and 12 volunteer parents whose child(ren) go to school by transport. The research is carried out with semi-structured interviews which are prepared for managers and consist of 10 questions and for parents consist of 5 questions. In addition, a 'personal information form' is used for the participants.

In order to analyze the data of the study, content analysis is used based on the findings. According to the results of the analysis, the codings are created; and the themes (categories) are revealed by bringing these codings together.

In the results of the research, according to the opinions of the managers and parents, the most common risk among the institutions which provides education through transport is the risk of poisoning due to feeding practices and the possibility of accidents because of the existence of untrained service drivers. The managers make similar views in managing risks and state that they use 'control measures', 'warnings', 'communication with the upper unit' and 'teacher assignment' methods respectively. Almost all of the school administrators state that they experience difficulties in managing the risks due to the shortage of authority, so it is determined that the broader powers to be given to the managers could contribute to the business of managing the risks.

Key Words

Transported education, risk, risk management, methods for risk management.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
EKLER DİZİNİ	x
1. BÖLÜM : GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemleri	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
2.BÖLÜM : KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Eğitim	6
2.2. Türk Eğitim Sisteminde İlköğretimin Önemi	6
2.3. Eğitimde Fırsat ve İmkan Eşitliği	7
2.4. Taşınmalı Eğitim	9
2.4.1. Taşınmalı Eğitim Uygulaması Gerekeçleri.....	10
2.4.1.1. <i>Eğitimin Yaygınlaştırılması Gerekliliği</i>	10
2.4.1.2. <i>Yerleşim Birimlerinin Dağılıklığı</i>	11
2.4.1.3. <i>İç Göçlerin Yoğun Olması</i>	11
2.4.1.4. <i>Eğitimde Niteliğin Arttırılması Gerekliliği</i>	11
2.4.1.5. <i>Maliyetlerin Azaltılmasını Sağlama</i>	12
2.4.1.6. <i>Fırsat Eşitliği</i>	12
2.4.2. Taşıma Merkezi Okulların Özellikleri.....	12
2.4.3. Öğrencisi Taşımacak Okulların Özellikleri.....	13
2.4.4. Taşıma Merkezi Okul Yöneticilerinin Görevleri.....	13

2.4.5. Taşımali Eğitimin Faydaları.....	15
2.4.5.1. Taşımali Eğitimin Eğitim-Öğretim Yönünden Faydaları.....	15
2.4.5.2. Taşımali Eğitimin Sosyal ve Kültürel Yönden Faydaları.....	16
2.4.5.3. Taşımali Eğitimin Ekonomik Yönden Faydaları.....	16
2.4.6. Taşımali Eğitim Uygulamasına Yöneltilen Eleştiriler.....	17
2.4.7. Ülkemizde Taşımali Eğitimin Güncel Durumu.....	18
2.4.8. Van İli Taşımali Eğitim İstatistikleri.....	18
2.4.9. Taşımali Eğitim İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	19
2.5. Risk Kavramı.....	29
2.5.1. Risk Yönetimi.....	29
2.5.1.1. Eğitim Kurumlarında Risk Yönetimi.....	31
2.5.1.1.1. Eğitim Kurumlarında Risk Yönetimi İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	32
3. BÖLÜM : YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırmanın Modeli.....	34
3.2. Çalışma Grubu.....	34
3.3. Veri Toplama Araçları.....	35
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	36
3.5. Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği.....	37
4. BÖLÜM : BULGULAR VE YORUM.....	38
4.1. Okul Yöneticilerine Göre Risk Kavramına Ait Bulgular.....	38
4.2. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitim Uygulamasına Ait Bulgular.....	39
4.3. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre En Çok Karşılaşılan Risk Faktörlerine Ait Bulgular.....	41
4.4. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitimde Risklerin Yönetimine Ait Bulgular.....	43
4.5. Okul Yöneticilerine Göre Taşımali Eğitimde Değiştirilmesi Beklenen Uygulamalara Ait Bulgular.....	45
4.6. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitimde Beslenme Hizmetine Ait Bulgular.....	47
4.7. Okul Yöneticilerine Göre Taşıma Merkezi Olan Okulun Fiziki Durumuna Ait Bulgular.....	48
4.8. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitim Kapsamında Sunulan Servis Hizmetine Ait Bulgular.....	50
4.9. Okul Yöneticilerine Göre Taşımali Eğitim Kapsamında Sunulan Sağlık Hizmetlerine Ait Bulgular.....	52

4.10. Okul Yöneticilerine Göre Taşımali Eğitim Uygulamasına Alternatif Olabilecek Uygulamalara Ait Bulgular.....	54
5. BÖLÜM : SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	56
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	56
5.1.1. Okul Yöneticilerine Göre Risk Kavramına Ait Sonuçlar.....	56
5.1.2. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitim Uygulamasına Ait Sonuçlar.....	57
5.1.3. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre En Çok Karşılaşılan Risk Faktörlerine Ait Sonuçlar.....	58
5.1.4. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitimde Risklerin Yönetimine Ait Sonuçlar.....	60
5.1.5. Okul Yöneticilerine Göre Taşımali Eğitimde Değiştirilmesi Beklenen Uygulamalara Ait Sonuçlar	62
5.1.6. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitimde Beslenme Hizmetine Ait Sonuçlar.....	64
5.1.7. Okul Yöneticilerine Göre Taşıma Merkezi Olan Okulun Fiziki Durumuna Ait Sonuçlar.....	66
5.1.8. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitim Kapsamında Sunulan Servis Hizmetine Ait Sonuçlar.....	68
5.1.9. Okul Yöneticilerine Göre Taşımali Eğitim Kapsamında Sunulan Sağlık Hizmetlerine Ait Sonuçlar.....	69
5.1.10. Okul Yöneticilerine Göre Taşımali Eğitim Uygulamasına Alternatif Olabilecek Uygulamalara Ait Sonuçlar.....	70
5.2. Öneriler.....	72
KAYNAKÇA.....	74
EKLER.....	81

KISALTMALAR

T.D. : Tebliğler Dergisi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

WHO : Dünya Sağlık Örgütü

YİBO : Yatılı İlköğretim Bölge Okulları

PİO : Pansiyonlu İlköğretim Okulları

BM : Birleşmiş Milletler

UNICEF : Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

UDH : Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

TKY : Toplam Kalite Yönetimi

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Veriler.....	35
Tablo 2. Katılımcı Özellikleri.....	35
Tablo 3. Okul Yöneticilerine Göre Risk Kavramı.....	38
Tablo 4. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşınalı Eğitim Uygulaması....	39
Tablo 5. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre En Çok Karşılaşılan Risk Faktörleri.....	41
Tablo 6. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Risklerin Yönetimi.....	44
Tablo 7. Okul Yöneticilerine Göre Değiştirilmesini Beklenen Uygulamalar....	45
Tablo 8. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Beslenme Hizmeti.....	47
Tablo 9. Okul Yöneticilerine Göre Taşıma Merkezi Olan Okulun Fiziki Durumu.....	48
Tablo 10. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşınalı Eğitim Kapsamında Servis Hizmeti.....	50
Tablo 11. Okul Yöneticilerine Göre Taşınalı Eğitim Kapsamında Sunulan Sağlık Hizmeti.....	52
Tablo 12. Okul Yöneticilerine Göre Taşınalı Eğitim Uygulamasına Alternatif Uygulamalar.....	54

EKLER DİZİNİ

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu.....	81
Ek-2. Yöneticilere Yönelik Görüşme Formu.....	82
Ek-3. Velilere Yönelik Görüşme Formu.....	83
Ek-4. Uygulama İzin Belgeleri.....	84

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Dünya üzerindeki bütün canlılar gibi, bu canlıların en değerlisi olan insanın da çevre ile etkileşim kurma zorunluluğu vardır. İnsan, çevre ile olan etkileşimiyle yaşamını devam ettirecek birçok yeni bilgiler edinir ve edindiği bu bilgilerle bir nevi eğitilmiş olur. Eğitim, üzerinde birçok tanımın yapıldığı değerli bir kavramdır. Eğitimi; bireyin davranışlarında izler bırakan ve değerli dünyasına yeni katkılarda bulunarak onun dünyada var olmasını sağlayan ve bireyin kasıtlı çabaları sonucu ulaşılabilen sınırsız bilgi defineleri olarak tanımlayabiliriz.

Her ülke, vatandaşlarına gerekli olan nitelikleri kazandırarak, yaşamlarını rahat bir şekilde devam ettirebilmelerini ister. Ancak eğitimle mümkün olan bu anlayışla devlet, vatandaşlarının bütününe temel eğitimden eşit bir şekilde faydalanmalarını sağlamak zorundadır (Uslu, 2017). Her ne kadar günümüzde alternatif okulların varlığı konuşuluyor olsa da devletler, vatandaşlarına temel eğitim imkanlarını sağlamak adına okulları aracı olarak kullanmaktadırlar. Yaygın eğitimden ayırıp, örgün eğitim kurumları olarak nitelendirdiğimiz okullarda bu ayrımı yapmamızın sebebi, onu daha yakından tanımak ve onunla özel olarak ilgilenmek kolaylığındandır (Aydın ve Akyol, 2010).

Ülkemizde, tek başına bir sebep değilse bile sahip olduğumuz özel coğrafi konum sebebiyle bazı eğitim uygulamaları yapılmaktadır. Bunlardan biri 'birleştirilmiş sınıf uygulaması'dır. Kabaş (2006), bileştirilmiş sınıf uygulamasının ülkemizde zorunlu hale geldiğini ifade edip bunu Türkiye'nin coğrafi konumunun geniş bir alana yayılmasına, öyle ki ülkenin doğu ve batısında aynı anda farklı mevsimlerin yaşanabildiğine, bu durumun da ülkede farklı yerleşim şekillerini ortaya çıkardığına, bu yerleşim şekillerinin var olduğu bir ortamda ise her öğrencinin rahatça ulaşabileceği okullar oluşturmanın zor olduğuna bağlamıştır. Ancak tüm bu durumlara rağmen her yerde birleştirilmiş sınıf uygulaması da yapılmamaktadır. Birleştirilmiş sınıflarda eğitim gören öğrencilerin yanı sıra bir de bulunduğu yerde bazı coğrafi, ekonomik, sosyal

nedenlerle okulların yapılamadığı yerler mevcuttur. Buradaki öğrenciler de taşıma yöntemiyle bazı merkezi eğitim bölgelerine ulaştırılmaktadır. Taşımali eğitim, 'çeşitli nedenlerle birlikte okula erişimde sorunlar yaşayan ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerinin belirlenen okullara günü birlik taşınarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulama' (MEB, 2018) şeklinde tanımlanmıştır. Pilot uygulama olarak Türkiye'de Kırklareli ve Kocaeli illerinde ilk kez 1989-1990 öğretim yılında başlatılan taşımali ilköğretim uygulaması, sekiz yıllık eğitime geçilmesiyle birlikte 1997-1998 öğretim yılında ilkeleri ve ölçütleri belirlenerek 70 ili kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmıştır (Recepoğlu, 2006). Şu anda ise Türkiye genelinde 81 ilde uygulanan taşımali ilköğretim uygulamasından 810.035 öğrenci etkilenmektedir. Okulu olmadığı için öğrencileri taşınan yerleşim birimi sayısı ise 43.405'tir (MEB, 2018).

Taşımali eğitim uygulamasını gerekli kılan ve uygulanmasında etkili olan bazı durumlar mevcuttur. Ülker (2009), bu gerekliliği; ülkemizde ilköğretimin sekiz yıla çıkmasıyla artan derslik, öğretmen, araç ve gereç gereksinimine, bu ihtiyaçların kısa ve orta vadede giderilmesinin çok zor olmasına, yine ülkemizdeki küçük yerleşim birimlerinin dağınıklığına, aralardaki mesafenin öğrencilerin yürüyerek gelip gitmelerine engel olmasına ve buralarda göçün hızlanmasına dayandırmıştır. Taşımali eğitimin bir gereklilik halini alması bir yana, bu eğitim modeli, içerisinde birtakım riskleri içerir. Risk, sözlükte, 'zarara uğrama tehlikesi, riziko' olarak tanımlanmıştır (TDK, 2018). Eğitimde oluşabilecek tehlikeleri önceden kestirmede ise devlete, eğitim yöneticilerine, ailelere ve eğitime dahil olan tüm unsurlara birtakım görevler düşmektedir. Kabaş (2006)'a göre taşımali eğitim uygulaması sırasında uygulamadan kaynaklı bazı sorunlar yaşanmaktadır. Okul yöneticileri başta olmak üzere, velileri, öğrencileri ve öğretmenleri ilgilendiren sorunlardan; taşımali ilköğretim kapsamındaki öğrencilerin eğitim seviyeleri, bu öğrencilerin beslenmeleri, okula ve çevreye olan uyumları, taşıma araçlarının durumu ve fiziki ve personel yönünden taşıma merkezi okulların durumları vb.dir.

Eğitimde herhangi bir sorunu, olayın gerçekleştiği anda ortadan kaldırmaya çalışmak hem maddi hem de manevi kayıplara yol açabilmektedir. Tehlikeleri ortaya çıktığı anda değil de çıkmadan sezip ortadan kaldırmak ise daha değerlidir. Risklerle mücadele edebilmek için ise yönetim becerilerine ihtiyaç vardır. Örgütler, her ne kadar insan, enerji, zaman ve para gibi kaynaklara sahip olsalar ve yöneticiler görevlerini

yerine getirirler de örgütlerin amaçlarını olumsuz yönde etkileyecek birtakım olayların ya da durumların ortaya çıkma olasılığı her zaman söz konusu olabilir. Bu durum, başta yöneticiler olmak üzere çalışan diğer personelin bilgi ve beceri yönünden yetersizliğinden kaynaklandığı gibi örgütsel süreçlerin etkili bir şekilde işletilememesinden veya örgüt içindeki ve dışındaki değişimlerden kaynaklanabilir (Maya, 2011).

Risk yönetimi bir karar sürecini tanımlamaktadır. Risk yönetiminin tanımladığı bu karar süreci de ortaya çıkan sorunlarla ilgili olarak nelerin yapılacağına dairdir (Güler ve Çobanoğlu, 1997). Risk yönetimi, eğitim örgütlerinde ve özellikle de işletmecilik işlerinin yoğun olarak görüldüğü teknik öğretim kurumlarında başarıyla uygulanabilir. Eğitim örgütlerinin temel öznesinin, insan olması risklerin yönetilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Örgütlerdeki risk yönetiminin gerekliliğini gözler önüne seren durumlardan biri de eğitim hizmeti sunan eğitim örgütlerinin yapılan etkinlikler nedeniyle başta öğretmenler olmak üzere, öğrencilerin, diğer personelin sağlığını ve hatta can güvenliğini tehdit edebilecek durumlar ile karşılaşabilecek olmalarıdır (Maya, 2011).

Daha önce de belirttiğimiz sebeplerden dolayı uygulanması gerekli görülen taşıma yoluyla eğitim, öğrenciye ve topluma bazı olumlu getiriler sağlamasına rağmen, uygulanma sürecinde karşılaşılabilecek tehlikelerden dolayı da iyi bir risk yönetimine ihtiyaç duymaktadır. Ülkemizde her ne kadar taşıma yoluyla eğitim anlamında birçok araştırma yapılmışsa da konunun önemine rağmen eğitimde risk yönetimiyle ilgili çok az araştırmaya rastlanmıştır. Bu anlamda araştırma, alana katkı sunma anlamında önemlidir. Araştırmada taşıma yoluyla eğitim veren ilk ve ortaokul kurumlarının yöneticilerinin ve ilgili okullardaki öğrenci velilerinin, taşınalı eğitim uygulamasında karşılaşılabilecek risklere ve bu risklerin yönetimine ilişkin görüşleri incelenecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemleri

Bu çalışmanın genel amacı taşınalı eğitim veren ilk ve ortaokullarda görev yapan yönetici ve velilerin risk ve risk yönetimi hakkındaki görüşlerini incelemektir. Bu temel amacın yanında aşağıda alt problemlerde belirtilen sorulara da cevaplar aranmıştır.

1) Katılımcıların risk kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?

a) Yöneticilerin ve velilerin taşınmalı eğitime tabi öğrencilerin en çok karşılaştıkları risk faktörlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

b) Yöneticilerin ve velilerin taşınmalı eğitime tabi öğrencilerin karşılaştıkları güçlüklerle ve risklere karşı aldıkları önlemler nelerdir?

c) Yöneticilerin, taşınmalı eğitim uygulamasında şu anda risk faktörü olarak görüp değiştirilmesini beklediği uygulamalara ilişkin görüşleri nelerdir?

2) Katılımcıların taşınmalı eğitim uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?

a) Yöneticilerin ve velilerin taşıma merkezinde verilen 'beslenme' hizmetine ilişkin görüşleri nelerdir?

b) Yöneticilerin taşıma merkezi olan okulun 'fiziki durumu'nun yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

c) Yöneticilerin ve velilerin taşınmalı eğitim kapsamında sunulan 'servis' hizmetine ilişkin görüşleri nelerdir?

d) Yöneticilerin, taşınmalı eğitim kapsamında sunulan 'sağlık' hizmetlerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

3) Yöneticilerin ve velilerin taşınmalı eğitim uygulamasına alternatif olabilecek uygulamalara ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, taşıma yoluyla eğitim veren ilk ve ortaokul kurum yöneticilerine ve öğrenci velilerine karşılaşılabilecekleri risklere ve bu risklerin yönetimine ilişkin yardımcı bir kaynak olabilir. Ülkemizde her ne kadar risk yönetimiyle ilgili yapılmış araştırma sayısı fazla ise de bu araştırmaların büyük çoğunluğunu ekonomi ve finans sektörü oluşturmaktadır. Eğitimde risk yönetimiyle ilgili ülkemizde çok az sayıda

araştırmaya rastlanmıştır. Özelde taşınmalı eğitim uygulamasıyla ilgili ise barındırdığı risklere ve bunların yönetimine ilişkin bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda bu araştırma, konusu itibariyle alanında özeldir. Bu araştırma taşınmalı eğitim veren kurumların yöneticilerine riskleri belirleme ve giderme noktasında önlem almalarına yardımcı olabilir. Velilerin taşınmalı eğitim uygulamasına ilişkin görüşlerinden yola çıkarak sorunların tespiti ve çözümü kolaylaşabilir. Görüşlerden yola çıkarak eğitim yöneticilerine mevcut risklerin yönetimiyle ilgili eğitimler verilebilir. Yine araştırmadan yola çıkarak, taşıma yoluyla eğitim gören çocuklara, risklerin minimum düzeye indirildiği ortamlar ve şartlar oluşturulabilir. Sonuç olarak bu araştırma, taşınmalı eğitim veren ilk ve ortaokullarda risklerin belirlenmesi ve yönetimi anlamında ilgili paydaşlara yol gösterecek örnekler sunabilir. Zira alanyazında taşınmalı eğitim ile ilgili olarak risklerin belirlenmesi ve yönetimiyle ilgili bir araştırma olmadığı için araştırmadan elde edilen sonuç ve öneriler, alana katkı sağlayabilir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Van ili merkez ilçeleri olan İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinde taşıma yoluyla eğitim veren 12 ilk ve ortaokuldaki 24 yöneticinin ve 12 velinin görüşleriyle sınırlıdır.
2. Araştırma Van ilindeki 'ilk ve ortaokul'larla sınırlıdır.
3. Araştırma 'taşınmalı eğitim'de karşılaşılabilecek riskler ve bunların yönetimiyle sınırlıdır.
4. Araştırma, geliştirilen görüşme formuyla sınırlıdır.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim

Eğitim kavramı, önemine binaen tek bir tanıma sığdırılamayıp birçok farklı şekilde tarif edilmiştir. Sonuç olarak yapılan her bir tanım, eğitimi belirli sınırlar içerisine koymuş, bu nedenle de her bir araştırmacı eğitim kavramını yapılan tanımlamalarda eksik gördüğü noktaya ve belirtmek istedikleri amaca uygun olarak yeniden tanımlamaya çalışmıştır. Bilimsel, teknolojik, siyasal,psikolojik sosyo-ekonomik ve kültürel amaçları bulunan eğitim, çok yönlü bir girişimdir (Dinçer, 2003).

Toplumsal bir olgu ve olay olan eğitim, toplumsal değerlerle uyumlu olarak, bireyleri toplum ortamında etkileme ve söz konusu bu değerleri bireylere kazandırma sürecidir. Toplumsal bir ortamın olması,eğitimin olabilmesi için bir koşuldur. Toplum olmayan yerde eğitimden söz edilemez (Gül, 2004). Değişen teknolojiler, gelişen bilim ve neticesinde hafızasındaki bilgileri yenileyen dünyayla birlikte ülkelerin eğitime vermiş oldukları önem derecesi de farklılaşmıştır diyebiliriz. Değişmekle birlikte farklı bir eğitime ihtiyaç duyan toplum, eğitimin belli işlev ve yapılarını değiştirmeye zorlayan ve değişimi istediği şekilde sağlayan toplum ise bu değişimin yeni nesillerin sosyalleşme sürecinde sağlanması için eğitimi göreve çağırmaktadır (Erol, 2011).

Dünyada farklı ülkeler, toplum yapılarına ve şartlarına bağlı olarak farklı eğitim sistemleri oluşturmuşlardır. Örgün ve yaygın eğitim olarak iki ana bölümden oluşan okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademeleri, Türk eğitim sisteminde örgün eğitimi oluşturan öğretim kademeleridir (Memduhoğlu, 2016).

2.2. Türk Eğitim Sisteminde İlköğretimin Önemi

Ülkeler, eğitim sistemlerinde diğer kademelerin hepsinde olduğu gibi ilköğretime başlama için de belirli bir yaş sınırı koymuştur. Ülkemizde de ilköğretim için bu yaş aralıkları belirli olmakla birlikte yıllara göre ilköğretime başlama yaşı değişebilmektedir. Her ne kadar belirli bir kronolojik yaş, ilköğretime başlamak için kabul edilse de, okula yeni başlayan bir çocuğun belirli bir yaşa erişmiş olması yeterli değildir (Coşkun, 2015). Zira yaş olarak ilköğretime hazır olup da gelişimsel olarak

henüz yeterli olgunluğa erişemeyen çocuklar, okul heyecanı, sevgisi ve başarısı anlamında yetersizlikler yaşayabilirler. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı, ilkokul 1.sınıfa kayıta her ne kadar belirli ay aralıklarını sınır olarak baz alsada kayıt esnasında veliye kaydı 1 yıl erteleme imkanı da sunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2018) istatistiklerine göre İlkokul kademesine devam eden 5.104.599 ve ortaokul kademesine devam eden 5.590.134 öğrenci bulunmaktadır. İlköğretim kademesini teşkil eden yaklaşık 10.700.000 öğrenci ile bu kademe, diğer bütün kademelerden daha fazla bir orana sahiptir. Sahip olduğu oranın yüksekliği ile önemi yüksek olan bu kademe, getiri anlamında da diğer kademelere oranla en yüksek paya sahip olup ilköğretimde evrensel hedeflere ulaşmada ve kalkınmada bu kademeye yapılan yatırımlar başta gelişmekte olan ülkeler ve pek çok ülke için önemli bir adım olacaktır (Turan, 2011).

2.3. Eğitimde Fırsat ve İmkan Eşitliği

Sırf 'insan' olduğu için bazı haklara sahip olan insan, bu haklara kazanımını henüz dünyaya gelir gelmez elde etmektedir. İnsan hakları ise tanım itibarıyla, insana insan olduğu için diline, dinine, ırkına, cinsiyetine, milliyetine, sosyal statüsüne ve rengine bakılmaksızın tanınan hakların genel adı olarak kabul edilir (Gündüz, 2000). İnsanlar, sosyal hayatın farklı alanlarında başkalarının haklarını ihlal etmeden sahip oldukları bu haklardan yararlanırlar. Diğer alanlarda olduğu gibi eğitim anlamında da bireyler eşit eğitim imkanına sahiptirler. Çeşitli sebeplerden dolayı kısıtlanan eğitim imkanlarından da tüm bireylerin faydalanabilmesi için çalışmalar yürütülmelidir. Kaynaklara ulaşabilme veya onlardan yararlanma imkanının verilmesi, akla, eşit eğitim imkanının bireylere sağlanması denilince gelmektedir. Fırsat eşitliği, devletin eğitim açısından sunduğu imkanlardan her bireyin eşit olarak yararlanmasıyla sağlanmış olur. Eğitimde fırsat eşitsizliğine yol açan şey ise bireyin bu imkanlardan yararlanamamasıyla olur. Bireye bunun gereği olarak maddi imkanların sunulması gerekir ki eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış olsun. Bu imkânlar, başka bir deyişle, bireylerce devletten istenebilmelidir. Hukuksal olan eşitlik, aksi halde fiili eşitliğe dönüşmez (Taşdemir, 2010). İnsanın sahip olduğu haklar; yasalar, yönetmelikler, tüzükler vb. ulusal ve uluslararası belgelerle yazılı olarak güvence altına alınmıştır;

T.C. Anayasası eğitim ve öğretim hakkını 42. maddesinde düzenlemiştir. Bu maddeye göre, "Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır." (Atar, 2017). Bu anlamda ülkemizde bu hakkın en yüksek yasa ile güvence altına alınması fırsat ve imkan eşitliği açısından değerlidir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun Türk milli eğitiminin temel ilkeleri bölümünün 8. maddesinde 'Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır. Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla okumaları gereken en yüksek eğitim kademelerine kadar parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için de özel tedbirler alınır.' (MEVZUAT, 2018a) ifadeleri yer alır.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu madde 2'de 'İlköğretim, öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburidir ve devlet okullarında parasızdır' ifadesi, madde 5'te 'Memleket dışında olunması, oturduğu yerde okul bulunmaması veya sağlık durumu dolayısıyla ilköğretim okuluna devam edemeyen vatandaşlardan mecburi öğretim çağında olanlar, sınavla ve yaşlarına göre layık oldukları ilköğretim okulu sınıflarına veya mezuniyet sınavlarına alınırlar' ibaresi, yine aynı kanunun 9. maddesinde de 'Nüfusun az veya dağınık olduğu yerlerde; köyler gruplaştırılarak, merkezi durumda olan veya durumu uygun bulunan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, gruplaştırmının mümkün olmadığı yerlerde ise yatılı ilköğretim bölge okulları veya gezici okullar açılabilir.' ifadeleri yer almaktadır (MEVZUAT, 2018b).

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28. maddesinin 1a bendinde 'Taraflar devletler... İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler' (UNICEF, 2018a) ifadesi uluslararası anlamda fırsat ve imkan eşitliğine bir güvence vermekle birlikte ülkemiz gibi anlaşmayı imzalayan devletleri bağlamaktadır.

BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 26. maddesinde de "Her şahsın öğrenim hakkı vardır. Öğrenim hiç olmazsa ilk ve temel safhalarında parasızdır. İlköğretim mecburidir..."(UNICEF,2018b) ifadesi fırsat ve imkan eşitliği için uluslararası anlaşmalar içerisinde yine ülkemizin imzaladığı değerli bir belgedir.

Ülkemizde çeşitli sebeplerden dolayı öğrenimine devam edemeyen öğrenciler için ise fırsat ve imkan eşitliği çerçevesinde devlet tarafından bazı imkanlar sunulmaktadır. Bunlardan birisi taşınmalı eğitim uygulamasıdır.

2.4. Taşınmalı Eğitim

Taşınmalı eğitim, çeşitli nedenlerle birlikte okula erişimde sorunlar yaşayan ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerinin belirlenen okullara günü birlik taşınarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulama manasına gelmektedir (MEB, 2018).

Taşınmalı ilköğretim, servis ile öğretmenlerin refakati nezaretinde, yakın ilköğretim okullarından merkez olarak seçilenlerine, okullardan bazı nedenlerden dolayı kapalı tutulanların öğrencilerini gününbirlik taşıma şeklinde yürütülmektedir. Bu taşıma nedenleri; yerleşim yerlerine uzak, dağınık ve az nüfuslu yerleşim birimlerindeki okulların eğitime uygun olmaması, buraların gereksinim duyulan öğretim kadrosundan yoksun olması ve öğrenim gören öğrenci sayısının bu okullarda az olmasıdır. Yine buralarda yol, iklim, çevre koşulları ve ekonomik nedenlerden dolayı taşınmaya uygun olmayan öğrenciler ise yatılı ilköğretim bölge okullarına (YİBO) veya pansiyonlu ilköğretim okullarına (PİO), il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerince yerleştirilmektedirler. (Yalçın, 2006).

Türkiye'de nüfusu az ve küçük yerleşim yerlerinin çok ve dağınık olması ilköğretimde istenilen sonuçlara ulaşılamamasında etkisi büyük nedenlerdir. Bu nedenlerden dolayı buralara bazı eğitim hizmetlerinin verilmesi güçleşmekte ve pahalıya mal olmaktadır. Maliyeti azaltma çabaları ise kaliteyi düşürebilmektedir. Bu gibi yerlerde yeterli nüfus ve yeterli öğrencinin olmamasından dolayı okullar kapatılmak zorunda kalınmaktadır. 'Eğitimde Fırsat ve İmkan Eşitliği' ise okulu kapatılan yerlerde öğrenci bulunması halinde zedelenmektedir (Recepoglu, 2006). Yerleşim ya da bölge şartları her ne olursa olsun bireylerin bu eşitlik hakkı gereği, eğitim öğrenimlerinden mahrum bırakılmayacağı gerçeğinden yola çıkarak 'taşınmalı eğitim' bir zorunluluk halini almıştır. UNICEF'in 2012 yılında okul dışı çocuklarla ilgili yayınladığı raporda Türkiye'de çocukların okul dışında olmasında idari engeller ve okullarla ilgili kısıtların da önemli rol oynadığı vurgulanmıştır. Yine aynı raporda kayıt, devamsızlık ve azami yaş gibi konulardaki bazı mevcut idari düzenlemelerin engelleyici

bir yaklaşıma sahip olduğuna değinilmiştir. Okullarla ilgili olarak ise çocuğun okula başlaması ve devam etmesi noktalarındaki önemli kısıtlar olarak; ev-okul arasındaki mesafenin uzaklığı, kırsal alanlarda sunulan taşınmalı ve yatılı eğitim seçeneklerinin sınırlılıkları, okulda şiddet ve bedensel cezanın yaygınlığı sonucu oluşan güvensiz ortam, derslik başına düşen öğrenci sayısının iller arasında farklılaşması, ikili eğitim uygulamasının yaygınlığı, engeli olan çocukların erişebilirliğine uygun olmayan fiziksel mekanlar sıralanmıştır.

Taşınmalı eğitim uygulaması hem uygulamaya başlamadan önce hem de uygulama sırasında birtakım hazırlığa ihtiyaç duyar. Taşınmalı ilköğretim uygulamasına başlanılmadan önce, şu ön hazırlık çalışmalarının yapılması gerekmektedir (Karakütük, 1998) :

1. Öğretim haritasının hazırlanması: Öğretim haritası, ele alınan yörenin nüfus, ekonomik, toplumsal, ulaşım ve eğitsel yönden ayrıntılı olarak çözümlenmesini, böylece okul açma, yatılılık, taşınmalı eğitim ya da uzaktan eğitim çözümlerinden uygun olanının belirlenmesini sağlar.
2. Eğitime ilişkin düzgüler (normlar) ve ölçünlerin (standartların) belirlenmesi.
3. Okulun öğrenci alacağı çevre ve eğitim bölgesinin belirlenmesi.

2.4.1. Taşınmalı Eğitim Uygulaması Gerekçeleri

Taşınmalı eğitim uygulamasının amacı T.D. (Tebliğler Dergisi) (2000)'de yayımlanan yönetmelikte, 'ilköğretim okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim-öğretime kapalı, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak kaliteli bir eğitim-öğretim görmelerini sağlamaktır' şeklinde tanımlanmıştır.

Türkiye'de, taşınmalı eğitimi gerekli kılan nedenler ise; eğitimin yaygınlaştırılmasının gerekliliği, yerleşim birimlerinin dağınık olması, iç göçlerin yoğun olması, eğitimin niteliğinin yükseltilmesinin gerekliliği, maliyetlerin azaltılmasını sağlama ve fırsat eşitliğinin sağlanmasının gerekliliği gibi gerekçelerdir (Karakütük, 1998):

2.4.1.1. Eğitimin Yaygınlaştırılması Gerekliliği

Her ne kadar coğrafi şartlar ülkemizde eğitime ulaşımında karşımıza zorluklar çıkarsa da her bireyin özel olması ve fırsat ve imkan eşitliği gibi durumlar eğitimin

herhangi bir yer ayrımı yapmadan yaygınlaştırılması gerekliliğini ortaya çıkarıyor. Bu bireylere ulaşmanın yollarından biri de taşınmalı eğitim uygulamasından geçmektedir.

2.4.1.2. Yerleşim Birimlerinin Dağınıklığı

Ülkemizde sekiz yıllık kesintisiz ve zorunlu eğitim uygulamasıyla birlikte küçük ve dağınık yerleşim alanlarındaki öğrencilerin, bu uygulamadan nasıl faydalandırılacağı gündeme gelmiştir. Bu gibi yerleşim birimlerinde niteliği düşüren şey ise, buralara eğitim-öğretim hizmetlerinin yeterli seviyede götürülmesinin eğitim ekonomisi açısından pahalı olması ve maliyeti azaltma çabalarıdır. Bir ilköğretim okulunun Bu yerleşim yerlerinin her birine götürülüp götürülemeyeceği de ortadadır. Sonuç itibariyle, 'taşınmalı ilköğretimin' gerekliliği de nitelikli bir ilköğretimin küçük yerleşim birimlerinde verilebilmesi için ortadadır (Arı, 2003).

2.4.1.3. İç Göçlerin Yoğun Olması

Özellikle 1950'den sonra, ekonomik kalkınma sürecine giren tüm ülkelerde olduğu gibi kırsal alanlardan kentlere doğru bir göç, Türkiye'de sanayileşme ve imar çalışmalarına bağlı olarak şehirlerde istihdam imkanlarının artmasıyla, ülkemizde de yaşanmıştır (Akbaş, 2016). Yaşanan bu göçler, kırsaldaki bazı okulların öğrenci azlığı nedeniyle kapanmasına yol açarken bazı öğrencileri de başka okullara taşımak zorunda bırakmıştır.

2.4.1.4. Eğitimde Niteliğin Arttırılması Gerekliliği

Eğitimin niteliği, birleştirilmiş sınıf uygulamasının yapıldığı okullardan kapasitesinin altında çalışanlar ile okullardan tek öğretmenli olanlarda istenen düzeye çıkarılamamaktadır. Buna dayalı olarak öğretmenlerden de verimli olarak faydalanılamamaktadır. Oysa buradaki öğrenciler, uygun merkezi bir okula taşındıklarında, bu uygulama ortadan kaldırılabilir ve beş sınıf yerine bir sınıfa derse giren öğretmenin daha verimli olması sağlanabilir (Yalçın, 2006). Öğrenciler de müstakil sınıflarda derse girerek kendilerini daha iyi ifade edebildikleri bir alana kavuşabilirler.

2.4.1.5. Maliyetlerin Azaltulmasını Sağlama

Sekiz yıllık kesintisiz eğitim nedeniyle her yere eğitim imkanlarının ulaştırılması zorunluluğu, öğrenci sayısı ne olursa olsun her yere eğitim götürmek mecburiyetini doğurmuştur. Öğrenci mevcudunun 10 olduğu yerlerde bile bu nedenle okul bulunmaktadır. Eğitim maliyeti açısından bu da oldukça pahalıdır. Bu yerleşim birimlerindeki okullar, bazen de yeterli öğrencinin olmaması sonucu 'İlköğretim Kurumlarının Açılması ve Kapatılması hakkındaki yönerge' hükümleri gereğince ya tamamen kapatılarak eğitim-öğretim hizmeti götürülememekte ya da bazı sınıfları birleştirilmiş sınıfa çevrilip (1-2-3) bazı sınıfları da (4-5) taşımaya alınarak eğitime devam etmektedir. Bu kez de eğitimde fırsat ve imkan eşitliği zedelenmektedir (Kabaş, 2006).

Kırsal kesimde, çok az öğrenci olmasına rağmen, vatandaşların isteklerine uyularak, bakanlığımızın eğitim planlamalarına uygun olmayan ilköğretim okullarının açılması, eğitimde kalitenin düşmesine ve maliyetin yükselmesine sebep olan durumlardan biridir (Özgün, 2007).

2.4.1.6. Fırsat Eşitliği

Fırsat ve imkan eşitliği konusu, bu araştırmada aynı adı taşıyan başka bir başlıkta ayrıntılı olarak ele alındığı için burada ayrıca açıklanmamıştır.

2.4.2. Taşıma Merkezi Okulların Özellikleri

Taşımalı eğitimde, öğrencinin taşıma yoluyla eğitim göreceği okulların bazı özelliklere sahip olması gerekiyor. Bu okulların taşınması gereken özellikler 29116 sayılı yönetmeliğe göre şöyle açıklanabilir (MEB, 2014):

- Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim birimlerine göre daha merkezi olması, çevredeki diğer yerleşim birimleri ile ulaşım imkânlarına sahip ve merkezi okulun gelişmeye uygun olması gerekmektedir.
- Merkezi okulun derslik, atölye ve laboratuvar sayısı ile fiziki kapasitesinin hem yerleşim yerindeki öğrencileri hem de taşıma kapsamına alınan öğrenci sayısının eğitimine yeterli olması gerekmektedir.

- Merkezi okuldaki öğretmen ve ders araç-gerecinin yeterli olması gerekmektedir.
- Öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılabilmeleri ve kitaplık ve kütüphanelerden yararlanabilmeleri için uygun ve yeterli ortamların bulunması gerekmektedir.

2.4.3. Öğrencisi Taşınacak Okulların Özellikleri

Taşınmalı eğitime alınması öngörülen bir okulun ya da yerleşim biriminin bazı dezavantajlı özellikleri taşınması gerekiyor. Bu özellikler 29116 sayılı yönetmeliğe göre şöyle açıklanabilir (MEB, 2014):

- Öğrenci sayısındaki yetersizlik, nüfusun az ya da dağınık olması, yerleşim yerinin coğrafi özellikleri ve buralardaki yol şartları gibi unsurların dezavantajlı olması nedeniyle öğrenci taşınabilmektedir.
- Sürekli yada geçici oturduğu yerleşim yerinde eğitime erişim ihtiyacı olan öğrencinin bu ihtiyacını karşılayacağı türde okulun bulunmaması veya bu okulların kapalı olması nedeniyle öğrenci taşınabilmektedir.
- Ani ve beklenmedik olaylardan doğal afetler, salgın hastalıklar, can ve mal kaybı tehlikesi gibi olayların ortaya çıkması ya da bu olaylar sonucunda; tamir, güçlendirme, ortadan kaldırılma ya da tedavi çalışmaları yapılıyor olması sonucunda taşıma işlemi gerekebilir.
- Göçler ve mevsimlik işçi hareketlerinin olması da öğrencilerin taşınmasını gerektiren durumlardan biridir.

2.4.4. Taşıma Merkezi Okul Yöneticilerinin Görevleri

Taşınmalı eğitimin uygulandığı okullarda yöneticilerin sahip olması gereken bazı görevler mevcuttur. Taşınmalı eğitim uygulanırken işleyişte aksaklıkların olmaması ve gereken koordinasyonun sağlanabilmesi için dikkat edilmesi gereken görevler 29116 sayılı yönetmeliğe göre şöyle açıklanabilir (MEB, 2014):

- İlk ve ortaokul müdürlerince, şubat ayının ikinci haftasında, ortaöğretim ve imam- hatip ortaokulunca da ağustos ayının ilk haftasında taşıma uygulaması

kapsamında kendi kurumunun fiziki durum ve kontenjanını göz önüne alarak sınıflara göre alınabilecek öğrenci sayısı milli eğitim müdürlüğüne bildirilmesi gerekmektedir.

- İlgili mevzuat hükümleri doğrultusunda, okul yöneticisi, taşıma yoluyla kuruma gelen öğrencilerin kayıt kabul ve öğrenci nakil işlemlerini yapmalıdır.
- Taşınan öğrenciler ile okuldaki diğer mevcut öğrencilerin öğrenimlerini birlikte görebilmeleri amacıyla sınıf ve şubelere göre dengeli dağılım, okul yöneticisi tarafından sağlanmalıdır.
- Okul yöneticisi haftalık ders çizelgesini, taşınan öğrencilerin geliş ve gidişlerine göre düzenlemelidir.
- Okul yöneticisi, okula geliş ve gidiş saatlerinde oluşan boşluklarda okulların fiziki imkânları ölçüsünde öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile kütüphanelerden faydalanmalarını sağlamalıdır.
- Okul yöneticisi, taşınan öğrencilerin öğle yemeklerini düzenli şekilde yiyebilmeleri için gerekli önlemleri almalı, günlük olarak yüklenici firmanın sözleşme hükümlerine uyup uymadığının kontrolünü sağlamalı ve rapor hâlinde giderilemeyen aksaklıkları millî eğitim müdürlüğüne bildirmelidir.
- Okul yöneticisi, taşınan öğrencilerin velileri ve ilgili köyün muhtarı, varsa belediye başkanı veya ilgili kamu görevlileri ile işbirliğini sağlamak için gerekli tedbirleri almalıdır.
- Okul yöneticisi, servis ile taşınan öğrencilerin listelere göre kontrolünü sağlamalıdır.
- Okul yöneticileri, her ayın son iş gününde servis araçlarının puantaj cetvellerini millî eğitim müdürlüğüne göndermelidir.
- Okul yöneticileri, taşıma işini yüklenenlerin ve taşıt sürücülerinin, 'Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği' ve sözleşme hükümlerine uyup uymadığını günlük olarak denetlemeli, aksaklıkları önlemek ve gidermek için gerekli önlemleri almalı ve rapor hâlinde giderilemeyen aksaklıkları millî eğitim müdürlüğüne bildirmelidir.
- Okul yöneticisi, taşımayı yapan servisin arka tarafındaki "OKUL TAŞITI" tabelasının üst tarafına, sürücü hatalarının millî eğitim müdürlüğüne bildirilebileceği ulaşılabilir bir telefon numarasının okunabilecek şekilde yazdırılmasını sağlamalıdır.

- Okul yöneticisi, millî eğitim müdürlüğüne işitme engelli kursiyerlerden yaygın eğitim hizmetinden yararlananlara ve işitme engelli özel eğitim meslek lisesi öğrencilerine dağıtılacak aylık toplu taşıma bilet miktarını bildirmeli, imza karşılığında olmak üzere aylık toplu taşıma biletlerini öğrencilere ya da öğrenci velilerine dağıtmalı, devamsızlık yapılan günleri ise öğrencinin bir sonraki ayın biletinin miktarından düşmelidir.

- Okul yöneticisi, rehber personelin özel eğitim öğrencilerinin taşındığı araçlarda bulunduğu zamanlarda ve eğitim-öğretim saatlerinde okulda sorumluluğunda olan öğrencilere yönelik görevlerini yerine getirmesini sağlamalıdır.

- Okul yöneticisi, özel eğitim öğrencilerinin daha kısa sürede okullarına ulaşmalarının sağlanması için gerekli önlemlerin alınmasını sağlamalıdır.

- Okul yöneticisi, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında, ders yılı içerisinde işletmelerde mesleki eğitime devam eden öğrencilerden şartları uyanların kayıtlı olduğu okula kadar güzergâh değişikliği yapmadan taşınmasına ilişkin planlamaları yapmalı, öğrenci velisinden yazılı izin almalı ve bu durumdaki öğrencilerin sayılarını millî eğitim müdürlüğüne bildirmelidir.

2.4.5. Taşınmalı Eğitimin Faydaları

MEB (2002), TBMM'de taşınmalı eğitime ilişkin bir soru önermesine verdiği cevapta taşınmalı eğitimin; eğitim-öğretim, sosyal ve kültürel ile ekonomik yönden faydalarına ilişkin bilgiler vermiştir, verilen bu bilgileri şöyle açıklayabiliriz:

2.4.5.1. Taşınmalı Eğitimin Eğitim-Öğretim Yönünden Faydaları

- Taşınmalı eğitim sayesinde, birleştirilmiş sınıflarda eğitim-öğretim gören ve çoğunluğu okuma-yazmada dahi geri kalan öğrenciler, bağımsız sınıflara ve daha iyi bir ortama kavuşarak, kısa sürede okuma-yazma öğrenip; bilgi, beceri ve davranışlarında büyük bir gelişme gözlemlenmiştir.

- Elde edilen verilere göre taşınmalı ilköğretim kapsamına alınan öğrencilerin başarı oranının % 90 ile % 100 arasında olduğu tespit edilmiştir.

- Öğrencilerin ders araç ve gereçleri kullanmada, tertip ve düzen gibi davranışlarında olumlu gelişmeler gözlemlenmiştir.

- Değişik yerleşim yerlerinden gelen öğrencilerin konuşma şekli bozukluklarının ve şivelerindeki farklılıkların zamanla azaldığı ve Türkçemizi daha iyi kullandıkları belirlenmiştir.

2.4.5.2. Taşınalı Eğitimin Sosyal ve Kültürel Yönden Faydaları

- Taşınalı ilköğretim kapsamına alınan öğrenciler, ilk zamanlarda uyumsuz ve çekingen davranışlar sergilerken, daha sonra kısa zamanda okul ve çevreye uyum sağladıkları, kendilerine olan güvenlerinin arttığı ve grup çalışmalarına daha çok katıldıkları gözlemlenmiştir.

- Taşınan öğrencilerin, taşınalı eğitim sayesinde eğitim faaliyetlerine daha çok katıldıkları, sosyal etkinlikler ile kutlama ve anma faaliyetlerinin taşınan köylere götürüldüğü, bunun sonucunda da birlik ve beraberliğin artıp kültürel etkileşimin yaşandığı gözlemlenmiştir.

- Taşınan öğrencilerin, verilen eğitim sayesinde, temizlik, giyim ve görgü kurallarına dikkat etme alışkanlığı kazandıkları, okul kurallarına uymaya daha dikkatli davrandıkları ve toplumda nasıl yaşanması gerektiğini daha kolay kavradıkları gözlemlenmiştir.

2.4.5.3. Taşınalı Eğitimin Ekonomik Yönden Faydaları

- Öğrencileri taşınan her köy okuluna en az bir sınıf öğretmeni verileceği düşünüldüğünde, 2001-2002 eğitim-öğretim yılında taşıma kapsamına alınan 27.665 yerleşim biriminde en az 27.665 kadar sınıf öğretmeni tasarrufu sağlanmıştır.

- Taşınması yapılan okulun araç-gereç ve donatım malzemesi, taşıma yapılan merkezi okula gönderilerek bu malzemelerden daha fazla öğrencinin yararlanması ve bu alandaki harcamaların büyük ölçüde tasarrufu sağlanmıştır.

- Öğrencisi taşınan okulun elektrik, su, ısınma, personel ve bakım-onarım giderlerinde, okulun faal olmamasından kaynaklı olarak büyük tasarruf sağlanmıştır.

- Taşınalı eğitim sayesinde ilköğretim müfettişlerinin kırsal kesimdeki okulları denetlemek için aldıkları geçici görev yollukları için yapılan harcamalar azalmış,

müfettişlerin merkez okuldaki rehberlik ve denetim işlerine daha çok vakit ayırmaları sağlanmıştır.

- Taşınması yapılan ve bu durumdan dolayı boş kalan okul ve lojmanlar; halk eğitime, PTT, sağlık ocağı, köy konağı gibi kamu ve kurumlara tahsisi yapılarak kullanıldığından bu alanlarda yeni yatırımlara gerek kalmamıştır.

- Taşınmalı eğitim sayesinde, taşınmalı ilköğretim kapsamına alınan ve okulu bulunmayan köy, mahalle ve mezralara okul yapımına gerek kalmamaktadır.

- Köyden kente göç, taşınmalı eğitimle önlenmekte, hatta birçok yerleşim yerinde dönüşler dahi olmaktadır.

2.4.6. Taşınmalı Eğitim Uygulamasına Yöneltilen Eleştiriler

Öğrencilere müstakil sınıflarda daha iyi bir eğitim-öğretim imkanı vermek amacıyla, nüfusu az, dağınık yerleşim birimlerindeki birleştirilmiş sınıf uygulamasından kurtararak 'Taşınmalı İlköğretim Uygulaması' gerçekleştirilmektedir. Ortaya konuş biçimi olarak ülkemiz için her ne kadar bir gereklilik olarak görünse de, taşınmalı ilköğretim uygulamasında bazı sorunlarla da karşı karşıya gelinmektedir (Taşkiran, 2010).

Nitelikli bir ilköğretimin verileceğini savunmak, ülkemizde yerleşim birimleri yoğun ve dağınık olduğu için güçtür. Milli eğitim bakanlığınca eğitimde kalitenin yükseltilmesi ve eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması ,hayata geçirilen taşınmalı ilköğretim uygulaması için hedef olarak belirtilmiştir. Bilimsel araştırmalarla bu uygulamanın eğitimde kaliteyi ne denli yükseltebildiği ve imkan ve fırsat eşitliğini ne denli sağlayabildiği ortaya çıkarılabilecektir (Yalçın, 2006).

Eğitim içinde, uygulama alanı bulduğu yerleşim birimlerinde, gıda (yemek) ve ulaşım (taşıma) sektöründe başlı başına bir istihdam alanı oluşturan taşınmalı ilköğretim uygulamasının uygulandığı birimlere bakıldığında bu istihdam alanlarının işleyişleri de açık bir şekilde görülebilir. Taşınmalı eğitim yapılan okulların yemek ve taşıma ihaleleri rant aracı haline gelmiştir ve insanlar bu ihaleleri alabilmek için ve siyasetçilerle aralarını iyi tutmak için her yolu denemektedirler. Yine aynı kişiler, bu ihalelerde taşıma ve yemek işlerini almak için çeşitli yollara başvurumaktadırlar. Özellikle kırsal kesimde taşıma ihalelerinde ihaleye giren araç sahipleri, ihalelere koltuk sayısı fazla olan

araçlarla girip, daha sonra koltuk sayısı az olan başka araçlarla taşıma işlerini yapmaya çalışmaktadırlar (Ülker, 2009).

Taşınalı eğitime yapılan eleştirilerden biri de, uygulamanın ortaya çıktığı zamanlarda yeterince paydaş görüşü alınmaması iddiasıdır. Işık ve Maya (2003),bu uygulamaya başlamadan önce okul yönetimi, öğretmen ve velilerin görüşlerinin dikkate alınmadığını ifade edip, Milli eğitimin, TKY(Toplam Kalite Yönetimi) uygulamaları için koyduğu hedeflerden biri olan '...toplum kesimlerinin memnuniyetinin sağlanması' hedefini gerekçe göstererek, alınan eğitim kararlarından öncelikle etkilenen öğrencilerin, ihtiyaç ve ilgileri dikkate alınmadan ve yine bu uygulamanın uygulanacağı yerlerin iyi araştırılmadan yapılması ile birlikte bu uygulamanın eğitim sistemimize getireceği faydanın kuşku olacağını da ifade etmişlerdir.

2.4.7. Ülkemizde Taşınalı Eğitimin Güncel Durumu

MEB (2018)'in, 2017-2018 örgün eğitim kapsamında yayımlamış olduğu istatistiki verilere göre; ülkemizde ilkokul kademesinde taşınan erkek öğrenci sayısı 140.612, kız öğrenci sayısı 135.395 olup toplamda 276.007 öğrenci, taşınalı eğitim uygulamasına dahil olmaktadır. Ortaokul kademesinde ise taşınan erkek öğrenci sayısı 272.164, kız öğrenci sayısı 261.864 olup toplamda 534.028 öğrenci bu uygulamaya tabidir. İlkokul ve ortaokul birlikte değerlendirildiğinde ise toplam sayı 810.035 olmaktadır. Bu, ülkemizdeki toplam ilk ve ortaokul öğrenci sayısının(10.694.733) yaklaşık %7.58'ine tekabül etmektedir. Yine aynı istatistiki verilere göre taşınan merkez okul sayısı 12.055, taşınan okul ve yerleşim birimi sayısı 43.045'tir. Taşınması yapılan öğrencilerin sayısının en fazla olduğu il 71.714 öğrenci ile Şanlıurfa ilimiz olurken yine aynı il, taşınan okul sayısı(2.932) ve taşınan merkez okul sayısı(694) ile tüm illerimizin üstünde yer almaktadır. Taşınması yapılan öğrencilerin sayısının en az olduğu il ise 817 öğrenci ile Yalova'dır. Taşınan okul ve yerleşim birimi sayısının en az olduğu ilimiz 14 birim ile Nevşehir iken, taşınan merkez okul sayısı en az olan ilimiz ise 29 okul ile Tunceli'dir.

2.4.8. Van İli Taşınalı Eğitim İstatistikleri

MEB (2018)'in, 2017-2018 örgün eğitim kapsamında taşınalı eğitim ile ilgili yayımlamış olduğu istatistiki veriler incelendiğinde, Van ilinde ilkokul kademesinde taşınan erkek öğrenci sayısının 5.192, kız öğrenci sayısının 5.039 ve toplamda 10.231

ilkokul öğrencisinin taşındığı anlaşılmaktadır. Yine Van ilinde ortaokul kademesinde taşınan erkek öğrenci sayısı 16.197, kız öğrenci sayısı 16.018 olup toplamda 32.215 ortaokul öğrencisi taşınmalı eğitim görmektedir. İlköğretim kademesinde toplamda 42.446 öğrenci taşınmalı eğitime tabi olmakla birlikte bu sayı Van ilinde ilk ve ortaokul düzeyinde eğitim gören toplam öğrenci sayısının(218.876) %19'unu oluşturmaktadır. Ayrıca Van ilinde toplamda 1258 ilk ve ortaokul mevcut olup bunların 368'inde taşınmalı eğitim uygulanmaktadır ve bu sayı da mevcut kademenin %29'unu oluşturmaktadır. Van ili, bünyesinde barındırdığı taşınmalı eğitime tabi ilk ve ortaokul öğrencisi sayısı ile ülkemizde taşınmalı eğitimin uygulandığı diğer 80 il ile karşılaştırıldığında Şanlıurfa ve Diyarbakır illerinden sonra üçüncü sırada yer almaktadır.

2.4.9. Taşınmalı Eğitim İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde taşınmalı eğitim ile ilgili yurt içinde yapılmış araştırmaların sonuçları konu edinilmiştir. Çeşitli araştırmalardan elde edilen sonuçlar şöyle açıklanabilirler;

Altunsaray (1996)'ın anket kullanarak öğretmenlere, okul yöneticilerine ve ilköğretim müfettişlerine uyguladığı Balıkesir örnekli taşınmalı eğitimle ilgili tez çalışmasının sonucunda; araştırmaya katılanların %64.14'ü taşınan öğrenci velilerinin taşınmalı eğitim uygulamasından memnun olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç, burada yapılan araştırmada elde edilen sonuçlarla benzer özellik taşımaktadır. Yine aynı araştırmada katılımcıların yaklaşık olarak yarısı kitaplıkların ve hemen hepsi ders araç gereçlerinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuç da burada yapılan araştırmada okulun fiziki imkanların yeterliliği hususunda sorulan soruya verilen cevaplarla olumsuzluk oranının daha fazla olması bakımından benzerlik içermektedir.

Karakütük (1998)'ün hedef kitle olarak velilere, öğretmenlere ve yöneticilere uyguladığı Sincan ilçesi örnekli taşınmalı eğitimle ilgili makalesinin sonucunda; katılımcıların tümünün görüşlerine göre öğrencilerinin başarılarının yükseldiği, daha nitelikli öğretmenler ve yeterli düzeydeki dersliğe, iş alanlarına, laboratuara ve eğitim alanlarına kavuşulduğu belirtilmiştir. Araştırmanın bu sonucu, burada yapılan araştırmada fiziki imkanların yeterliliği hususunda elde ettiğimiz sonuçlarla farklılık taşımaktadır. Sincan ilçesi katılımcıları fiziki imkanların yeterliliği hususunda olumlu görüşte bulunmuşlardır. Araştırmanın başka bir sonucunda ise katılımcılar, yöre halkının servis araçlarına bindiklerini, bu durumun da çocukların ayakta gidip gelmesine neden olduğunu belirtip, yolların bozuk olmasının da taşıma işini aksattığını

ifade etmişlerdir. Burada yapılan araştırmada da servis ile ilgili velilerden görüş alırken, bazı veliler, servislere öğrencilerin dışında kişilerin bindiğini ifade edip bu durumu risk olarak görmüşlerdir.

Arı (2000)'nin öğretmenlere ve öğrencilere anket kullanarak uyguladığı tez çalışmasının sonucunda; öğretmenler genel olarak okullarının fiziki imkanlarını yeterli bulmazken bu konuda kadın öğretmenler, erkek öğretmenlerden daha fazla olumsuz görüşte bulunmuştur. Araştırmacı bu sonuca dayanarak normal, taşımali ve yatılı ilköğretim okullarında fiziki imkanların iyileştirilmesi gerektiğini önermiştir. Bu anlamda araştırmacının önerisi ile burada yapılan araştırmada fiziki imkanların yeterliliği hususunda elde ettiğimiz sonuca bağlı olarak sunmuş olduğumuz öneri örtüşmektedir.

Arı (2003)'nin yine öğretmenlere ve öğrencilere anket olarak uyguladığı 'Taşımali İlköğretim Uygulaması (Uşak Örneği)' isimli başka bir araştırmada elde edilen sonuçları şöyle açıklayabiliriz; Araştırmaya katılan öğretmenlerin %90'ı öğrencilerinde uykusuzluk, mide bulantısı, kusma, baş ağrısı gibi rahatsızlıklar gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Araştırmacı bu durumu, taşımali eğitimden dolayı günün ilk saatlerinde yapılan yolculuğa bağlamıştır. Burada yapılan araştırmada servis ile ilgili görüş alırken de yöneticilerden bazıları, servislerin çocukları çok erken aldıklarını ve saatlerce gezmek zorunda kalan öğrencilerin derse isteksiz geldiklerini belirtmişlerdir. Her ne kadar bu durumun sağlık açısından sıkıntılara yol açtığı burada yapılan araştırmada yöneticiler tarafından belirtilmemişse de bu rahatsızlıklar, derslerdeki isteksizliğin sebebi olabilirler. Araştırmanın diğer sonuçlarından biri de okulun fiziki imkanlarının yeterliliği hususudur. Bu anlamda katılımcıların büyük çoğunluğu, okullarının fiziki imkanlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuç hem araştırmacının kendi tez çalışmasının bulgusuyla hem de burada yapılan araştırmanın aynı soruya olan cevaplarıyla örtüşmektedir.

Kefeli (2005)'nin öğretmenlere ve öğrencilere anket kullanarak uyguladığı 'İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Mudurnu İlçesi Örneği)' isimli tez çalışmasının sonucunda katılımcılar, okulların fiziki imkanların yeterliliği hususunda %44.5 oranında olumlu görüşte bulunmuşlardır. Katılımcıların %29.9'u ise fiziki imkanların yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bu sonuç, burada yapılan araştırmadaki ilgili soruyla farklılık taşımaktadır.

Ürer (2005)' in öğrencilere anket uygulayarak hazırlamış olduğu tez çalışmasının sonucunda; öğrencilerin %74.3'ü kendilerine yapılan beslenme yardımının yeterli olmadığını ve beslenme yardımından çeşitli nedenlerle memnun olmadıklarını a birçok faktörü risk olarak gören yöneticiler ve çocuklarının beslenme hizmeti almalarına izin vermeyip evden beslenme çantası hazırlayan velilerimizin görüşleriyle örtüşmektedir.

Kabaş (2006)'ın yönetici, öğretmen ve velilerden oluşan katılımcı gruba anket olarak uyguladığı 'Taşımalı İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar' isimli tez çalışmasının sonucunda öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması ile ilgili bir soruda yöneticilerin % 19,0'u, öğretmenlerin de % 27'si "her zaman" seçeneğini tercih etmişlerdir. Araştırmacıya göre bu durum, taşımalı ilköğretim okullarında öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması sorununun yaşandığı düşüncesiyle yorumlanabilir. Burada yapılan araştırmada da yöneticiler, okullarındaki fiziki imkanların yetersizliği üzerine bahsederken en çok 'yemekhane'nin olmaması veya yetersizliği üzerinde görüş belirtmişlerdir. Bu anlamda iki araştırmadaki aynı soruya ilişkin verilen cevaplar benzerdir. Taşıma araçlarının taşımaya uygun olmamasıyla ilgili başka bir soruya ise katılımcı grubun %42.3'ü 'hiç' seçeneğinde karar kıldığından, katılımcıların taşıma araçları konusunda genel itibariyle bir sıkıntının olduğunu düşünmediklerini ifade edebiliriz. Bizim yapmış olduğumuz araştırmada da her ne kadar katılımcılar servislerde değişik eksikliklerin bulunduğunu ifade etseler de taşıma araçlarına güvenli diyen grup, güvensiz diyen katılımcı grubun yüzdesinden büyük çıkmıştır. Başka bir soruda okullarının fiziki durumlarının yeterliliği konusunda, öğretmenler ve veliler bir sorunun olmadığı yönünde, yöneticiler ise okullarının yetersiz olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir. Bu anlamda yöneticiler ve diğer katılımcılar farklı görüş belirtmişlerdir. Burada yapılan araştırmada da yöneticiler genel olarak okullarının fiziki durumlarının yeterli olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Burada yapılan araştırma ile benzer bir sonuç da 'araç şoförlerinin yeterli eğitim durumlarının olup olmaması' sorusuna verilen cevaplarda çıkmıştır. İlgili araştırmada yönetici ve öğretmenler, şoförlerin yeterli eğitime sahip olmadıklarını düşünürlerken veliler bu durumla ilgili bir sıkıntının yaşanmadığını düşünmektedirler.

Kaya (2006)'nın 73 erkek öğrenciyle yapmış olduğu bir anket çalışması olan taşımalı eğitimle ilgili makalesinin sonucunda; öğrencilerin sadece %3.7'si yemekle ilgili sorunlar yaşadıklarını söylerken %33.3'ü ise çevreye uyumla ilgili sorunlar

yaşadıklarını ileri sürmüşlerdir. Yaşanan sorunlar anlamında öğrencilerin burada vermiş olduğu cevaplar, burada yapılan araştırmada velilerin ve yöneticilerin saymış oldukları risk faktörleriyle farklılık içermektedir.

Küçüksüleymanoğlu (2006)'nın öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi, veli ve muhtarlarla görüşme şeklinde yapmış olduğu 'Taşınmalı Eğitim (Bursa İli Örneği)' isimli çalışmasının sonucunda; katılımcıların yemek konusundaki görüşleri incelendiğinde sıcak yemek uygulamasının yapılmadığı görülmekte, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre; daha önce simit ve ayran şeklinde verilen yemekler de diğer öğrenciler arasında ayırım oluşturduğu düşüncesiyle son verildiği anlaşılmaktadır. Servislerde refakatçi öğretmen uygulamasıyla ilgili bir soruda ise katılımcılar çeşitli gerekçelerle araçlarda yardımcı personelin bulunmadığını ifade etmişlerdir. Bu sonuç burada yapılan araştırmada birçok soruda katılımcıların bir risk olarak belirttikleri 'servislerde yardımcı personelin olmaması' görüşüyle aynıdır.

Yeşilyurt vd. (2007)'nin yönetici, öğretmen ve öğrencilere anket uygulayarak yapmış oldukları çalışmanın sonucunda; yöneticilerin %81,25'i, öğretmenlerin %61,78'i, öğrencilerin ise %57,14'ü okulda çocukların yemek yiyebileceği bir yerin olmadığını ve öğle paydosunda çocukların başıboş bırakıldığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların tümünün yüksek oranla ifade ettikleri bu görüşten, yemekhane ile ilgili ciddi bir sıkıntının var olduğunu ve yemekler yenirken görevli personelin varlığı hususunda yine sıkıntılar yaşandığını ifade edebiliriz. Burada yemekhane ile ilgili ortaya çıkan sonuçla, burada yapılan araştırmada elde ettiğimiz sonuçlar arasında da benzerlik bulunmaktadır. Zira iki araştırmanın da Van ilinde yapılmış olması bu benzerliğin ortaya çıkmasında bir etmen olabilir. Ayrıca bu araştırmanın uygulanma zamanı olan 2006 yılından bu yana geçen 13 yıla rağmen aynı şikayetlerin devam etmesi ise ilginç ve dikkat çekici bir sonuç olarak yorumlanabilir. Katılımcıların servis araçlarının yetersizliği ve servis şoförlerinden duyulan memnuniyetsizlik sorusu için vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde tüm katılımcıların %81,15'inin bu durumu sorun olarak görmediğini görüyoruz. Bu soruya verilen yanıtların yığıldığı görüş ile burada yapılan araştırmada ilgili soruya verilen cevabın yığılım alanları karşılaştırıldığında verilen cevapların burada yapılan araştırmadaki velilerin görüşleriyle benzerlik taşıırken, yöneticilerin görüşleriyle örtüşmediği ifade edilebilir.

Özgün (2007)'ün veli, öğretmen ve yöneticiye anket uygulayarak yapmış olduğu tez çalışmasının sonucunda; katılımcıların "Taşımalı ilköğretim uygulamasından memnun musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %39.4'ü evet, yöneticilerin %58.3'ü kısmen, velilerin %77.6'sı evet, öğrencilerin de %69.6'sı evet yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlardan uygulamadan memnun olduklarını çıkarabiliriz. Benzer olarak burada yapılan araştırmada bir soruda velilerin büyük çoğunluğu, taşımalı eğitim uygulamasını faydalı bir uygulama olarak nitelmişlerdir. Yöneticilerin büyük çoğunluğu ise uygulamanın faydalı olmadığını ifade etmişlerdir. "Taşıma merkezi okul yeterli mi" şeklindeki başka bir soruya ise katılımcılardan yöneticiler ve öğretmenler 'kısmen', veliler ve öğrenciler ise 'evet' yanıtı vermişlerdir.

Recepoğlu (2009)'nun yönetici, öğretmen ve veliye yönelik olarak ve anket kullanarak uyguladığı araştırmanın sonucunda; katılımcıların 'taşıma araçların taşımaya uygun olmaması' maddesine verdikleri cevaplar incelendiğinde yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğunun taşıma araçlarının taşımaya uygun olduğunu ve taşıma merkezi okullarda böyle bir sorun olmadığını ifade ettikleri söylenebilir. Bu sonucun benzeri burada yapılan araştırmada da elde edilmiştir. 'Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği' maddesine katılımcıların vermiş oldukları cevaplara bakıldığında ise yine yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğunun okullarının fiziksel olarak yeterli olduğunu ifade ettikleri söylenebilir. Buradaki sonuçla burada yapılan araştırmada elde ettiğimiz sonucun birbiriyle ters düştüğünü söyleyebiliriz. 'Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olup olmaması' maddesine katılımcıların büyük çoğunluğu 'yeterli eğitime sahip olmadıkları' yönünde görüş bildirmişlerdir ve yine başka bir soruda 'öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olması' konusunda katılımcıların çoğunluğu olumsuz görüşte bulunup uygun bir alanın olmadığını ifade etmişlerdir. Bu son iki maddedeki görüşler yine burada yapılan araştırmanın aynı sorularıyla benzer sonuçlar içermektedir.

Seçer ve Yelken (2009)'in 72 öğrenci, 17 öğretmen ve 15 veliye anket kullanarak yaptıkları çalışmanın sonucunda; öğrencilerin ulaşım ile ilgili verdikleri cevaplar incelendiğinde öğrencilerin daha çok servislerin kalabalık olmasıyla ilgili bir sorunlarının olduğu söylenebilir. Yine araştırmacıya göre elde edilen sonuçlara göre genel olarak öğrencilerin servis hizmetinden memnun oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin beslenme ile ilgili sorulara vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde ise genel itibariyle öğrencilerin yemeklerin kalitesinden memnun olmadıklarını ve yemeklerin soğuk olarak gelmesinden şikayetçi olduklarını ifade edebiliriz. Öğretmenlerin, 'taşımali eğitim ile ilgili sorunların giderilmesi için çözüm önerileri nelerdir?' sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde en çok bahsedilen çözüm önerisinin YİBO'ların artırılması görüşü olduğu görülmektedir. Veliler de aynı soru için 'köylerinin bulunduğu yere okul yapılmalı' cevabını vermişlerdir. Bu sonuç burada yapılan araştırmanın son sorusunun yanıtıyla benzer özellik taşımaktadır.

Ülker (2009)'in yöneticilere yönelik olarak ve anket kullanarak uyguladığı tez çalışmasının sonucunda; taşıma merkezinin fiziki durumunun yeterliliğine ilişkin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde yöneticilerin, okullarının fiziki durumlarının genel itibariyle yeterli olduğunu belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak araştırmacıya göre, okulların çoğunda taşımali eğitimi kaldırabilsin diye kütüphane ve laboratuvar gibi alanlardan feragat edildiğine de ulaşılabilir. Burada yapılan araştırmada da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmada yemekle ilgili yöneticilerin vermiş oldukları yanıtlar incelendiğinde ise çoğunluğun 'yemek niteliğinin ve hizmetlerinin büyük ölçüde beklentileri karşıladığı' görüşünde oldukları görülmektedir. Ancak yine araştırmacı gözlemlerine dayanarak durumun ifade edilenin tam tersi olduğunu ifade etmiştir. Burada yapılan araştırmada da benzer soruya verilen yanıtlarda katılımcıların ifade ettiklerinin tersi durumun varlığı mevcuttur.

Küçük (2010)'ün yöneticilere ve öğretmenlere anket kullanarak yapmış olduğu tez çalışmasının sonucunda; servis şoförlerinin yeterli eğitime sahip olup olmamalarıyla ilgili maddeye öğretmenler %35 ile yöneticiler de %39.4 ile 'ara sıra' yanıtını vermişlerdir. Bu yüzdelere bakarak servis şoförlerinin eğitim almış kişilerin davranışlarını gösterme sıklığını ara sıra olarak gösterdiklerini ifade edebiliriz. Servis araçlarının yetersizlikleriyle ilgili başka bir soruda ise yöneticilerin %33.8'i, öğretmenlerin de %27.6'sı 'nadiren' yanıtını vererek servis araçlarıyla ilgili donanımsal eksikliklerin ya da servis araçlarına bağlı sorunların az yaşandığını ifade etmişlerdir diyebiliriz. Taşımali eğitim kapsamında sunulan yemek hizmetinin sağlığa uygunluğu ve hijyen konusuyla ilgili soruda öğretmenlerin %28.8'i, yöneticilerin de %42.3'ü nadiren cevaplarını vererek yemekle ilgili sağlık ve hijyen sorunlarının çok az yaşandığını ifade ettikleri denilebilir. Yemekhanenin varlığı ile ilgili soruya ise

yöneticilerin %26.8 her zaman yanıtını vererek bir yemekhane sorununun olduğunu düşünüyorken, öğretmenlerin %33.8'i ise hiçbir zaman yanıtını vererek yemekhane ile ilgili bir sorunun olmadığını ifade etmişlerdir.

Taşdemir (2010)'in velilere yönelik olarak anket kullanarak yapmış olduğu tez çalışmasının sonucunda; veliler, taşınmalı eğitim uygulamasından memnun olup olmamalarına ilişkin soruya %91.1 oranıyla memnun oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Yine veliler, taşınmalı kapsamda verilen yemek hizmetine ilişkin soruya %52.7 ile yeterli buluyorum yanıtını vermişlerdir. Veliler ayrıca yemekhanenin varlığı ile ilgili bir soruya ise % 66.3 gibi yüksek bir oranla çocukların yemek yiyebileceği uygun bir alanın olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Velilerin %49.2'si ise okullarının fiziksel imkanların yeterliliği hususunda 'yeterli' yanıtını vermişlerdir. Tüm görüşler göz önünde bulundurulduğunda genel olarak velilerin taşınmalı eğitim uygulamasının taşıma, yemek, yemekhane, fiziksel imkanlar bileşenlerinden memnun olduklarını ifade edebiliriz.

Taşbaşı (2011)'nin öğretmenlere ve öğrencilere anket kullanarak uyguladığı 'Taşınmalı Eğitim ve Toplumsal Sorunlar' isimli tez çalışmasının sonucunda; 'Taşınmalı eğitim almaktan memnun musunuz?' sorusuna öğrencilerin %47.2'si memnun oldukları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Servis şoförlerinin davranışlarıyla ilgili bir soruya ise öğrencilerin %60.4'ü 'iyi' şeklinde yanıt vermişlerdir. Öğrencilerin bu iki soruyla ilgili olarak vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde genel olarak taşınmalı eğitim sistemi uygulamasından ve taşıma şoförlerinden memnun olduklarını söyleyebiliriz. Öğretmenlerin, taşınmalı eğitim sisteminin faydalı olup olmamasıyla ilgili vermiş olduğu cevap ise %37.5 ile 'kısmen' olmuştur. Taşıma şoförlerinin eğitim alıp almamasıyla ilgili soruya ise öğretmenler, %49.3 ile 'kesinlikle' yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin taşınmalı eğitime ilişkin cevapları incelendiğinde genel olarak öğrencilerden farklı düşündükleri ifade edilebilir. Öğrenciler taşınmalı eğitim uygulamasına ilişkin daha olumlu bir düşünce sunarken, öğretmenlerin düşünceleri daha çok olumsuz olmuştur.

Tepe (2011)'nin öğretmenlere görüşme yoluyla yapmış olduğu tez çalışmasının sonucunda; Öğretmenlerin 'Yemek için uygun yerin olup olmaması' ile ilgili vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin tamamının yemek için uygun yer olduğuna ilişkin görüş belirttiklerini görmekteyiz. Öğrencilerin yemekleri beğenme durumlarına ilişkin olarak ise öğretmenlerin %80'i öğrencilerin yemekleri

beğendiklerini ifade etmişlerdir. Okula gelen yemeklerin sağlıklı olup olmamasına ilişkin olarak öğretmenlerin tamamı yemeklerin sağlıklı olduğuna ilişkin görüş belirtmişlerdir. Verilen cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin taşınmalı eğitim sisteminden ve onun bileşenlerinden memnun olduklarını ifade edebiliriz.

Turan (2011)'in yöneticilere, öğretmenlere ve öğrencilere anket kullanarak uyguladığı tez çalışmasının sonucunda; Taşıma araçlarının güvenliliğine ilişkin olarak yöneticilerin %38.9'u ve öğretmenlerin %49'u 'orta güvenli' olarak yanıt verirken, öğrencilerin %32.8'i 'çok güvenli' olarak yanıt vermişlerdir. Araç şoförlerinin şoförlüğe elverişliliğiyle ilgili bir soruya ise yöneticilerin %82.3'ü, öğretmenlerin de %80.1'i 'kısmen' yanıtını vermişlerdir. Yemekhanenin varlığına ilişkin bir soruya ise yöneticilerin %77.8'i, öğretmenlerin de %81.5'i 'hayır' yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin vermiş oldukları yanıtlar genel olarak incelendiğinde diğer bazı araştırmalarda olduğu gibi 'olumsuz' bir hava hakimken, öğrencilerin yanıtlarında ise daha 'olumlu' bir havanın hakim olduğunu söyleyebiliriz.

Bilek ve Kale (2012)'nin öğretmenlere görüşme yoluyla uyguladığı araştırmanın sonucunda; öğrencilerin beslenmelerine ilişkin soruda bazı öğretmenler okulda verilen yemeklerin öğrencilerin beslenmelerine olumlu katkısı olduğunu düşünürken, diğer grup öğretmen ise yemeklerin kalitesi ile ilgili ve öğrencilerin çıkan mönüyü sevmemesinden dolayı sıkıntılarının olduğunu dile getirmişlerdir. Yine yapılan görüşme sonrası öğretmenlerden bazısı servislerin donanımsal olarak yetersiz olduğunu ifade ederken bazı öğretmenler ise araçların yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Servis şoförlerinin yeterlilikleri üzerine olan soruda ise öğretmenlerin çoğunluğu servis şoförlerinin şoförlük yetenekleri bakımından yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Okullarının fiziksel olarak taşınmalı eğitime elverişli olup olmadığına ise öğretmenlerin çoğunluğu yetersiz boyutunda görüş bildirmiştir.

Şan (2012)'in yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere yönelik olarak ve anket kullanarak uyguladığı 'İlköğretimde Taşınmalı Eğitim Öğrencilerinin Sorunları' isimli tez çalışmasının sonucunda; öğrencilerin taşınmalı eğitim uygulamasına ilişkin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde en az katılım gösterilen maddelerden birinin 'Taşınmalı eğitim uygulaması doğru bir uygulamadır ve devam ettirilmelidir' maddesi olduğu gözükmektedir. Yönetici ve öğretmenlerin ise en az katılım gösterdikleri madde 'Taşıma

merkezi olan okul ders araç gereçleri bakımından yeterlidir' maddesi olmuştur. Hem öğrencilerin hem de diğer katılımcıların vermiş oldukları cevaplara genel olarak bakıldığında ortaya çıkan bu sonuçların, burada yapılan araştırmada benzer sorularda verilen cevaplarla uyumlu oldukları söylenebilir.

Yurdabakan ve Tektaş (2013)'ın öğrencilere yönelik olarak ve görüşme tekniği kullanarak uyguladıkları çalışmanın sonucunda; öğrencilerin %63'ünün, 'Taşımalı olmasaydım okula devam edemezdim, bırakmak zorunda kalırdım.' şeklinde görüşte buldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin burada taşımalı eğitimi bir 'gereklik' olarak gördüklerini söyleyebiliriz. Yine öğrencilerin %40'ı servis şoförünün bir takım davranışlarından rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir. Bunun için de servis şoförlerinin eğitim almaları gerektiği önerisini sunabiliriz. Öğrencilerin idarecilere yönelik olarak isteklerine baktığımızda da öğrencilerin %27'sinin idarecilerden kapasitesi artmış servisler istedikleri görülmektedir. Buradan da öğrencilerin birçoğunun servislere sığmadıklarını ifade edebiliriz.

Cinoğlu, Öztürk ve Demir (2014)'in yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilere görüşme tekniği kullanarak uyguladıkları 'Birecik'te Taşımalı Eğitim Uygulamalarının İncelenmesi' isimli çalışmalarının sonucunda; 'Okul fiziksel ve donanımsal yönden yetersizdir.' ifadesine yöneticilerden %70, öğretmenlerden de %85 gibi yüksek oranda bir katılım vardır. Okulda yemekhane yok veya yetersizdir görüşüne sahip öğretmenlerin oranı %85 iken yöneticilerin tamamı bu görüşü savunmuştur. Yine yöneticilerin tamamı şoförlerin eğitimsiz olduğunu düşünürken öğretmenlerin buradaki katılım oranı %95'tir. Katılımcıların tüm cevapları birlikte değerlendirildiğinde öğretmenlerin ve yöneticilerin taşımalı eğitim uygulamasının beslenme, taşınma, şoför ve araçlar konusunda olumlu yargıya sahip olmadıklarını söyleyebiliriz.

Öztürk ve Kaymak (2014)'in görüşme metodu kullanılarak velilere uyguladıkları araştırmanın sonucunda; taşıma merkezinin fiziki durumunun yeterliliğine ilişkin soruda velilerin %70'i okullarının taşındıkları okula göre çok daha yeterli olduğunu savunmuşlardır. Beslenme hizmetine ilişkin soruda ise velilerin tamamı yemeklerin yeterli ve güzel olduğunu, çocuklarının bu durumdan memnun olduğunu belirtmişlerdir. Bu iki yanıt, diğer araştırmalarda da karşılaşılan olumlu cevaplardandır. Velilerin %60'ı sağlık hizmetlerinin yeterliliğine ilişkin soruya 'yetersiz' görüşünü bildirmişlerdir. Burada yapılan araştırmanın ilgili sorusuna verilen cevaplarla uyumludur. Araçların

güvenliliğine ilişkin soruya ise velilerin %65'i öğrencileri taşıyan araçların güvenli olduğunu ifade etmişlerdir. Şoförlerin eğitimi üzerine olan soruya ise velilerin %55'i, şoförlerin eğitimlerinin eksik olduğunu ifade etmişlerdir. Servislerde yardımcı personel bulunup bulunmamasına ise velilerin tamamı 'bulunmuyor' yanıtını vermişlerdir. Bu tüm araştırmalardaki ortak cevaptır.

Şimşek ve Büyükkıdık (2017)'in öğretmen ve öğrencilere anket ve görüşme metodu kullanarak uyguladıkları araştırmanın sonucunda; öğrencilerin büyük çoğunluğu (%61.6), 'taşınmalı eğitimden memnunuz' görüşünde bulunmuştur. Öğrencilerin yine üzerinde en çok durdukları noktalardan biri okullarının yeterli fiziksel donanıma sahip olmaması üzerine olmuştur. Yine öğrencilerin büyük çoğunluğu servis araçlarının yeterli iç donanıma sahip olmadığı yönünde görüşte bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ise büyük çoğunluğu 'ihale' sisteminin taşınmalı eğitime zarar verdiğini savunmaktadır. Yine öğretmenler, öğrenciler gibi servis araçlarının yeterli donanıma sahip olmadıklarını savunmuşlardır. Öğretmen ve öğrencilerin burada ifade edilen görüşlerin tamamına bakıldığında yine taşınmalı eğitimle ilgili olumsuz bir havanın hakim olduğunu ifade edebiliriz. Ayrıca burada ifade edilen bulgular, burada yapılan araştırmada elde edilen ilgili sorulardaki bulgularla örtüşmektedir.

Uslu (2017)'nin yönetici, öğretmen ve velilere anket ve görüşme metodu kullanarak uyguladığı 'İlköğretimde Taşınmalı Eğitim Uygulaması' isimli araştırmanın sonucunda;beslenme ile ilgili olarak öğrencilere sorulan memnuniyet sorusunda, öğrencilerin 25'i beslenme hizmetinden memnun olduğunu belirtirken, 13'ü memnun olmadığını ifade etmiştir. Servis araçlarının donanımsal yeterliliğine ilişkin soruda da yine öğrencilerin 25'i yeterlidir cevabını verirken 13'ü yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olup olmadığı yönündeki soruya ise öğrencilerin 32'si şoförlerin eğitimi olduklarını ifade ederken 6'sı ise şoförlerin eğitimi olmadıklarını söylemiştir. Bu sonuç diğer araştırmalardaki benzer soruya verilen cevaplarla karşılaştırıldığında farklı ve ilginç bir sonuç ortaya çıkarmıştır diyebiliriz. Öğrencilerin sağlıklı beslenip beslenemediklerine ilişkin soruya öğretmenlerin 22'si evet derken, 20'si hayır yanıtını vermiştir. Okullarının fiziki şartlarının yeterliliğine ilişkin soruya ise öğretmenlerin 27'si yeterlidir yanıtını verirken ,15 öğretmen ise yetersiz yanıtını vermiştir. Araç şoförlerinin eğitimi olup olmamasına yönelik soruya ise öğretmenlerin 25'i 'evet eğitimidirler' derken 17'si 'yetersiz eğitime sahiptirler' ifadesini

kullanmışlardır. Çocukların okulda yeterince beslenip beslenemediklerine ilişkin soruya ise velilerin 22'si yeterli besleniyorlar yanıtını verirken 13 veli yetersiz beslenmenin olduğunu ileri sürmüştür.

2.5. Risk Kavramı

Riskler, organizasyon üzerinde önemli bir olumsuz etki yaratma potansiyeline sahip olaylardır. Bireyler gibi, organizasyonlar her zaman risklerle karşı karşıya kalmıştır. Aslında, bir organizasyonun karşılaştığı riskleri tanımlamak ve onlara yanıt vermek yeni bir fikir değildir. Ancak, çoğu kuruluş için iş ortamı daha riskli hale geliyor; buna göre, kuruluşlar bu artan riskliliğe nasıl cevap verileceğine karar vermek zorundadır (Hopkin, 2013).

MEB (2015a), riski, tehlikeli bir olay veya maruziyet durumunun meydana gelme olasılığı ile bunların sebep olabileceği yaralanma ya da sağlık bozulmasının ciddiyet derecesinin birleşimi olarak tanımlamıştır.

Büyüklüğü, yapısı, faaliyet gösterdiği sektör ne olursa olsun, tüm kurumlar sayısız risk ile karşılaşmakta ve bu riskler, kurumun faaliyetlerinin sürekliliğini, başarısını, finansal durumunu, kamuoyundaki imajını, hizmetlerinin kalitesini ve personeli etkileyebilmektedir. Bununla birlikte riski sifıra indirmenin kolay bir yolu bulunmadığı gibi işin yürütülmesi sırasında verilen tüm kararlar da risk yaratmaktadır. Yönetim, kurum için hangi düzeydeki riskin kabul edilebilir olduğuna karar vermeli ve riskin bu seviyelerde kalmasını sağlamak için çaba göstermelidir (Ermisket, 2011).

Riskler, karşımıza hedeflenen amaçların gerçekleşmesini engelleyen birer durum olarak çıkmaktadır. Bu nedenle, söz konusu risklerin doğru bir şekilde tanımlanarak, analiz edilerek ve gerekli kaynaklar aktararak etkilerinin azaltılması gerekmektedir. Risklerin iş hayatındaki yadsınamaz etkisi konusunda fikir birliğine varılması ile birlikte, zamanla risklerin karşılanması süreci basit bir mücadeleden öte, sürekli kontrol altında tutulması ve yönlendirilmesi gereken bir faaliyet olarak değerlendirilmeye başlanılmıştır (Bozkurt, 2010).

2.5.1. Risk Yönetimi

Oldukça yeni bir kavram olan 'risk yönetimi', 1960'lı yılların başında Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmıştır. Halbuki risk değerlendirmesi, kontrolü ve finansmanı gibi risk yönetiminin elemanları olan unsurlar, insanoğlunun kendisi kadar

eskiye dayanmaktadır. Pratikte risk yönetiminin uygulanması çok yeni değildir çünkü insanoğlu çok eskiden beri kendisine, ailesine ve mal varlığına zarar veren tehlikeleri değerlendirmek ve tanımlamak için araştırıp durmuştur (Yurdakul, 1991).

Makul bir güvence sağlamak amacıyla kurumun amaçlarını gerçekleştirmek üzere potansiyel olay ve durumları belirleme, değerlendirme, yönetme ve kontrol etme sürecine 'risk yönetimi' denir (Bozkurt, 2010). Risk yönetimini, insan hayatı ve çevre güvenliği ile ilgili risklerin değerlendirilmesi ve kontrol edilmesine yönelik olarak, politikalar, tecrübeler ve kaynakların sistematik olarak uygulanması şeklinde de tanımlamak mümkündür (Alataş, 2007).

Risk yönetimi önemli bir faaliyettir. Temel süreçlerin stratejik yönetiminden başlayarak tüm kararlarla ilişkilidir ve amacı kalite / performansın sürekli iyileştirilmesidir (Ruzic-Dimitrijevic ve Dakic, 2014). Resmi bir risk yönetim sürecinin oluşturulması ve bu süreçle birlikte gerçekleşmesi ve risklerden vereceği zararı en yüksek olma olasılığı bulunanları azaltmak, riski yönetmenin en doğru yoludur. Bu sürecin oluşturulmasına karar verdikten sonra bir risk yönetimi liderinin atanması, yapılması gereken ilk iştir. Örgütün büyüklüğüne ve gereksinimlerine göre de bu liderin kim olacağı ya da işi nasıl yöneteceği değişecektir. Risk yönetimi için ayrı bir bölümün büyük örgütlerde oluşturulması söz konusu olabilmektedir. Anahtar bilgiyi toplayacak ve karar verecek birim budur. Bu birim aynı zamanda risk yönetim politikalarını ve kılavuzlarını/dokümanlarını oluşturacak ve belki de özel amaçlı risk yönetim sistemlerini devreye alacaktır. Daha küçük çaplı örgütlerde, mevcut birimlerden bir yönetici risk yönetimi çalışmalarının liderliğini yürütebilir. Bu işlerin tek bir kişinin görevi olmadığı ve örgüt içi ortak bir çalışma gerektiğinin bilincine varılması gerekliliği, buradaki önemli noktadır (Özer, 2012).

Bugün, içinde risk yönetiminin olmadığı bir şirket yönetiminin maruz kaldığı riskleri hayal bile edemeyiz. Başarılı bir risk yönetimi, sunduğu hizmetleri iyileştirmesinin yanı sıra, varlıklar, faaliyetler ve finans koruması açısından da daha güvenli iş faaliyetleri sağlar. Böylece bir şirket, müşterilerinin gözünde daha büyük bir üne ve güvene sahip olur (Ruzic-Dimitrijevic ve Dakic, 2014).

Örgütte işverenin ya da yöneticinin sorumluluğundadır risk yönetimi. Bazı kurumlarda bu görev, risk yönetimi birimi veya risk yönetimi takımı tarafından yerine getirilmektedir. Bu konuda bilgi sahibi bireylerin örgütte belli riskleri yönetmek için

görevlendirilmesiyle 'risk yönetimi takımı' olmaktadır. Örneğin bir kamu kuruluşunda muhasebeci, genelde işletmenin finans başkanı gibi rol oynamaktadır. Bu nedenle vergi ve ticari yasalardaki değişikliklerle birlikte ortaya çıkan parasal risklerin yönetilmesinden muhasebeci sorumlu olabilir ve bu muhasebeci, kurumun ekonomik performansını iyileştirebilir (Maya, 2011).

2.5.1.1. Eğitim Kurumlarında Risk Yönetimi

Eğitim kurumları, öğrencilere günün önemli bir zaman diliminde ev sahipliği yaparlar. Günün büyük çoğunluğunu okulda geçiren öğrenciler için okulda önemli risk faktörleri oluşabilir. Eğitimde ortaya çıkabilecek bu riskler yalnızca okul içinde oluşmayabilir. Bazı okul yollarında ve okula ulaşım için düşünülmüş eğitim metotlarında (taşınabilir eğitim uygulaması gibi) birçok risk faktörü vardır.

Tanımından da anlaşılacağı üzere risk, henüz ortaya çıkmamış tehlikelerdir. Henüz ortaya çıkmadan önce risklerle mücadele etmek, ortaya çıktıktan sonraki mücadeleden daha değerli ve ekonomik olabilir. Riskleri ortadan kaldırmak yalnızca bir kişinin veya üst kadronun görevi olamayacağı gibi riskleri yönetmede büyük iş yöneticilere düşmektedir. Yöneticiler, eğitim kurumlarında riskleri yönetmekten sorumludurlar ve bu yöneticiler, kurumun her türlü işleri ile ilgilenmelidirler. Özellikle kurumda ve çevresindeki risk unsurlarının sürekli artması risk yöneticilerinin rollerinin çoğalmakta olduğunu göstermekle birlikte temel olarak yöneticilerin şu rolleri yerine getirmeleri gerektiği söylenebilir; okul güvenliğini sağlamak, işçi tazminat programlarını incelemek ve yönetmek, okul yapıları dahil olmak üzere her türlü donanımı ve etkinlikleri denetlemek, riskleri önlemek, azaltmak ve finanse etmek (Maya, 2011).

Courrege (?), okullarda en çok karşılaşılan on risk olarak; öncü sağlık uygulamalarına bağlı genel sorumlulukları, okullardaki istihdam uygulamalarını, taşıt kazalarını, işçi tazminatlarını, çalıntı laptop ve benzeri okul ekipmanlarını, taşıt devrilmelerini, okul oyun alanlarını, okulca veya sınıfça yapılan alan gezilerini, özel eğitimi ve öğrenci şiddetlerine bağlı kriz olaylarını belirtmiştir. Okullarda kayıpları ve bunlarla ilgili sorumlulukları en aza indirmek amacıyla okul etkinliklerini yönetirken bilinmesi gerekenleri de şöyle sıralamıştır;

- Tehlikeleri azaltmak,

- Okul etkinliklerindeki riskleri azaltmak,
- Öğrenciler, çalışanlar ve halk için güvenliği arttırmak,
- Okulların mali kaynaklarını korumak,
- Yönetim mekanizmasını, personeli sorumluluktan kurtarmak.

MEB (2015a), okul yöneticilerinin kurumlarındaki risklerin yönetimi anlamında aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirmelerini zorunlu tutmuştur:

- Çalışan temsilcisi seçimi,
- Risk değerlendirme ekibinin kurulması,
- Acil durum ekibi oluşturulması,
- İş sağlığı ve güvenliği ekibi kurulması,
- İş sağlığı ve güvenliği onaylı defterin tutulması,
- Organizasyon yapısının oluşturulması,
- Görev, yetki ve sorumlulukların belirlenmesi,
- Yangın sistemlerinin kontrol edilmesi,
- Tehlikeli ve tehlikesiz atık alanlarının oluşturulması,
- Duyuru ve iletişim panolarının aktif kullanılması,
- Çalışma alanlarının duvar ve zeminlerinin kontrol edilmesi,
- Çalışan personelin genel sağlık muayenesinden geçirilmesi.

Milli eğitim bakanlığının yöneticilere zorunlu tuttuğu önleyici tedbirlerden bazılarıdır.

2.5.1.1.1. Eğitim Kurumlarında Risk Yönetimi İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde eğitim kurumlarında risk yönetimi ile ilgili yurt içinde yapılmış araştırmaların sonuçları konu edinilmiştir. Taşınabilir eğitim özelinde ise risk yönetimi ile ilgili bir araştırmaya rastlanamamıştır. Çeşitli araştırmalardan elde edilen sonuçlar şöyle açıklanabilirler;

Katipoğlu (2014)'nin anket kullanarak milli eğitim denetçilerine uyguladığı "Milli Eğitim Denetçilerinin Risk Odaklı Kurum Denetim Modelini Benimseme ve Okullarda Uygulanabilir Bulma Düzeyleri" isimli tez çalışmasının sonucunda; araştırmada kullanılan ankette yer alan 3 ayrı alt boyut olan 'Risk odaklı kurum denetim modelinin kurulması için gerekli unsurlar', 'Risk analizi' ve 'Kalite geliştirme' alt

boyutlarını denetçiler 'tamamen' benimseyip, okullarda uygulanabilirlik oranını ise 'büyük ölçüde' düzeyinde ifade etmişlerdir. Sonuç olarak denetçiler, tüm boyutları benimserlerken, okullarda uygulanabilirlik oranına ise yüksek ölçüde bir katılım göstermişlerdir.

Çelik (2017)'in anket kullanarak okul yöneticilerine uyguladığı 'Okul Yöneticilerinin Liderlik Tarzları İle Yenilikçilik ve Risk Alma Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' isimli tez çalışmasının sonucunda; 3 ayrı liderlik tarzı ele alınmış ve bu üç liderlik tarzı (dönüşümcü, etkileşimci ve liberal) ile yenilikçilik ve risk alma davranışları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmış. Ayrıca bu liderlik tarzları ile yenilikçiliğin, risk alma davranışlarının anlamlı birer yordayıcısı oldukları gözlemlenmiştir.

Topçu (2017)'nin görüşme formu kullanarak okul öncesi öğretmenlerine uyguladığı 'Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Risk Yönetimi (Çanakkale İli Örneği)' isimli tez çalışmasının sonucunda; öğretmenler risk kavramını tanımlarken en çok, 'Tehlikeli durum', 'Her şey' ve 'Zarar görme' görüşleri üzerinde durmuşlardır. Öğretmenler en çok karşılaşılan risk faktörleri olarak da 'Kayıp düşme', 'Yaralanma' ve 'Hijyen' faktörlerini sıralamışlardır. Bir başka soruda en riskli ortamlara öğretmenler en çok 'Lavabolar', 'Okul bahçesi' ve 'Sınıf' faktörlerini sıralamışlardır. Öğretmenler riskleri yönetmede ise en fazla, 'İdareye bildirme', 'Müdahale' ve 'Bilinçlendirme' yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Oluk (2018)'un anket kullanarak yöneticilere uyguladığı 'Eğitim Yöneticilerinin Okullarda Bulunan Sağlık ve Güvenlik Risklerine İlişkin Algıları: Çankırı İli Örneği' isimli tez çalışmasının sonucunda; yöneticilerin, okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risk algısının, araştırmada kullanılan bütün değişkenlere (yaş, cinsiyet, okuldaki pozisyon, eğitim düzeyi) göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan yöntem ve teknikler hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, taşınmalı eğitim veren ilk ve ortaokullardaki risklerin neler olduğunu ve ilgili kademelerdeki kurum yöneticilerinin bu riskleri nasıl yönettiğini belirlemeye yönelik amacıyla durum araştırmasıdır. Araştırmada, yöneticilere yönelik 10 madde ve velilere yönelik 5 maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır.

Görüşmeler, kaynakların ulaşılabilirliğine ve araştırmada toplanmak istenen verilerin özelliklerine göre farklı şekiller alabilir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir (Büyüköztürk vd., 2016:154).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Van il merkez ilçelerinde (İpekyolu, Edremit ve Tuşba) taşınmalı eğitim veren ilk ve ortaokul yöneticileri ile bu okullardaki öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. İlçe milli eğitim müdürlüklerinden ayrı ayrı alınan listelere göre bu merkez ilçelerdeki toplam 90 ilk ve ortaokulda taşınmalı eğitimin uygulandığı saptanmıştır.

Araştırmada çalışma grubunda yer alan İpekyolu, Edremit ve Tuşba ilçelerinin her birinde taşınmalı eğitim veren ilk ve ortaokullar, iki ayrı kategori oluşturmaktadır. Toplamda oluşan altı ayrı kategorinin her birinden ikişer okul seçilerek 12 okula, bu okullarda yöneticilik görevinde bulunan 24 kişiye(12 okul müdürü ve 12 okul müdür yardımcısı) ve yine bu okulların her birinden aynı yöntemle 12 veliye ulaşılmıştır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Veriler

İlçe Adı	Gidilen Okullar	Okul Müdürü (f)	Müdür Yardımcısı (f)	Veli (f)
İpekyolu	A	1	1	1
	B	1	1	1
	C	1	1	2
	D	1	1	-
Tuşba	E	1	1	1
	F	1	1	-
	G	1	1	2
	H	1	1	1
Edremit	İ	1	1	-
	J	1	1	2
	K	1	1	1
	L	1	1	1

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Yönetici Görüşme Formu ve Veli Görüşme Formu ile toplanmıştır:

a. Kişisel Bilgi Formu (Ek-1)

Bu formda görüşme yapılacak yöneticilere ve velilere ilişkin kişisel bilgileri içeren sorular yer almıştır. Bunlar; cinsiyet, öğrenim durumu, kurum türü (yöneticiler için), yöneticilik türü (yöneticiler için) ve meslekteki kıdem yılıdır (yöneticiler için). Ayrıca bu formda, görüşlerini paylaşacaklara yol gösterecek bir takım bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2. Katılımcı Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet		Öğrenim Durumları			Kurum Türü		Kıdem Yılı		
	E	K	İlk+Orta	Lisans	Y.Lisans	İlkokul	Ortaokul	0-5	5-10	10+
Okul Müdürü	12	-	-	11	1	3	9	-	8	4
Müdür Yrd.	12	-	-	10	2	8	4	2	8	2
Veli	12	-	10	2	-	-	-	-	-	-

b. *Yönetici Görüşme Formu (Ek-2)*

Yöneticilerin taşınmalı eğitime ilişkin risk ve risklerin yönetimiyle ilgili görüşlerini içeren bu formda 10 soru mevcuttur.

c. *Veli Görüşme Formu (Ek-3)*

Bu form velilere yönelik olup öğrencilerin taşınmalı eğitimde karşılaştıkları sorunlara ve karşılaşılabilecekleri risklere ilişkin 5 soruyu içermektedir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Veri toplama aracı hazırlanırken; ilgili literatür taranmış, benzer çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelenmiş, araştırmacı tarafından yeni ve çalışmamıza uygun sorular hazırlanarak soru havuzu oluşturulmuş, hazırlanan sorulara alan uzmanı öğretim üyesinin görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiştir. Araştırmada gönüllü olarak belirlenen yönetici ve velilere sorular yöneltilerek cevapları ses kayıt cihazına kayıt edilmek istenmiştir. Ancak katılımcılar bunu istemeyince görüşler yazılı olarak kaydedilmiştir. Daha sonra kaydedilen veriler katılımcılara okunmuş, teyit edilmiştir. Görüşler çözümlenirken sorulara verilen cevaplar benzerliklerine göre gruplandırılmıştır. Ayrıca burada yapılan araştırmada sorulara verilen cevaplarda, aynen sunulma yoluna gidilmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini artırmak için çözümlemelerde uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Bu araştırmada, elde edilen bulgulara göre içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016:242).

Görüşme formlarından elde edilen veriler öncelikle okunup incelenmiş ve verilerle ilgili kodlamalar oluşturulmuştur. Bu işlemin ardından kodlamalar bir araya getirilerek araştırmanın ana hatlarını oluşturacak temalar (kategoriler) ortaya çıkarılarak içerik analizleri yapılmıştır. Araştırmaya katılan okul müdürlerine ait örnek ifadeler sunulurken (M1, M3, M5,...M23) kodlamaları,müdür yardımcılarına ait örnek ifadeler

sunulurken (MY2, MY4, MY6,...M24) kodlamaları ve velilere ait örnek ifadelerde ise (V1,V2,V3,...V12) kodlamaları kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Yıldırım ve Şimşek (2016),bir araştırmanın bilimsel olarak kabul edilmesi için bilimsel alanyazına eklediği bilgi ve toplumsal sorunlara çözüm çerçevesinde, araştırma süreç ve sonuçlarının tutarlı, açık ve diğer araştırmacılar tarafından teyit edilebilecek bir araştırma olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu anlamda burada yapılan araştırmada inandırıcılığı sağlama hususunda alan uzmanına başvurulmuş, uzmanın dönüt ve düzeltme konusundaki tavsiyeleri dikkate alınarak araştırmanın geçerli ve tutarlı olması amacıyla, araştırmanın bütünündeki ilgili yerlerde düzeltme ve eklemelerde bulunulmuştur.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölüm içerisinde araştırmanın amacına uygun olarak yapılan görüşme tekniğine ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1. Okul Yöneticilerine Göre Risk Kavramına Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formundaki ilgili soru "Sizin düşüncelerinize göre risk kavramını nasıl tanımlayabiliriz?" şeklindedir. Okul yöneticilerinin ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin oluşan kategoriler Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Okul Yöneticilerine Göre Risk Kavramı

Risk kavramına ilişkin görüşler	f	%
Problemin ortaya çıkma ihtimali	11	42.3
Kaza, yaralanma, sakatlanma,ölüm tehlikesi	10	38.5
Önlem almak	4	15.4
Personel eksikliği	1	3.8

Tablo 3'de görüldüğü üzere okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu risk kavramını, 'problemin ortaya çıkma ihtimali' olarak tanımlamışlardır (n= 11). Bu tanımlı yine benzer oranda (n=10) 'kaza, yaralanma, sakatlanma ve ölüm tehlikesi' olarak ifade edilen görüşler izlemiştir. Bazı okul yöneticileri risk'i 'önlem almak' olarak tanımlarken (n=4), bir okul yöneticisi de 'personel eksikliği'ni risk olarak görmüştür. Katılımcıların ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin örnekler ise şöyledir;

'Problemin ortaya çıkma ihtimali' görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"... Risk olarak, şunu söyleyeyim; problem ortaya çıktıktan sonra artık riskin anlamı kalmıyor. Risk, problem ortaya çıkmadan ki ihtimaldir." (MY16). "... İnsanların karşılaşabileceği problemlerli durumlar ihtimali diyebiliriz." (MY8).

"Kaza, yaralanma, sakatlanma, ölüm tehlikesi" görüşlerine ait bazı örnek ifadelerse şöyledir:

"... Sonucunda sakatlanma, yaralanma veya ölümlerle sonuçlanabilen vakalar risktir yani." (M1). "... Hocam ben idarecilikte şunu öğrendim, araçların kaza yapması olabilir. Yani bir kaza yapma olasılığı risktir." (M19).

Katılımcılara ait diğer bazı görüşler ise şöyledir:

"Risk, beklenmeyen bir durum karşısında alınabilecek, yapılabilecekleri içeren her şeydir." (MY20). "Bana göre risk, olmasını istemediğimiz durumlar ile karşılaşma olasılığıdır." (M23). "Risk deyince güçlükleri göze alıp ona göre hem güvenlik açısından hem sorumluluk açısından bu gibi güçlükleri göze alıp çözüm üretmek, müdahalede bulunmak..." (MY2).

4.2. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşınmalı Eğitim Uygulamasına Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formunda yöneticilere ve velilere "Taşınmalı eğitim' uygulamasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?" şeklinde soru yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevaplara ilişkin oluşan kategoriler ve sayısal veriler Tablo 4' de gösterilmiştir.

Tablo 4. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşınmalı Eğitim Uygulaması

Taşınmalı Eğitime İlişkin Görüşler	Yönetici (f)	Veli (f)	Toplam	%
Yakında okul olmamasından dolayı taşınma	11	4	15	20.5
Bir yerden diğerine, evden uzağa taşınma işlemi	8	7	15	20.5
Faydalı bir uygulama	3	10	13	17.8
Faydalı bir uygulama değil	11	2	13	17.8
Kısmen faydalı buluyorum	10	-	10	13.8
Maddi durumu iyi olmayan öğrencilerin taşınması	6	1	7	9.6

Tablo 4'e bakıldığında yöneticilerin tamamına yakını, velilerin de yarısı, taşınmalı eğitimi tanımlarken iki unsurda birleşmişlerdir. Taşınmalı eğitimi, "Yakında okul olmaması" ve "Bir yerden diğerine, evden uzağa taşınma işlemi" olarak tanımlayan katılımcılar, tüm katılımcıların vermiş oldukları cevaplar içerisinde %41'lik bir alan oluşturmaktadırlar. Katılımcılardan bazıları da (n=7), taşınmalı eğitim ile ilgili görüşlerini sunarken maddi durumu kötü öğrencilerin taşınmalı eğitim sisteminden daha fazla yararlandığını dile getirmişlerdir. Bu görüşü savunan yönetici sayısı ise velilerden çok daha fazladır (n=6). Yine tabloya baktığımızda katılımcılar, taşınmalı eğitimle ilgili görüşlerini daha çok tanımsal çerçevede sunarken, taşınmalı eğitimi ne kadar faydalı

bulup bulmadıklarına da değinmişlerdir. Taşımali eğitimin faydalı olduğuna inanan katılımcılar, tüm katılımcıların %17.8'ini oluştururken bu oranda en fazla paya sahip grubu veliler oluşturmuştur (n=11). Taşımali eğitimin faydalı bir uygulama olarak görmeyenler de yine tüm katılımcıların %17.8'ini oluşturmuştur. Bu grup içerisinde ise en fazla paya sahip katılımcı grubunu yöneticiler oluşturmuştur (n=11). Taşımali eğitimi kısmen faydalı bulanların oranı ise %13.8'dir. Bu kategorideki görüşlerin tamamı ise yöneticilerden gelmiştir (n=10). Katılımcıların ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin örnekler ise şöyledir;

"Yakında okul olmamasından dolayı taşınma" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...Taşımali eğitim, okulun olmadığı yerlerdeki çocukların merkezi bir okula servisler yoluyla ulaştırılmasıdır." (MY4). "Taşımali eğitim bence uzak köyler arasında okulu olmayan öğrencilerin bir merkezde toplanması..." (M9). "...Taşımali eğitim, okulu bulunmayan yerlerden okulu bulunan yerlere öğrencilerin taşınmasıdır." (M13). "Yani okula uzak olduğumuz için taşımali eğitim alıyoruz. Yakında okul olamadığı için taşımali eğitim alıyoruz..." (V4). "...bulduğumuz yerde okulun olmaması ve ikinci bir konu başka bir okula gönderememem,yani tamamen adresten kaynaklı olarak..." (V5).

"Bir yerden diğerine, evden uzağa taşınma işlemi" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...2000 m.'nin üstünde mesafe olarak uzak olan çocukların servislerle merkezi okullara taşınması." (MY8). "Taşımali eğitim, 2 km üzerindeki öğrencilerin çevre okullara taşınması..." (M3). "Taşımali eğitim deyince, bir başka merkezden başka merkeze öğrenci taşımak..." (MY10). "...Valla şöyle söyleyeyim, okulumuz zaten 2 km uzaklıkta, evin önünden alıp evin önüne bırakıyorlar..." (V2).

"Maddi durumu iyi olmayan öğrencilerin taşınması" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"Taşımali eğitim, eğitime muhtaç olan çocukların kendi yerleşim yerinde eğitim alabileceği yeterli donanıma sahip okula,..." (M17). "Taşımali eğitim, okulun olmadığı yerde, maddi durumu zayıf öğrencilerin en yakın okula taşınmasıdır." (M5).

"Taşımali eğitim, faydalı bir uygulama" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"Taşımali eğitimi yararlı buluyorum..." (M5). "Öğrencilere eşit okuma hakkı sunan pozitif bir uygulama bence. " (MY22). "...okul da o bölgede olmayınca bizim gibi insanlar için oluşturulan en güzel bir imkandır bu." (V1).

"... Çok iyi, olumlu düşünüyorum. Denetim mekanizması artırılması gereken bir uygulama olduğunu düşünüyorum..." (V8). "Taşımali eğitim faydalı mıdır mesela evet faydalıdır.Çocukları okula götürüp getiremiyorduk.Dışarıdan servis uygulaması da zor olduğu için taşımali a memnunuz..." (V12).

"Taşımali eğitim, faydalı bir uygulama değildir" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"Taşımali eğitime açıkçası sıcak bakmıyorum. Taşımali eğitime yapılan harcamalar, yani kendi fikrim, okullar yapılabilir harcanan parayla..." (M1). "Taşımali eğitimi yararlı buluyorum..." (M5). "...Taşımali eğitim başlı başına bir sorundur." (MY24). " ...Hem devlete külfet hem de çocuklara güvenlik açısından uygun görmüyorum, müspet değil." (V6). " Taşımali eğitime zorunlu olarak bağlıyız. İçimiz rahat mı? Değil.Her gün karda kışta gidip gelmesi , tereddütlerle dolu olarak çocuğu gönderiyoruz...' (V11).

"Taşımali eğitimi kısmen faydalı bulma" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...Yani bazı yönlerden faydalıdır bazı yönlerinden değil." (MY12)."...Taşımali eğitim bence uzak köyler arasında okulu olmayan öğrencilerin bir merkezde toplanması ama bence şehir merkezinde öğrenci taşınması yanlıştır." (M9).

4.3. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre En Çok Karşılaşılan Risk Faktörlerine Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formunda yöneticilere "Sizce taşımali eğitime tabi öğrencilerin en çok karşılaştıkları risk faktörleri nelerdir?" , velilere de "Sizce taşımali eğitime tabi öğrencilerin en çok karşılaştıkları risk faktörleri nelerdir? Lütfen paylaşır mısınız" şeklinde soru yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevaplara ilişkin oluşan kategoriler ve sayısal veriler Tablo 5' de gösterilmiştir.

Tablo 5. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre En Çok Karşılaşılan Risk Faktörleri

Risk Faktörlerine İlişkin Görüşler	Yönetici (f)	Veli (f)	Toplam	%
Zehirlenme ihtimali	12	7	19	22.9
Eğitimsiz şoförlerin varlığı	12	3	15	18.1
Servislerin kaza ihtimali	12	2	14	16.9
Servis içi donanımsal yetersizlikler	5	6	11	13.3
Servislerde hosteslerin bulunmaması	2	4	6	7.2
Güvenlik soruşturmaları ve denetim eksikliği	1	4	5	6
Sağlık ve hijyen sıkıntısı	3	2	5	6
Taşımali öğrencinin uyum sorunu	4	-	4	4.8
Yolların ve hava şartlarının risk oluşturması	4	-	4	4.8

Tablo 5'e bakıldığında katılımcıların, taşımali eğitim uygulamasında en çok karşılaşılan risk faktörleriyle ilgili görüşlerini paylaşırken birden fazla faktörü sıraladıkları görülüyor. Yöneticiler, bu faktörlerden en çok "Zehirlenme ihtimali", "Eğitimsiz şoförlerin varlığı" ve " Servislerin kaza ihtimali" üzerinde dururken, veliler ise iki faktör üzerinde yoğunlaşmışlardır. Birincisi, yöneticilerin üzerinde durduğu gibi "Zehirlenme ihtimali" faktörü olup ikinci en önemli faktör olarak da "Servis içi donanımsal yetersizlikler"i sıralamışlardır. Yöneticilerin ve velilerin görüşleri birlikte değerlendirildiğinde en çok üzerinde durulan risk faktörü %22.9 ile "Zehirlenme ihtimali" olurken ilk beş sırada sayılan risk faktörleri sırasıyla %18.1 ile "Eğitimsiz şoförlerin varlığı", %16.9 ile "Servislerin kaza ihtimali", %13.3 ile "Servis içi donanımsal yetersizlikler" ve %7.2 ile "Servislerde hosteslerin bulunmaması" olmuştur.Yine ilgili tablo incelendiğinde yöneticilerin risk faktörü olarak görüp velilerin görüşlerini belirtirken risk olarak değinmedikleri "Taşımali öğrencilerin uyum sorunu" ve "Yolların ve hava şartlarının risk oluşturması" faktörlerinin de toplamda %9.6'lık bir alana sahip oldukları görülmektedir.

Okul yöneticilerinin az da olsa görüşte buldukları, tabloda yer almayan diğer bazı risk faktörleri de şunlardır: "Öğrencinin zamanında evden alınmaması", "Cinsel istismar ihtimali", "Okula servis araçlarının giriş-çıkış tehlikesi" ve "İhalelerin şeffaf olmamasının sıkıntıları"dır. Katılımcıların ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin örnekler ise şöyledir;

"Zehirlenme ihtimali" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...Trafik kazaları, taşımali eğitimde beslenmede zehirlenme riskleri yüksektir..." (MY8). " ... Beslenme, kumanyayı da biz dağıtıyoruz, nöbetçi müdür yardımcısı ve öğretmenler de kontrol ediyor. Gıda zehirlenmesi vb. durumlar da risk oluşturabiliyor..." (MY16). " Taşımali eğitimde karşılaşılabilecek en büyük riskler araçlar ile yapılabilecek kazalar ve yemeğe bağlı zehirlenmeler olabilir..." (M23). "...Şöyle söyleyeyim, veliler güvenemiyor servis şoförlerine. Yemekle ilgili de riskler var. Çocukların ne yediklerini ve yemeğin nereden geldiklerini bilmiyoruz..." (V2). "...Yemek konusunda da çok hijyen yok. Zehirlenme riski var..." (V10).

"Eğitimsiz şoförlerin varlığı" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...Yönetmelikte her şey tamam ve net ama denetim ve kontrolü emniyet kemeri, aracın yeterliliği, şoförlerin eğitimsiz olması..." (M3). "Taşımali en büyük sorun, insanların servis konusunda tatmin olmamasıdır. Herkes çocuğunun taşınmasını istiyor. Belli km sınırı var. Şoförlerin ve taşıma firmalarının bilinçsiz

olması, eğitimsizlik ..." (MY12). "... ne yaparsak yapalım kendi bildiklerini yapıyorlar.'Hiçbir şeyi beceremeyen adam şoför oluyor." (MY18). " ...servis şoförlerinin rahat davranması, köy arabasının olması, bunların her işte çalışıyor olması, denetime tabi olunmaması,..." (V5).

"Servislerin kaza ihtimali" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"En fazla karşılaşılan riskler; servislerin kaza yapma riskleri ve ölümlerle sonuçlanabilecek riskler..." (M1). "... çocukların güvenliğiyle ilgili, sağlıkla ilgili, beslenmeyle ilgili, trafik kazaları..." (MY4). "Taşımali eğitim kapsamında risk olarak öğrencilerin gidiş gelişleri, serviste, trafikte geçirdikleri süre en büyük riskimizdir..." (MY16). "En büyük risk, servis şoförlerinin okul önünde bırakmaması, trafik kazaları ihtimallerinin olması..." (V1).

"Servis içi donanımsal yetersizlikler" ve "Servislerde hosteslerin(yardımcı personel) bulunmaması" görüşlerine ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"Yönetmelikte her şey tamam ve net ama denetim ve kontrolü emniyet kemeri, aracın yeterliliği, şoförlerin eğitimsiz olması, kapıların otomatik olmaması..." (M3). "...araçların emniyet kemerlerinin takılıp takılmaması gibi vb. risklerdir..." (M9). "... hostes yok, bu büyük bir eksiklik..." (M15). "...bir refakatçi yok servislerde. Haliyle bu servis şoförlerinin güvenlik soruşturmasının ne kadar yapıldığını, eğitim seviyelerinin nasıl olduğunu ben merak ediyorum. Her serviste refakatçi olmasını isterim..." (V6). "Valla şöyle, şehirlerarası yolda olduğu için okulumuz, emniyet kemeri riski, hostesin olmamasından kaynaklı riskler vardır..." (V7).

Diğer bazı görüşler ise şunlardır:

"En çok can güvenliği, aileye özlem, ailenin rahatlıkla ilgilenememesi, öğrencinin rahatlıkla takip edilememesi..." (MY6). "Mesela taşımada servislerin , öğretmenlere karşı olumsuz davranışları, öğrencilerin sorumsuz bir şekilde okul bahçesine bırakılması, bunu ranta çevirmeleri,..." (M7). "Risk olarak bazen şoför geliyor başka öğrencileri kendi arabasına bindiriyor ya da servis şoförlerinin yerine başkaları aracı sürebiliyor..." (M17). "Kriterlere uyulmuyor. 8'de alması gerekirken çok erken alıp çok geç bırakıyorlar. Şoförler, istediğin yere şikayet et dediler hatta.Keşke servis şirketleri denetimlere tutulsa." (V9).

4.4. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitimde Risklerin Yönetimine Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formunda yöneticilere "Taşımali eğitime tabi öğrencilerin karşılaştıkları güçlüklerle tepkileriniz ve risklere karşı aldığınız önlemler nelerdir?" , velilere de "Sizce taşımali eğitimdeki risk faktörleriyle nasıl baş edilebilir? Risklere karşı alınabilecek çözümler, önlemler neler olabilir?" şeklinde sorular

yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevaplara ilişkin oluşan kategoriler ve sayısal veriler Tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 6. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Risklerin Yönetimi

Risk Yönetimine İlişkin Görüşler	Yönetici (f)	Veli (f)	Toplam	%
Denetimle önlem alma	10	6	16	32.6
İkaz ve uyarıda bulunma	7	-	7	14.3
Üst birimle iletişim	7	-	7	14.3
Öğretmen görevlendirilmesi	6	-	6	12.2
Önlem alma	5	-	5	10.2
Ceza yoluyla	4	-	4	8.2
Toplantılar düzenleyerek	4	-	4	8.2

Tablo 6'ya bakıldığında hem yöneticilerin hem de velilerin büyük çoğunluğunun (%32.6) riskleri yönetmede "denetimle önlem alma" faktörünün üzerinde durdukları görülmektedir (n=16). Yöneticiler, riskleri yönetmede denetimden sonra %14.3 yüzdeleriyle en fazla "İkaz ve uyarıda bulunma" ile "Üst birimle iletişim" üzerinde durmuşlardır. Bu faktörleri de %12.2 ile "Öğretmen görevlendirilmesi", %10.2 ile "Önlem alma" ve %8.2 ile "Ceza yoluyla" faktörleri izlemiştir. Her ne kadar velilerin %50'si, riskleri yönetmede "Denetimle önlem alma" faktöründe yöneticilerle aynı düşüncede olsalar da diğer veliler riskleri yönetmede bir çok farklı görüş ortaya koyduğundan tabloda ayrıca belirtilmedi. Ayrıca yöneticiler, riskleri yönetmede kullandıkları yöntemleri sıralarken, veliler yapılması gerekenleri sıraladığı için de birçok farklı görüş ortaya kondu. Velilerin riskleri yönetmede belirttikleri diğer görüşler ise şunlardır: "Servislerde yardımcı personel olmalı", "Şoförler eğitilmeli", ve "Yakın okullar yapılmalı".

"Denetimlerle önlem alma" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"... Yani denetimleri arttırarak çözüm bulabiliyoruz..." (M5). "Her sabah servisleri denetliyoruz, kemer takıp takmadıklarına, servis içindeki materyallerin olması gerektiği gibi olup olmadığına bakıyoruz. Düzenli aralıklarla bunları yapıyoruz..." (MY14). "Düzenli ve adil denetimler ve kurallara uygun bir idarecilik anlayışı benimserim..." (MY22). "Okul servislerinin denetlenmesi gerekiyor. Okulun hocaları veya emniyet tarafından yönetim eşliğinde denetlenmesi olabilir." (V1). "... Sıkı bir denetimle bu durum aşılabılır..." (V8).

"İkaz ve uyarıda bulunma" ve "Üst birimle iletişim" görüşlerine ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"Biz araçları uyarıyoruz..." (M3). " Bununla ilgili zaman zaman Milli eğitim yazıları geliyor. Çok yağışlı zamanlarda 'uyarı' yapıyoruz, tembihliyoruz..." (MY8). "Yani araç yoldayken bir şey yapamıyoruz ama hava yağışlıysa servis şoförlerini arayıp tedbir almalarını sağlıyoruz.." (M11). "...Üst birime yazıp yönlendiriyoruz..." (MY12).

"Öğretmen görevlendirilmesi" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...işlerin düzenli yürüyebilmesi için servislere öğretmenler görevlendiriliyor,..." (M1). "...biz bu riskleri başta müdür yardımcısı ve günlük 7 nöbetçi öğretmen olarak öğrencileri indirip bindiriyoruz. Şoförlerin imza sirküleri var. Beslenme uygulamasında da nöbetçi öğretmenler gözetiminde oluyor..." (M9). " Öğretmen ve idareciler , şoförlere öğrencileri teslim ediyor,..." (MY16).

Diğer bazı görüşlere ait örnek ifadeler ise şunlardır:

"...Bunlarla ilgili mesela, tanıdık, bilindik kişiler servis şoförü olabilmeli, bu kişiler araştırılmalıdır. Yemek fabrikaları da bilindik meşhur yemek fabrikaları olabilir..." (V2). " Yani, ilkokulda en azından 1.aşama için her yerleşkenin yanına taşımaya muhtaç kalmayacak şekilde okul yapılmalıdır..." (V6). "...daha önce Antalya'daydım. Yardımcı personel orada vardı. Her çocuk emniyet kemeri takardı. Burada o yok emniyet kemeri takılabilir, yardımcı personel olabilir..." (V10).

4.5. Okul Yöneticilerine Göre Taşımalı Eğitimde Değiştirilmesi Beklenen Uygulamalara Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formundaki ilgili soru "Taşımalı eğitim uygulamasında şu anda risk faktörü olarak görüp değiştirilmesini beklediğiniz uygulamalar nelerdir?" şeklindedir. Yöneticilerin ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin oluşan kategoriler Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Okul Yöneticilerine Göre Değiştirilmesi Beklenen Uygulamalar

Değiştirilmesini beklenenlere ilişkin görüşler	f	%
Güvenlik ve denetim artmalı	15	31.8
Şoförler eğitilmeli	9	19.1
Yardımcı personel olmalı	8	17
Araçlar iyileştirilmeli	5	10.7
Yemekler iyileştirilmeli	5	10.7
İhaleler şeffaflaştırılmalı	3	6.4
Yakın okullar yapılmalı	2	4.3

Tablo 7 incelendiğinde yöneticilerin en çok üzerinde durdukları faktörün %31.8 ile "Güvenlik ve denetim artmalı" faktörü olduğu görülmektedir (n=15). Yöneticilerin

yarısının ise "Güvenlik ve denetim artmalı" ile "Şoförler eğitilmeli" faktörleri üzerinde durdukları görülmektedir (%50.9). Yöneticiler bu iki faktörden sonra %17 ile "Yardımcı personel olmalı" görüşünü dile getirirken en fazla dile getirdikleri diğer iki faktör ise " Araçlar iyileştirilmeli" ve " Yemekler iyileştirilmeli" olmuştur. Katılımcıların ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin örnekler ise şöyledir;

"Güvenlik ve denetim artmalı" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"Güvenlik ve denetim yoluyla Milli eğitimin inisiyatif alması lazım..." (MY2). " Öncelikle bizim denetimimiz dışında ilgili birimler haftada 2 defa yolda denetlemeli ve ceza kesmeli, gidiyor adam çocuğu yol üstünden alıyor. Caydırıcı tedbirler alınması lazım..." (M9). "... denetimler ilgili birimlerce yapılabilir..." (M11).

"Şoförler eğitilmeli" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...taşıma yapan kişilere yönelik eğitimler yapılmalıdır." (MY6). "... şoförler eğitilebilir, bilinçlendirilebilir..." (MY12). " Araç şoförlerinin insani değerleri değerlendirilmeli ve psikolojileri değerlendirilmeli." (MY22).

"Yardımcı personel olmalı" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...servislerde yardımcı personel bulundurulması. (M1). "...kesinlikle ilkokul ve anaokulu taşımacılığına hostesin zorunlu olması..." (MY16). "... Her servise bir kamera ve yardımcı görevli verilmesidir." (MY24).

"Araçlar iyileştirilmeli" ve "Yemekler iyileştirilmeli" görüşlerine ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...Araçların ayrı bir muayene istasyonundan geçirilmesi gerekiyor..." (M13). "Taşımalı eğitim genel olarak komple değişmeli de, şimdi şu şekilde araçların daha modernize edilmesi..." (MY16). " ... okulun önce sıcak yemek yiyebileceği yerler, sosyal aktivitelerini yerine getirebilecekleri ortamlar oluşturulmalı..." (M15). "... Yemeklerin denetimi yapılabilir, kontrolü, kalitesi daha merkezi yerlerden kontrol edilebilir..." (MY20).

Diğer bazı görüşlere ait örnekler ise şöyledir:

"...Evlerine yakın yerlere okullar yapılabilir." (MY2). "... Kesinlikle taşıma ihalelerine katı kurallar gelmeli, sorumluluk idareden zayıflatılmalı..." (MY6). "... yolların durumu düzeltilebilir..." (M11).

4.6. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşınabilir Eğitimde Beslenme Hizmetine Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formunda yöneticilere ve velilere "Taşıma merkezinde verilen beslenme hizmetine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?" şeklinde soru yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevaplara ilişkin oluşan kategoriler ve sayısal veriler Tablo 8' de gösterilmiştir.

Tablo 8. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Beslenme Hizmeti

Beslenme Hizmetine İlişkin Görüşler	Yönetici (f)	Veli (f)	Toplam	%
Yemeklerde kalitesiz malzeme kullanımı	8	7	15	28.3
Sağlık ve hijyen koşulları	6	5	11	20.8
Sıcak yemek uygulaması	8	1	9	17
Çocukların görüşlerinin alınması	5	2	7	13.2
Ceza ve denetim olmalı	2	2	4	7.5
Kumanya kaldırılmalı	4	0	4	7.5
Rahat ve yeterli yemekhaneler	2	1	3	5.7

Tablo 8'de katılımcıların beslenme görüşlerine bakıldığında en çok %28.3 ile "Yemeklerde kalitesiz malzeme kullanımı" faktörü üzerinde durdukları görülmektedir. Bu faktör üzerinde yöneticilerden de velilerden de katılım gösteren kişi sayısı en fazladır.(n=8/7). Katılımcılar beslenmeye ilişkin görüşlerinde ikinci sırada %20.8 ile "Sağlık ve hijyen koşulları" faktörü üzerinde durmuşlardır. Katılımcıların yüzde anlamında üzerinde en çok durdukları üçüncü faktör %17 ile "Sıcak yemek uygulaması" olurken velilerin bu konudaki görüşe katılımı 1 kişi ile sınırlıdır. Sırasıyla üzerinde en fazla durulan beş faktörden diğer ikisi ise %13.2 ile yemek seçerken "Çocukların görüşünün alınması" ve %7.5 ile "Ceza ve denetimin olması" faktörleridir. Katılımcıların ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin örnekler ise şöyledir;

"Yemeklerde kalitesiz malzeme kullanımı" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...beslenmeyle ilgili yemek çeşidi ve yemek kalitesi arttırılabilir." (M5).
 "Yemeklerin kaliteli çıkması gerektiğini düşünüyorum. Baştan savma bir yemek sorunu var..." (MY8). "Yemekler kısaca kalitesizdir." (MY24). "Yemek olarak yani çok da kaliteli yemek yok..." (V5). "Beslenmeyle ilgili yemeklerde kullanılan malzemeler böyle kötü kullanılmaya devam ederse zehirlenme riski başta birçok risk bizi bekliyor..." (V9).

"Sağlık ve hijyen koşulları" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...temiz ve hijyenik yemek olmalı..." (M3). "Sağlıklı bir beslenme hizmeti sunulmamaktadır. Suriye, Irak gibi ülkelere benzer durumlar yaşamaktayız." (M7). "... fakat yemek şirketlerinin yemekleri hazırlama ve yemek içerikleri konusunda yeterince hassas davrandıklarını düşünmüyorum..." (M23). " Yemek konusunda hijyende okul müdürü, müdür yardımcıları tarafından ve yemek dağıtıcılarının da dikkatli ve kontrollü olmasıyla çözülebilir..." (V1). "... yemek konusunda da tedbirler artırılabilir. Hijyen vb. önlemler alınabilir..." (V12).

"Sıcak yemek uygulaması" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...Yani israf olduğundan sıcak yemek tarzı şeyler olmalıdır." (M1). "... soğuk yemek yerine sıcak yemek verilmesi lazım..." (MY2). "Sandviç tarzı şeyler değil de bundan ziyade sıcak ve temiz olmak kaydıyla yemek hizmeti verilmelidir." (M11). "Normal koşullarda simit ve kahvaltı türü ara öğün yerine sıcak yemek tercih edilmelidir. Çocukların ihtiyaçlarına uygun veli beslenme bırakıyor zaten. Ama ben sıcak yemek uygulamasının uygun olduğunu düşünüyorum." (V6).

"Çocukların görüşlerinin alınması" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...önceden yapılmış ihalede yemekler belli ama öğrenciler yemekler konusunda memnun değiller . onların önemsenmesi lazım..." (MY2). "... Bununla uğraşanların biraz daha öğrencilerin ve okulların nabzını yoklaması ve araştırma yapması ve yöreye uygun yemeklerin yapılması lazım." (M9). "... çocukların durumlarına göre kalorilerine ve damak tatlarına göre yemekler çıkabilir. " (MY14). "... yetişkinlere çıkan yemekler çocuklara çıkmamalı. Yemeklerde çocuklarında görüşü alınmalı. Neyi sevip sevmediği sorulmalı..." (V12).

"Ceza ve denetim olmalı" ve "Kumanya kaldırılmalı" görüşlerine ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...Bence iyi bir uygulama ve eğer iyi denetlenirse temiz ve güvenilir bir beslenme sağlanıyor." (MY22). "... cezai işlem de önlem olabilir." (V1). "... kumanya kaldırılmalı." (M3). "Taşımali eğitimde kumanya kaldırılmalı yerine sıcak yemek hizmeti verilmeli..."(MY16).

4.7. Okul Yöneticilerine Göre Taşıma Merkezi Olan Okulun Fiziki Durumuna Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formundaki ilgili soru "Taşıma merkezinin fiziki durumunun (bahçe, spor salonu, derslikler, laboratuvar, kütüphane) yeterliliğine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?" şeklindedir. Yöneticilerin ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin oluşan kategoriler Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Okul Yöneticilerine Göre Taşıma Merkezi Olan Okulun Fiziki Durumu

Fiziki duruma ilişkin görüşler	f	%
Fiziken yeterliyiz	16	44.4
Fiziken yeterli değiliz	8	22.2
• Yemekhanemiz yok	7	19.4
• Spor salonumuz yok	3	8.4
• Laboratuvarımız yok	2	5.6

Tablo 9'a bakıldığında yöneticilerin %44.4'ünün görev yaptıkları taşıma merkezi okullarının "Fiziken yeterli" olduğunu düşündüklerini görmekteyiz (n=16). Yöneticilerden %22.2'si de okullarının fiziken yeterli olmadığını düşündüklerini belirten "Fiziken yeterli değiliz" kategorisinde görüş belirtmişlerdir (n=8). Yöneticiler, görüşlerini bu 2 kategorideki gibi belirtirken okullarındaki bazı eksik birimleri de sıralamışlardır. Yöneticilerden %19.4'ü 'Yemekhanemiz yok' derken, %8.4'ü "Spor salonumuz yok", %5.6'sı da 'Laboratuvarımız yok' görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin örnekler ise şöyledir;

"Fiziken yeterliyiz" görüşüne ait bazı örnek görüşler şunlardır:

"Fiziki durumumuz, spor salonumuz, yemekhanemiz, laboratuvar, derslikler vb. şartlarımız taşınmalı eğitime elverişlidir." (MY6). "...taşımaya gelen öğrenci sayısı az olduğu için bence okulumuz fiziki imkanları yeterli." (M13). "Okulumuzda taşıma için her türlü altyapı yeterlidir. Derslikler ve yemekhane, laboratuvar yeterli ve mevcuttur. Ortam vardır okulumuz büyüktür." (M21).

"Fiziken yeterli değiliz" görüşüne ait bazı örnek görüşler şunlardır:

"...Çevreden çok öğrenci geldiği için tüm alanları derslik oldu. Bunun için fiziki şartları uygun okullar yapılmalıdır." (M3). "Genel olarak fiziki durumumuz taşınmalı eğitime uygun değildir..." (M7). "Okulumuzun fiziki durumu, derslikler, laboratuvar, spor salonu, konferans salonu genel itibariyle yetersiz kalıyor. Okulumuz taşınmalı eğitimi kaldıramıyor." (MY12).

"Yemekhanemiz yok" görüşüne ait bazı örnek görüşler şunlardır:

"Okulumuzun fiziki durumu olarak kütüphane, spor salonu, derslikler yeterlidir, yemekhane durumumuz yeterli değil..." (M5). "Okulun diğer birimleri olarak hiçbir sıkıntımız yok ama yemekhane sıkıntımız var .Sığınak yemekhane yapılmış yani burada." (M9). "Çocukların düzgün yemek yiyebileceği bir yer yok maalesef..." (MY14).

"Spor salonumuz yok" ve "Laboratuvarımız yok" görüşlerine ait bazı örnek görüşler şunlardır:

"...Eksik olan spor salonumuz var. Genel itibariyle fiziki durumumuz kaldırıyor taşınmalı." (M1). "... Derslikler vb yeterli ama spor salonu ve laboratuvarımız yetersizdir." (MY2).

4.8. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşınmalı Eğitim Kapsamında Sunulan Servis Hizmetine Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formunda yöneticilere "Öğrencileri taşıyan araçların güvenliliğine ve araçta personel olup olmadığına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?" , velilere de "Taşınmalı eğitim kapsamında verilen 'servis' hizmetine ilişkin düşünceleriniz nelerdir? Sizce servis uygulamasının barındırdığı riskler neler olabilir?" şeklinde sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevaplara ilişkin oluşan kategoriler ve sayısal veriler Tablo 10' da gösterilmiştir.

Tablo 10. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşınmalı Eğitim Kapsamında Servis Hizmeti

Servis Hizmetine İlişkin Görüşler	Yönetici (f)	Veli (f)	Toplam	%
Yardımcı personel olmalı	20	9	29	36.8
Araçlar güvenlidir	10	1	11	13.9
Şoförler eğitilmeli	5	4	9	11.4
Araçlar güvensizdir	8	-	8	10.1
Araçlar iyileştirilmeli	5	3	8	10.1
Denetimler artırılmalı	4	3	7	8.9
Servisler çocukları yerinden almalı	-	4	4	5.1
Kapasite aşılmamalı	-	3	3	3.7

Tablo 10'a bakıldığında katılımcıların en fazla üzerinde durdukları görüşün %36.8 ile servis araçlarında "Yardımcı personel olmalı" düşüncesinin olduğu görülmektedir (n=29). Katılımcıların büyük çoğunluğu yöneticiler olmak üzere en çok üzerinde durulan ikinci faktör ise %13.9 ile "Araçlar güvenlidir" görüşüdür. Katılımcıların %11.4'ü ise "Şoförler eğitilmeli" düşüncesine sahiptir. Katılımcılardan her ne kadar 11'i " Araçlar güvenli" görüşüne sahip ise de yine katılımcıların büyük

çoğunluğu yöneticiler olmak üzere %10.1'i 'Araçlar güvensizdir' görüşüne sahiptirler (n=8). Yönetici ve velilerin %10.1'i "Araçlar iyileştirilmeli" görüşünü savunmaktadırlar (n=8). Yine ilgili tablo incelendiğinde katılımcıların %8.9'unun " Denetimler artırılmalı" görüşünü ortaya koydukları görülmektedir. Katılımcıların ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin örnekler ise şöyledir;

"Yardımcı personel olmalı" görüşüne ait bazı örnek görüşler şunlardır:

" ...araçlarda yardımcı personel olması gerekiyor. Şu anda yardımcı personel yok ama olması gereken bir şey kemer ve yer güvenliği için." (M1). " Özel eğitim öğrencilerinin bulunduğu araçlarımızda personel zorunlu , ilkokulda normal eğitimde olmalı bence. Taşımali eğitimde zaten olması gerekiyor ama taşımali da yok şu anda . Özellikle ilkokullarda olmalı." (MY4). "... Şimdi yardımcı personel yok zaten verilmemiş. Araçların güvenliliği ise şimdi hostes olmayınca indirip bindirme, emniyet kemerinin takılmaması, yolda çıkarılması..." (M15). "... ve servis ablalarının olması lazım." (V1). " Servisler refakatçi barındırmalı..." (V6).

"Araçlar güvenlidir" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"Araçlar sıkıntı yaşamamaktadır,..." (MY2). Genel olarak araçlar güvenli, sözleşme şartlarına uygun alımlar yapılmaktadır. (MY16). "Araçlarımız güvenli..." (M21). "...Araçların güvenli olduğunu düşünüyorum." (M23).

"Şoförler eğitilmeli" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...Personellerin de eğitimden geçirilmesi gerekmekte..." (M3). "... Taşımali araçlardaki şoförlerin yeterliliği, seçimi, takibi profesyonel olarak yapılmıyor. Herhangi bir güvenlik soruşturmasında geçirilmiyor." (MY6). "...Servisçilerin eğitilmesi lazım." (V3). " ... Eğitim seviyeleri ve güvenlik kontrolleri yapılması aksi taktirde kız çocuklarımız başta olmak üzere birçok risk var..." (V6).

"Araçlar güvensizdir" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"Araçların güvenliğinde eksiklikler var..." (M3). "... Araç güvenliliği ve personel eğitimi yetersizdir..." (M7). " Araçlar olması gereken tüm kriterler açısından yetersizdir." (MY24). "

"Araçlar iyileştirilmeli" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"Araçlarda ihale sürecinde belgeler istenirken yeterli düzeyde olan araçların yaş ve şoför düzeyinde de yeterli olma sorununun çözülmesi lazım..." (M1). "... Araçların yaşı uygun olmalı..." (M3). "...Kurumsallaşma sağlanmalı. Bir firma, bünyesindeki servisleri sık sık kontrol etmelidir." (V12).

"Denetimler artırılmalı" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şöyledir:

"...araçlarda, okul olarak denetimlerimizi yapıp takibini sağlıyoruz..." (MY2). "...Sık sık denetimden geçilmeli, trafik ekiplerince denetlenmeli,..." (M7). "Servis ve servisçiler sık denetlenmeli..." (V9). "... Çözüm basit; denetim ve hostes yardımcı uygulamasıdır." (V11).

Diğer bazı görüşlere ait örnekler şunlardır:

"Servislerle papaz oluyoruz, çok öğrenci bindirilmeye çalışılıyor.Okul denetimleri yetersiz kalıyor. Bir çocuk fenalık geçirse önlem alınamayacak." (M15). " ...Emniyet kemeri takılabilir. Servis hareket halindeyken öğrencilerin ayağa kalkmaması sağlanabilir." (V1). "Yani keşke evin yakınındaki okula gidebilsek ama işte diğer servisler gibi batıdaki gibi dört dörtlük olması lazım servislerin..." (V2). " Yerinden alıp bindirilmeli çocuklar..." (V5).

4.9. Okul Yöneticilerine Göre Taşınabilir Eğitim Kapsamında Sunulan Sağlık Hizmetlerine Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formundaki ilgili soru "Taşınabilir eğitim kapsamında okuyan öğrencilere sunulan ilk yardım ve sağlık hizmetlerinin yeterliliği hususundaki düşünceleriniz nelerdir?" şeklindedir. Yöneticilerin ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin oluşan kategoriler Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Okul Yöneticilerine Göre Taşınabilir Eğitim Kapsamında Sunulan Sağlık Hizmeti

Sağlık hizmetine ilişkin görüşler	f	%
Yakınlardaki sağlık kuruluşuna yönlendirme	19	29.7
Küçük çaplı sağlık hizmeti	14	21.9
Yetersiz sağlık hizmeti	14	21.9
Eğitimli ve deneyimli öğretmenlerle ilk yardım	7	10.9
Yeterli sağlık hizmeti	6	9.4
Sağlık Bakanlığı tarama uygulamaları	4	6.2

Tablo 11'e bakıldığında yöneticilerin %29.7'sinin "Yakınlardaki sağlık kuruluşuna yönlendirme" görüşünde olduklarını görmekteyiz(n=19). Yöneticilerin %21.9'unun ise okullarında "Küçük çaplı sağlık hizmeti" yürütüldüğü görüşünde oldukları görülmektedir (n=14). Katılımcıların yine %21.9'unun okullarında "Yetersiz sağlık hizmeti" sunulduğu görüşünde oldukları görülmektedir. İlgili tabloya bakıldığında katılımcıların %10.9 düzeyinde "Eğitimli ve deneyimli öğretmenlerle" sağlık hizmetlerini yürüttükleri görüşünü görmekteyiz. Son olarak da katılımcıların

%9.4'ü okullarında "Yeterli sağlık hizmeti" yürütüldüğünü belirtmektedirler. Katılımcıların ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin örnekler ise şöyledir;

"Yakınlardaki sağlık kuruluşuna yönlendirme" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...Yakında sağlık ocağı olduğu için anında götürebiliyoruz. Öğretmenler refakatinde sağlık kuruluşlarına yönlendiriyoruz..." (MY6). "... yakında sağlık kuruluşu olduğu için çok da sıkıntı olmuyor." (M7). "...Çocuklar problem yaşarsa hastane yakın, hastaneye götürüyoruz..." (M15). "...acil vakalarda öğretmenlerimiz ve bizim araçlarla sağlık kuruluşlarına yönlendirme yapıyor..." (MY18).

"Küçük çaplı sağlık hizmeti" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...küçük çaplı sağlık hizmetlerini biz sunuyoruz. Diğer sıkıntılar için 112'yi arıyoruz..." (M3). "Yani okul olarak küçük çaplı yürütüyoruz..." (MY4). "Sadece elimizde ecza dolabımız var, tentürdiyot, pamuk var..." (M17).

"Yetersiz sağlık hizmeti" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"Okulumuzda sağlık hizmetleri yetersizdir. Personel eksikliğinden kaynaklı herhalde batıda birçok okulda sağlık personeli var ama bizde yok." (M5). "İlk yardım ve sağlık hizmetleri yok, profesyonel anlamda yok..." (MY8).

"Eğitilmiş ve deneyimli öğretmenlerle ilk yardım" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...Öğretmenler de aldıkları kurslarla kendi öğrencilerine bilgi verip toplantılar yapmaktadırlar." (MY2). "...öğretmenlerimiz hizmet içi eğitim almışlardı..." (M9). "...seminer ve kurslara katılan öğretmenlerin bilgisi ve acil vakalarda öğretmenlerimiz..." (MY18).

"Yeterli sağlık hizmeti" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"...pek bir şey olmuyor. İlk yardım hizmetleri bile yeterli oluyor..." (M15). "... açısından sıkıntılı bir durumla karşılaşmadık." (M21).

Diğer bazı görüşlere ait örnekler ise şunlardır:

"Taşınmalı açısından sağlık toplum merkezlerinden ağız, diş, işitme testleri gibi belli aralıklarla testler yapıldığından sorun yaşamıyoruz." (M1). "... Okullarda revir olmalı ve donatılması ödenekleri bakanlıkça çıkarılabilir." (MY6).

4.10. Okul Yöneticilerine Göre Taşınalı Eğitim Uygulamasına Alternatif Olabilecek Uygulamalara Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formundaki ilgili soru "Taşınalı eğitimin dışında olmasını istediğiniz alternatif bir eğitim yöntemi var mı? Lütfen paylaşır mısınız?" şeklindedir. Yöneticilerin ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin oluşan kategoriler Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. Okul Yöneticilerine Göre Taşınalı Eğitim Uygulamasına Alternatif Uygulamalar

Alternatif olabilecek görüşler	f	%
Okulu olmayan en yakın yere okul yapılmalı	19	63.3
Yatılı okullar ve pansiyonlar artırılmalı	8	26.7
Taşınalı eğitim kalkmalı	3	10

Tablo 12'ye bakıldığında yöneticilerin %63.3'ünün "Okulu olmayan en yakın yere okul yapılmalı" görüşünde oldukları görülmektedir (n=19). Yöneticilerin % 26.7'si "Yatılı okullar ve pansiyonlar artırılmalı" görüşündedirler. Son olarak da yöneticilerin % 10'unun "Taşınalı eğitim kalkmalı" görüşünde oldukları görülmektedir. Katılımcıların ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin örnekler ise şöyledir;

"Okulu olmayan en yakın yere okul yapılmalı" görüşüne ait bazı örnek görüşler şunlardır:

"...yerine gelebilecek bir şey değil de, okulu olmayan yerlere okullar yapılması düşünülebilir." (M1). "Şartlarımıza bakarsak çok alternatifimiz yok ama gelen öğrencilerin bulunduğu yere prefabrik de olsa okullar yapılabilir yani bu çok zor olmasa gerek." (MY4). "O çocuğun olduğu bulunduğu yerde okul yapılmalıdır. Uzun vadeli düşündüğünde daha karlıdır." (MY12). "Taşınalı eğitime alternatif ancak okulsuz yerlere okul yapılarak ya da o bölgedeki okulların şartları iyileştirilerek olabilir. Geçici okullar da yapılabilir." (MY20).

"Yatılı okullar ve pansiyonlar artırılmalı" görüşüne ait bazı örnek görüşler şöyledir:

"...YİBO'lar, pansiyonlu okullar yapılabilir. Sonuçta taşımaya ciddi para ayrılıyor ve bu para boşuna gidiyor bence." (MY6). "...yatılı okula yönlendirmeler yapılabilir." (M11). "Taşınalı eğitim dışında yatılı veya YİBO'lar vardı eskiden. O tarz bir eğitim vardı o iyi olur, hem öğrenci hem öğretmen açısından." (MY14).

"Taşınalı eğitim kalkmalı" görüşüne ait bazı örnek ifadeler şunlardır:

"Taşımali eğitim kaldırılmalı..." (M7). " Şu anki şartlarda taşımali eğitime alternatif bir eğitim yöntemi yoktur." (MY18).

5. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak çıkarılan sonuçlar ve yine sonuçlara bağlı öneriler yer almaktadır.

5.1.1. Okul Yöneticilerine Göre Risk Kavramına Ait Sonuçlar

Burada yapılan araştırmada yöneticilerin risk ile ilgili algıları incelendiğinde iki ana fikir üzerinde durdukları görülmektedir. Bu görüşlerin ilki "Problemin ortaya çıkma ihtimali"dir. Risk ile ilgili görüşlerini ifade eden yöneticilerin %42.5'inin, riski daha çok "ihtimal, olasılık" bağlamında açıkladıkları görülmektedir. Her ne kadar ihtimal veya olasılık ile risk kavramları aynı anlama gelmese de risk, olasılık ve belirsizlik kavramlarıyla oldukça yakından ilintilidir (Emhan, 2009). Risk kavramının doğasında yer alan net olmama hali onu ihtimal ve belirsizlik kavramlarıyla anılır hale getirmiş olabilir. Çokgör (2016)'e göre de risk, çoğunlukla tam ve net olarak bilinemez ya da öngörülemez. Belirsizlik vardır. Bu anlamda yöneticiler tarafından yüksek düzeyde ifade edilen bu görüş , risk için yapılan değerlendirmelere aykırı değildir veya anlamlıdır denilebilir.

Yöneticilerin üzerinde en çok durdukları diğer görüş ise %38.5 düzeyinde ifade edilen "kaza, yaralanma, sakatlanma, ölüm tehlikesi" olmuştur. Risk; ihtimal, olasılık ve belirsizlik kavramları gibi tehlike kavramıyla da ilişkilidir. Dünya Sağlık Örgütü (2019), risk faktörünü, bir bireyin, bir hastalığın ya da yaralanmanın oluşma olasılığını artıran herhangi bir özelliğe ya da duruma maruz kalması olarak tanımlarken Çokgör (2016)'e göre risk'e geniş anlamda iki farklı yaklaşım söz konusudur: Birinci yaklaşımda risk, belirsizlik anlamına gelirken bu durum hem olumlu, hem olumsuz sonuçlar içerebilir. İkinci yaklaşımda ise risk, tehdit/tehlike anlamına gelir. Bu durum ise yalnızca olumsuz sonuçlar içerir. Yöneticilerin bu kategoride vermiş oldukları kaza, yaralanma, ölüm vb. tehlike ifadelerinin, onların risk'e ilişkin algılarının olumsuz olduğunu gösterdiğini ve en çok katıldıkları birinci görüş olan 'ihtimal' ifadesinde de bir olumsuz algıyla bunu ifade ettiklerini söyleyebiliriz.

Risk'e ilişkin yöneticilerin vermiş oldukları yanıtlardan dikkate alınabilecek diğer bir görüş ise "Önlem almak"tır. Her ne kadar risk ile ilgili tanımlamalarda bu kavram ile karşılaşmasak da risk yönetimi ile ilgili yapılan tanımlamalarda 'önlem' ifadesini görebiliyoruz. Yöneticilerin risk'e ilişkin vermiş oldukları bu yanıtta riskten ziyade riskin yönetilmesi üzerine görüş belirttiklerini söyleyebiliriz. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı da, riskin yönetilmesini; *"İdarenin hedeflerine ulaşabilmek için her seviyede risklerini belirli bir yöntemle sistematik olarak, tespit etmesi, değerlendirmesi, risklerin etkilerini azaltmak için önlemler alması ve bu sürecin etkin işlenmesini sağlayacak şekilde izlemesidir."* (UDH, 2016) olarak tanımlamıştır.

5.1.2. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşınmalı Eğitim Uygulamasına Ait Sonuçlar

Yöneticilerin ve velilerin taşınmalı eğitim uygulamasına ilişkin görüşleri incelendiğinde, iki ayrı durumun olduğu görülmektedir. Katılımcılar görüşlerinde bir yandan taşınmalı eğitim uygulamasını tanımlarken bir yandan da uygulamayı faydalı bulup bulmadıklarını da ifade etmişlerdir. Taşınmalı eğitimle ilgili düşüncelerden üzerinde en çok durulanları %20.5 ile " Yakında okul olmamasından dolayı taşınma" ve "Bir yerden diğerine, evden uzağa taşınma işlemi" olmuştur. Bu iki ayrı görüş birlikte düşünüldüğünde yöneticilerin %79'unun (19/24) velilerin de %92'sinin (11/12) katılım gösterdiği görülmektedir. Yöneticilerin ve velilerin üzerinde durdukları bu iki faktör incelendiğinde MEB (2018)'in , taşınmalı eğitim için yapmış olduğu , *'çeşitli nedenlerle birlikte okula erişimde sorunlar yaşayan ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerinin belirlenen okullara günü birlik taşınarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulama'* tanımına ulaşılabilmektedir. Tanımda yer alan sorunlardan biri de çeşitli sosyal,ekonomik ve coğrafi gibi faktörlerden dolayı her yere okulun yapılamamasıdır. Katılımcılar, taşınmalı eğitimin uygulanma nedenini, bir sorun olarak gördükleri 'Yakında okulun olmaması'na bağlayıp bu uygulamanın bir yerden başka bir yere taşınma şeklinde yapıldığını ifade ediyorlar.

Taşınmalı eğitim uygulamasını 'Maddi durumu iyi olmayan öğrencilerin taşınması' şeklinde açıklayan oran tüm katılımcılar için %9.6 düzeyinde iken bu düşüncenin de taşınmalı eğitimin yapılma gerekçelerine aykırı olmadığını söyleyebiliriz. Her ne kadar taşınmalı eğitim, asıl amaç olarak 'maddi durum' kistasını baz almasa da uygulama sırasında fırsat eşitliğinin sağlanmasında fayda sağladığı için katılımcıların bu

görüşü bu doğrultuda mantıklı görülebilir. İnan ve Demir(2018)'in bu anlamda; taşımali eğitim, parasız eğitim, ücretsiz ders kitabı ve bölge okullarının kurulması gibi çocuklara eğitim imkanının tanınması anlamında Türkiye'de eğitimde fırsat eşitliği açısından ortaya konan kamu politikalarını sıraladığı görüşleri de bu durumu destekler niteliktedir.

Taşımali eğitim uygulamasının faydalı olup olmamasıyla ilgili görüşler incelendiğinde yöneticilerin ve velilerin zıt fikre sahip oldukları görülmektedir. Velilerin %83'ü taşımali eğitim uygulamasını faydalı bulurken (10/12), yöneticilerde bu oran %12.5 düzeyinde kalmıştır (3/24). Yöneticilerin %46'sı taşımali eğitimin faydalı olmadığını düşünürken (11/24) velilerde bu oran %17 düzeyinde gerçekleşmiştir (2/12). Yöneticilerden geri kalanı da taşımali eğitimi kısmen faydalı bulduğunu ifade etmiştir (10/24). Yöneticilerin taşımali eğitim ile ilgili olumsuz yargılarına, ifade ettikleri üzere taşımali eğitimle ilgili karşılaştıkları sorunların çokluğu neden oluyor olabilir. Yöneticilerin birçoğu, taşımali eğitimle ilgili yaşadıkları sorunlarda yalnız kaldıklarını ve üst birim tarafından sorunlarına çözüm üretilemediğini ifade etmişlerdir. Veliler taşımali eğitimle ilgili olumlu görüşlerini sıralarken de daha çok servis uygulamasının kendileri için çok olumlu bir uygulama olduğunu belirtmişlerdir. Çoğu çalışan olan bu veliler, taşımali eğitim sayesinde çocuklarının eğitimden mahrum kalmadıklarını ifade etmişlerdir. Velilerin görüşlerinden yola çıkarak, alternatifinin olmaması ve coğrafi şartların zorluğu içerisinde taşımali eğitim veliler için önemi büyük bir uygulama olarak gözükyüyor diyebiliriz. Küçük'ün 2010 yılında yapmış olduğu araştırmada ortaya çıkan taşımali ilköğretim uygulamasının iş yükünü taşımali eğitim yapılan okullarda arttırdığı ve yöneticilerin de diğer işlerle birlikte düşünüldüğünde bu durumdan olumsuz etkilendikleriyle ilgili bulgusu yöneticilerin düşüncelerini, Şahban'ın 2016 yılında yapmış olduğu araştırmada ise 'taşımali ilköğretim uygulamasının doğru ve devam etmesi gereken bir uygulama' görüşünün velilerin en çok katılım gösterdikleri maddeler arasında olması, velilerin buradaki görüşlerini desteklediğini söyleyebiliriz.

5.1.3. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre En Çok Karşılaşılan Risk Faktörlerine Ait Sonuçlar

Burada yapılan araştırmanın bulgularına baktığımızda en çok "Zehirlenme ihtimali (22.9), eğitimsiz şoförlerin varlığı (18.1), servislerin kaza ihtimali (16.9), servis

içi donanımsal yetersizlikler (13.3) ve servislerde hosteslerin(yardımcı personelin) bulunmaması (7.2)" gibi faktörler risk olarak sıralanmıştır.

Hem yöneticilerin hem de velilerin yüksek oranda katılım gösterdikleri "Zehirlenme ihtimali" kategorisi içerisindeki yanıtlara baktığımızda katılımcıların taşımaları kapsamında verilen beslenme hizmetine ilişkin kaygılarının yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Yaşanan vakaların yöneticileri bu düşünceye ittiği aşikardır. Yöneticiler, gelen yemekleri kendilerinin dahi beğenmediklerini, çocukların hoşlanmadan yediklerini birebir görüşmelerinde duyduklarını ifade etmişlerdir. Yine yöneticilerin bu kapsamda ifade ettikleri, yemeklerden çıkan yabancı maddelerin varlığı ile ilgili durumla örtüşmektedir. Uslu'nun 2017 yılında 38 taşımaları öğrenciyle yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin %34'ü yemeklerin tatlarının iyi olmadığını okulda bu yemekleri yemek istemediklerini belirtmişlerdir. Okul çocuklarına, büyüme-gelişiminin sürdürülebilmesi ve sağlığın korunabilmesi için yaşa uygun optimal beslenmenin sağlanması gerekir. Çocuğun beslenmesinde okul yemekleri önemli rol oynamaktadır. Çünkü özellikle büyük şehirlerde eskiyle kıyaslandığında, çocuklardan pek çoğu günün önemli bir kısmını okulda geçirmektedir. (Garipağaoğlu ve Özgüneş, 2008). Velilerin beslenme ile ilgili zehirlenme riskini ifade etmelerindeki neden ise çocukların ailelerine okulda yemek yemek istemediklerini belirtmeleri ve beslenme hizmetinden faydalandıklarında karın ağrısı, mide bulantısı, kusma vb. şikayetler yaşamaları olabilir. Velilerin görüşlerini incelediğimizde birçok velinin taşımaları kapsamında verilen yemekleri çocuklarına yedirmediklerini ve evde hazırladıkları yiyecekleri çocuklara verdiklerini ifade ettiğini görebiliriz.

Yüksek katılımın olduğu diğer bir görüş ise "Eğitimsiz şoförlerin varlığı" kategorisi olmuştur. Yöneticiler, şoförlerin yeterince eğitim almadıklarını, bu durumdan dolayı da şoförlerin kendileriyle, öğretmenlerle, öğrencilerle ve velilerle nasıl diyaloga girmeleri gerektiğini bilmediklerini savunmuşlardır. Hatta yine bu durumdan dolayı hız kurallarına uymadıklarını, kaza risklerine neden olduklarını belirtmişlerdir. Veliler de servislerin çocuklarını çok erken gelip aldığını ve eve geç bıraktıklarını, bu durumun da risk oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Yine velileri destekleyecek bir araştırma olarak Küçüksüleymanoğlu'nun 2006'daki bir çalışmasında öğrenciler, taşımaları eğitimin servis boyutu ile ilgili olumsuzluk olarak sabah çok erken ve genellikle aç servis araçlarına

bindiklerini, yollarda uykularının gelip midelerinin bulandığını bildirmişlerdir. Öğretmenlerle yapılan başka bir araştırmada ise görüşmeye katılan öğretmenlerden bazıları servis şoförlerinin kurallara uymadıklarını ciddiye almaz ve dikkatsiz olduklarını ifade etmişlerdir (Bilek ve Kale, 2012).

"Servislerin kaza ihtimali" görüşüne baktığımızda ise buradaki velilerin yöneticilere göre katılımının az olduğunu (%16) görmekteyiz. Velilerin bu riski az görmelerindeki neden daha önce böyle bir olayın başlarına gelmemesi veya böyle bir durum almamaları olabilir. Yöneticiler ise bu görüşlerine destek olarak servis şoförlerinin hız kurallarını ihmal ettikleri anlara şahit olmalarını ve eğitimsizliklerinden kaynaklı olarak böyle bir şeyin yaşanmasının muhtemel olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Taşımali öğrencilerle yapılan bir araştırmada katılımcıların % 23'ü kaza yapmaktan korktuğunu, şoförlerin arabayı çok hızlı kullandığını ve şoförlerinin çok yaşlı olduğu için dalgınlıkla kaza yapmasından korktuğunu ifade etmişlerdir (Yurdabakan ve Tektaş, 2012).

"Servis içi donanımsal yetersizlikler" ve "Servislerde hosteslerin(yardımcı personelin bulunmaması" kategorilerine verilen yanıtları incelediğimizde hem velilerin hem de yöneticilerin tamamına yakınının donanımdan kastının servis içinde kameranın ve emniyet kemerlerinin bulunmaması olduğunu görmekteyiz. Bu eksiklerin risk olduğunu ifade eden katılımcılar, bazı araçların yaşlarının da büyük olmasında bunun etkili olduğunu savunmuşlardır. Servislerde yardımcı personelin olması gerektiği yönetmelikçe açık olmasına rağmen hiçbir serviste yardımcı personelin olmaması, katılımcıların görüşme boyunca farklı sorularda da sık sık üzerinde durdukları bir faktör olmuştur. Servis hizmetinden yararlanan öğrencilerin anneleriyle yapılan bir araştırmada katılımcı anneler, okul servislerinin; modelinin yüksek olmasını, okul taşıtı özellikleri taşımasını yani emniyet kemeri, kamera, işaret ve levha ile ergonomik olmasını, içerisinde yardımcı personelin olmasını ve yaş gruplarına göre öğrenci taşınmasını ifade etmişlerdir (Kadiroğlu ve Tüfekçi, 2017).

5.1.4. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitimde Risklerin Yönetimine Ait Sonuçlar

Yöneticilerin ve velilerin görüşleri incelendiğinde katılımcıların üzerinde en çok durdukları risk yönetme metodunun "Denetimle önlem alma" olduğunu görüyoruz.

Ayrıca ilgili sorudaki bu kategori, velilerin görüşlerinin yöneticilerle aynı olduğu tek kategoridir. Veliler, yöneticiler gibi okulda taşınmalı eğitimle ilgili sorunlarda yetki sahibi olmadıkları için aldıkları önlemlerden ziyade yapılabilecekleri aktarmışlardır. Velilerin %50'si bu kategori üzerinde görüşte bulunurken geri kalan velilerin her biri ayrı bir önlemden bahsettiği için tablo üzerinde gösterilmemiştir. Yöneticilerin görüşlerine baktığımızda ellerindeki yaptırım güçlerinin zayıf olduğunu ifade ettiklerini görüyoruz. Her ne kadar yöneticilerin elindeki yaptırım gücü zayıf ise de risklerin yönetiminde en çok kullandıkları metod olarak denetim unsurunu saymaları denetimin, uygulamalar ve uygulayıcılar üzerindeki güçlü etkisini gösteriyor olabilir. Taşınmalı eğitimde servis hizmeti sunanların ya da yemek şirketi çalışanlarının denetim mekanizmasından ne denli etkilendikleri bilinmemekle birlikte elde edilen bulgulara göre bu uygulayıcıların sorunlu davranışlarına ıslah metodu olarak eldeki en etkili mekanizmanın da sürekli denetim yapmak olduğunu söyleyebiliriz. Yöneticiler, taşınmalı eğitimdeki riskleri yönetirken denetim unsurunu en çok servisler ve servis şoförlerine karşı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Beslenme hizmetine ilişkin bir denetimin kendilerince yapılamadığını ifade eden yöneticiler, bunun ancak üst yönetim birimlerince mümkün olduğunu, onların da bu konuyu aksattıklarını ifade etmişlerdir. Farklı araştırmalarda da yöneticiler ve öğretmenler 'denetim' ile ilgili ifadelerini hep servis ve servis şoförleri için kullanmışlardır. Taşınmalı eğitim üzerine yapmış olduğu bir araştırmaya göre Şan (2012) da, taşıma araçlarının okul taşıtları yönetmeliğine uygun olması gerektiğini, bu konunun hassas olduğunu, çok sıkı denetimlerin olması gerektiğini ve şoförlerin ihlallerinin göz ardı edilmemesi gerektiği önerisini dile getirmiştir. Yine başka bir araştırmada Bilek ve Kale (2012) de her ne kadar taşıma yönetmeliğinde servis standartları belirlenmiş olsa da denetimin eksik olduğunu ve diğer çeşitli faktörlerden dolayı servislerin yeterli donanıma sahip olmadığını, servislerin denetimine verilen önemi arttırarak bir standardın oluşturulması gerektiğini ve yine yemek şirketlerinin de denetimine önem vererek taşınmalı kapsamda sunulan hizmetlerin kalitesinin artacağını ifade etmişlerdir. Velilerin, denetim üzerine olan görüşlerini incelediğimizde denetimin risk yönetiminde etkili olduğunu düşünmelerinin altında, denetimle beraber yapılacak kontrollerle şartların iyileştirilebileceği ve sorun ortaya çıkmadan önlem alınabileceği görüşünün hakim olduğunu söyleyebiliriz.

Yöneticilerin %14.3 ile katılım gösterdikleri risk yönetim biçimlerinden "İkaz ve uyarıda bulunma" ve "Üst birimle iletişim" faktörlerine ait görüşleri incelediğimizde, yöneticilerin bu iki faktörü genelde birlikte saydıkları görülmüştür. Yönetmeliğe aykırı olan servis ve yönetmeliğe aykırı davranışlarda bulunan servis şoförleri ile beslenme hizmeti personelinin davranışlarına müdahalede ya da ilgili risklerde yönetim olarak 'ikaz ve uyarıda bulunma' yolunu tercih eden yöneticiler, buradan herhangi bir verim elde edemezlerse üst birimle iletişim' yoluna gidip sorunu tutanak yoluyla çözmeye çalışmaktadırlar. Yöneticilerden bazıları, ikaz ve uyarıda buldukları sorunlu durumların çoğunun yeniden tekrar edildiğini belirtmişlerdir ancak üst birime gönderdikleri sorunların ve risklerin daha çabuk çözüme kavuştuğunu aktarmışlardır.

Riskleri yönetmede 'Öğretmen görevlendirilmesi' faktörünü ifade eden yöneticiler, servis ve beslenme ile ilgili uygulamalarda birden fazla öğretmeni, ilgili uygulamaların başına denetmen olarak görevlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerle görüşme yapılmadığından yapılan bu risk yönetim metodunun ne kadar başarılı olduğu bilinmemekle birlikte yöneticilerin görüşlerine baktığımızda sorumlulukların paylaşılması hususunda bu durumun yöneticileri rahatlattığı anlaşılıyor. Yöneticiler; öğretmenlerin, okula başlarken öğrencileri servisten tutanaklarla indirdiklerini okul çıkışında da yine tutanaklarla bindirdiklerini ifade etmişlerdir. Ancak okul yöneticilerinin bazıları bu uygulamanın da çözüm olamadığını, servisçilerin okul dışında fazla olarak bindirdikleri öğrencileri okula yakın güzergahta indirerek denetimden kaçtıklarını ifade etmişlerdir. Yine yöneticilerin görüşlerinden bazılarına bakacak olursak; yemek şirketi tarafından gelen yemekleri tutanakla teslim alan görevli öğretmenlerin, yemeğin kalitesini kontrol amaçlı olarak 'yemeğin tadına bakarak' teslim alması ise riskleri yönetme açısından oldukça düşündürücüdür.

5.1.5. Okul Yöneticilerine Göre Taşınmalı Eğitimde Değiştirilmesi Beklenen Uygulamalara Ait Sonuçlar

Yöneticilerin vermiş oldukları cevaplarda en yüksek yüzdeye sahip olan yanıt, %31.8 ile "Güvenlik ve denetim artmalı" görüşü olmuştur. Diğer bir ifadeyle yöneticiler, taşınmalı eğitim uygulamasında en fazla güvenlik ve denetimle ilgili konuların iyileştirilmesini, değişmesini beklemektedirler (15/24). Bir önceki soruda yöneticilere riskleri nasıl yönettikleri sorulduğunda yöneticilerin birçoğu (10/24) "Denetimle önlem

alma" yanıtını vermişlerdi. Burada yine yöneticilerin çoğunluğu (15/24), taşımali eğitim uygulamasında 'güvenlik ve denetim artmalı' yanıtıyla bu uygulamaların değişmesini veya iyileştirilmesini istemişlerdir. Bu iki farklı sorudaki ortak yanıtları incelediğimizde, yöneticiler; yemek şirketlerinin, servislerin ve servis şoförlerinin uzman ekiplerce, düzenli olarak denetlenmesi gerektiği düşüncesini öne sürdüklerini görüyoruz. Servis ve şoförlerin, polis ve jandarmanın kontrol ve denetimiyle, yemek şirketlerinin de Milli eğitim müdürlüklerine bağlı denetmenlerle sürekli olarak denetiminin sağlanması gerektiğini aktarmışlardır. 'Güvenlik'ten kasıt olarak da servislerin denetimiyle kontrolsüz ve güvenli olmayan durumların azaltılmasını işaret etmişlerdir.

Yöneticilerin değişmesini bekledikleri bir diğer durum ise %19.1 oranıyla "Şoförler eğitilmeli" görüşüdür. Bir başka sorumuzda da benzer cevabın alınmasıyla hem yöneticilerin hem de velilerin, şoförlerin eğitimi konusunda kuşularının olduğunu söyleyebiliriz. Buna neden olabilecek durumların ne olduğunu yöneticilerin cevaplarında aradığımızda karşımıza; şoförlerin öğrenci ve öğretmenlerle olan üslubu, hızlı araç kullanımları, yetkili olmayan kişilerce araçların kullanımı, emniyet kemeri kullanılmaması vb. birçok etmen çıkıyor. Yöneticiler yine bu eğitimin Milli eğitim müdürlüklerince sağlanabileceğini görüşlerinde ifade etmişlerdir.

Yöneticilerin % 17 katılım oranıyla değişmesini bekledikleri diğer bir durum ise yine bir başka sorumuzda alınan yanıtla aynı olan servislerde 'Yardımcı personel olmalı' görüşü olmuştur. Yönetmeliklerde olmasının gerektiği vurgulanan, aslında şoförü rahatlatarak, öğrencilere araç içi güvenlik kontrolü olacak, istenmeyen durumları azaltabilecek olan yardımcı personel uygulaması maalesef görüşme yapılan hiçbir okuldaki servislerde bulunmamaktadır.

Yöneticilerin %10.7 ile katılım gösterdikleri ve değişmesini bekledikleri diğer görüşler ise "Araçlar iyileştirilmeli" ve "Yemekler iyileştirilmeli" olmuştur. Yöneticilerin görüşleri incelendiğinde genel itibariyle araçların yaşı ile ilgili bir sıkıntının yaşanmadığı anlaşılmaktadır. Ancak emniyet kemeri ve araç içi kameranın olmaması araçların karşılaşabileceği durumlar adına risk olarak görülmüştür. Yöneticiler aynı zamanda yemekle ilgili sıkıntıların da çözülmesi gerektiğine inanmaktadırlar ve çocukların zehirlenme riski ile karşı karşıya kaldıklarını ifade etmektedirler. yemek şirketleri tarafından sağlanan yemeğin hijyenik olmadığını ifade

eden yöneticiler, daha şeffaf bir ihale yapılarak yemek verecek şirketlerin belirlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yemeklerin belirlenmesinde öğrenci görüşlerinin de alınması gerektiği fikri yine yöneticilerin görüşleri arasındadır.

5.1.6. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşımali Eğitimde Beslenme Hizmetine Ait Sonuçlar

Katılımcıların beslenme hizmeti ile ilgili görüşleri incelendiğinde en yüksek katılımın %28.3 ile "Yemeklerde kalitesiz malzeme kullanımı" olduğu görülmektedir. Yöneticiler ve velilerin beslenme ile ilgili vermiş oldukları tüm cevaplar birlikte değerlendirildiğinde beslenme ile ilgili olumsuz bir havanın hakim olduğunu söyleyebiliriz. Katılımcılar bu ortamda en fazla, yapılan yemeklerin kalitesini dile getirmişlerdir. Yöneticilerin görüşlerini incelediğimizde bu şikayetlerin daha çok ; yemeklerdeki sebzelerin iyi yıkanmaması, bozuk malzemelerin kullanılması, kalitesiz bakliyat kullanımı, yemek içinden çıkan cisimler vb. durumlar üzerinden dile getirildiği görülmektedir. Taşımali eğitim ihale komisyonunda görev yapmış yöneticilerden bazıları bu durumun yeterince ödenek ayrılmamasından kaynaklandığını dile getirmişlerdir. Van ilinde yönetici, öğretmen ve öğrencilerle yapılan bir araştırmada katılımcılar taşımali ilköğretime yeterli oranda ödenek ayrılmadığını belirtmişlerdir ve buna dayanarak araştırmacılar tarafından, taşımali öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanarak, bu öğrencilere daha fazla ödenek ayrılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Yeşilyurt vd., 2007). Yine yapılan başka bir araştırmada beslenme konusunda öğrencilerin görüşmelerde ve anketlerde belirttikleri sorunların başında zaman zaman yemek kalitesinin düşük olması gelmektedir (Seçer ve Yelken, 2009). Yine öğrencilerle yapılan başka bir araştırmada verilen cevaplar incelendiğinde (% 35,71 "Evet" ve % 25,14 "Kısmen") yemeklerinin içinden farklı malzemelerin çıktığı yönünde görüş bildirmişlerdir (Ağırkaya, 2010). Velilerin, yemeklerde kalitesiz malzeme kullanımı ile ilgili vermiş olduğu tüm bilgiler, kendilerine kendi çocukları tarafından verilmiş bilgilerdir. Veliler, öğrencilerinin anlattığı bilgilere göre çocuklarının yemeklerde kalitesiz malzeme kullanımı nedeniyle çoğu zaman okulda beslenme hizmetinden faydalanamadıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların beslenme hizmetine ilişkin üzerinde en çok durdukları diğer bir görüş "Sağlık ve hijyen koşulları"nın eksikliği olmuştur. Yöneticiler, ellerindeki

imkanlar çerçevesinde yemekhane olarak kullandıkları alanların yeterince hijyenik olmadığını ifade etmişlerdir. Hem yöneticiler hem de veliler yemek şirketi tarafından gönderilen yemeklerin tam olarak nasıl koşullarda hazırlandığını bilemediklerini söylemişlerdir. Yemeklerin sıcak kalmasını sağlayacak kutularda gelmesini olumlu bulan yöneticiler, yemeğin yanında gönderilen tabak ve kaşıkların uygun şekilde gönderilmediğini söylemişlerdir. Ayrıca yöneticiler yemek sonrası zehirlenme vakalarıyla öğrencilerin sağlıklarının da risk altında olduğunu ifade etmişlerdir. Taşınmalı eğitimde ihaleyi kazanan yemek şirketleri hijyen kurallarına oldukça dikkat etmelidirler aksi takdirde hem insan sağlığı tehlikeye girebilecektir hem de suçlu olan yemek şirketleri yüklü tazminatlarla ekonomik kayba uğrayabilecektir. Toplu beslenme sektöründe hem sağlıklı beslenmenin sağlanması hem de ekonomik kayıpların önlenmesi için bu konuda eğitim görmüş kişilere (gıda mühendisi, diyetisyen, beslenme uzmanı) sorumluluk verilmelidir (Sezgin ve Özkaya, 2014). Toplu tüketim yerlerinde gıda, personel, yiyecek içeceklerle ilgili alanlar ve araç-gereç hijyeni ile ilgili kurallara, gıda güvenirliliği ve güvenilirliğin devamı için mutlaka uyulmalıdır. HACCP gibi etkin bir Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi ile bu işletmeler, gerekli hijyen kurallarını oluşturabilir ve devamlılığını sağlayabilir (Sezgin ve Artık, 2015).

Katılımcıların beslenme hizmetine ilişkin %17 ile katılım gösterdikleri diğer bir görüş ise "Sıcak yemek uygulaması"nın varlığı olmuştur. Buradaki kategoriye yalnızca 1 veli katılım göstermiştir. Okullarında sıcak yemek uygulaması olan yöneticiler, uygulamadan memnun olduklarını dile getirip devam etmesi gerektiğini dile getirirken, okullarında sıcak yemek uygulaması olmayan yöneticiler ise okullarına sıcak yemek uygulamasının gelmesini istemişlerdir. Sıcak yemek uygulamasını destekleyen katılımcıların hepsi kahvaltılık ya da börek tarzı kuru yiyecekleri okullarında istememişlerdir. Buna gerekçe olarak da bu tür yiyeceklerin çabuk bayatlayabilecek yiyecekler olmasını ve çocukların bu yemekleri yememesini, sonunda da bu tür yiyeceklerin atılarak israf edilmesini göstermişlerdir. Yapılan bir araştırmada araştırmacı, beslenme ile ilgili taşınmalı eğitim veren okulda öğrencilere mutlaka sıcak yemek verilmesi gerektiğini önermiş ve sebep olarak da; öğrencilerin genel itibarıyla okula gelmek amacıyla erken yola çıktıkları için yeterince kahvaltı yapamadıklarını, verilen kumanyaların yeterince besleyici olmadığını ve çoğunluğu kırsaldan gelen

öğrencilerin kendi geleneksel beslenme alışkanlıklarıyla uyuşmadığını, bu sebepten de kalan yemeklerin israf olduğunu belirtmiştir (Recepoğlu, 2009).

Yöneticilerin ve velilerin %13.2 ile katılım gösterdiği diğer bir beslenme görüşü "Çocukların görüşlerinin alınması" olmuştur. Katılımcılar, beslenme hizmetinin çocuklara sunulduğunu, doğal olarak da onların fikirlerinin alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yöneticiler ve veliler, böylelikle çıkan yemeklerin çocuklar tarafından sevilerek yenilebileceğini ifade etmişlerdir. Öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmada öğrencilerin %67'si öğle yemeği uygulamasını olumlu bulurken, aynı öğrencilerin %73'ü, yemek münüsünü ve kalitesini beğenmediklerini belirtmişlerdir (Yurdabakan ve Tektaş, 2012). Öğrencilere çıkarılacak münülerde besin değerleri, kullanılacak sebzeler ve tüm bunların kalitesi kadar öğrencilerin görüşlerinin de alınıp menüye uygun oranlarda yansıtılması beslenme hizmetinin tüm taraflarını memnun edebilir.

5.1.7. Okul Yöneticilerine Göre Taşıma Merkezi Olan Okulun Fiziki Durumuna Ait Sonuçlar

Yöneticiler, okullarının fiziki durumuna ilişkin olarak %44.4 gibi yüksek bir oranla "Fiziken yeterliyiz" görüşünü belirtmişlerdir. Bu yöneticiler, okullarının taşımali eğitim uygulamasını fiziken kaldıracabilecek durumda olduğunu ifade etmişlerdir (16/24). Taşımali eğitim uygulamasında bu okullar, merkezi okul olarak kabul edildiğinden çevresinden taşımali eğitim uygulamasından faydalanacak birçok öğrenciyi bünyesine dahil eder. Kayıt çevresi dışından da öğrenci kabul edildiği için sınıfların yeterliliği, okul bahçesinin kapasitesi, yemekhanenin varlığı, kütüphane, spor salonu, laboratuvar gibi birçok alanın kapasitesinin taşımali eğitime müsait olması gerekmektedir. Akbaba ve Turhan (2016), fiziksel olarak sorunlu bir eğitim ortamından yüksek seviyede bir çıktının beklenmesinin gerçekçi olmayacağını ifade etmiştir. Bu anlamda yüksek bir oranla 'yeterli' cevabının alınması olumlu bir durum olarak gösterilebilir.

Yöneticilerin, %22.2' si ise "Fiziken yeterli değiliz" görüşüyle okullarının taşımali eğitim uygulamasını kaldırmakta sorunlarla karşılaştığını vurgulamıştır. Bu görüşü belirten yöneticilerin hemen hepsi (19.4), yemekhanelerinin olmadığını vurgulamışlardır. Spor salonumuz yok diyen yöneticiler %8.4'lük bir katılıma sahip olurken, katılımcıların % 5.6'sı da laboratuvarlarının olmadığını ifade etmişlerdir. Okullarının fiziken yeterli olmadığını vurgulayan yöneticilerden özellikle yemekhanesi

eksik olanlar, bu anlamda eksikliği kapatmak için, ya üst katlarda ya da bodrum katlarında uygun olan herhangi bir sınıfı yemekhaneye çevirdiklerini ifade etmişlerdir. Hijyen ve güvenlik açısından önemli bir yere sahip olan yemekhanelerin aslında özel alanlar olarak yapılması gerekirken göz ardı edilip bodrum katlarında herhangi bir yere açılması ve bu alanların öğrencilerin kapasitesini kaldıramayıp daha da riskli alanlar haline gelmeleri beslenme hizmeti açısından olumsuz bir durum ortaya çıkarıyor diyebiliriz.

Öğretmen ve öğrencilerle yapılan bir araştırmada verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların %50'si sınıfların yeterli olup diğer faktörlerin yetersiz olduğunu vurgularken, %36.7'si okulun fiziki imkanlarının yetersiz olduğunu, %13.3'ünün ise fiziki imkanları yeterli olduğunu vurguladığını görmekteyiz. Ayrıca araştırmacı bu çalışmada taşınabilir eğitimin uygulandığı okullarda çocukların yemek yiyebilecekleri bir yemekhanenin ya da yemek yemeye uygun bir salonun olması gerektiğini ve özellikle kış günlerinde yemekten kalan arta zamanlarda öğrencilerin kalan zamanlarını değerlendirebilecekleri sınıftan ayrı bir dinlenme yeri veya spor salonu ile rahatsız olan öğrencilerin dinlenebileceği revirlerin olması gerektiğini vurgulamıştır (Arı, 2003). Yine yapılan başka bir araştırmada okullarının fiziken yeterli olup olmadığına ilişkin bir soruda, 27 öğretmen evet yanıtını verirken, 15 öğretmen ise hayır görüşünü belirtmiştir. Bu okullarda, okulların fiziki imkanlarının taşınabilir eğitim-öğretim için yeterli olmadığı, sadece sınıfların belli miktarda yeterli olduğu araştırmacı tarafından vurgulanmıştır. Yine araştırmacıya göre, taşıma merkezi okullarda yemekhaneye ya da çocukların rahatça yemek yiyebilmelerine uygun bir salona ihtiyaç vardır (Uslu, 2017). Bir araştırmada ise öğretmenlerin yemekhanelerle ilgili görüşlerine bakıldığında bazı okulların yemekhanelerinin fiziken yeterli düzeyde olmasına rağmen bazılarının ise fiziksel olarak çok yetersiz oldukları görüşü dikkat çekmektedir. Yine bu araştırmaya göre bir okulun da yemekhanesi mevcut değildir (Bilek ve Kale, 2017). Birecik ilçesinde yönetici, öğretmen, öğrenci, veli ve şoförlerle yapılan bir araştırmada ise taşınabilir eğitim yapılan okulun fiziksel açıdan eksikleri olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiş ve araştırmacının kendisi tarafından da bizzat gözlemlenmiştir. Yine bu okulların öğrenci mevcutlarına karşın binalarının yetersiz olduğu, laboratuvarlarının olmadığı, materyaller açısından eksikliklerin olduğu ve dinlenme ile spor salonlarının olmadığı katılımcılar tarafından ifade edilmiş ve araştırmacı tarafından yerinde

gözlemlenmiştir. Bu alanların olmamasından dolayı da aynı okulda katılımcılar, öğrencilerin öğle aralarında yemekten sonra dinlenemediklerini ve spor yapamadıklarını ifade etmişlerdir (Cinoğlu, Öztürk ve Demir, 2014). Farklı tarihlerde yapılan araştırmalarda ortaya çıkan benzer sorunlar, taşınmalı eğitim uygulamasının yapıldığı merkezi okullarda fiziksel sorunların varlığını ortaya çıkarmaktadır. Etkili bir taşınmalı eğitim hizmeti sunumu için fiziksel donanımın da eksik olmaması önemlidir diyebiliriz. Bu anlamda öğrencilerin rahat ve hijyenik ortamlarda sağlıklı bir şekilde bu hizmeti almaları eğitim-öğretim verimi açısından da paydaşlara katkı sunabilir.

5.1.8. Okul Yöneticilerine ve Velilere Göre Taşınmalı Eğitim Kapsamında Sunulan Servis Hizmetine Ait Sonuçlar

Katılımcıların vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde katılımın en fazla olduğu görüş %36.8 ile "Yardımcı personel olmalı" ifadesi olmuştur. Bu soruda verilen cevaplardan bazıları, daha önce yöneticilere sorulan 3 ayrı sorudaki yanıtlarla benzerlik taşımaktadır. Örneğin; katılımcılar, 'yardımcı personel olmalı' ve 'şoförlerin eğitilmesi' ile ilgili olarak hem en çok karşılaşılan risk faktörü sorusunda hem de risk olarak görüp değiştirilmesini bekledikleriyle ilgili soruda aynı yanıtları vermişlerdir. Yine katılımcılar, 'denetim artmalı' ile ilgili olarak da en çok karşılaşılan risk faktörleri sorusunda, riskleri nasıl yöneteceklerine dair olan soruda ve risk olarak görüp değiştirilmesini bekledikleri soruda aynı yanıtları vermişlerdir. Bu görüşlerle ilgili olarak daha önce sonuç ve tartışmalar paylaşıldığı için burada tekrar değinilmeyip daha önce paylaşılmayan diğer görüşler incelenecektir.

Katılımcıların vermiş oldukları diğer cevaplar incelendiğinde %13.9 ile "Araçlar güvenlidir" görüşünü görmekteyiz. Bir de %10.1 katılım oranıyla "Araçlar güvensizdir" görüşü mevcuttur. Bu iki görüşe de velilerin katılım oranı oldukça düşük olup, veliler bu konuyla ilgili genel itibariyle görüş bildirmemişlerdir. Bu kategorilerin arası olarak kabul edebileceğimiz diğer bir görüş ise "Araçlar iyileştirilmeli" ifadesi olmuştur. Burada ise velilerin katılım oranı diğer iki görüşe göre yüksektir (%25). Araçların güvenli olduğunu söyleyen katılımcılar, araçların yaşının, kalitesinin ihalede belirtilen usullere uygun olduğunu gerekçe olarak göstermişlerdir. Araçların güvenli olmadığını ileri süren katılımcılar ise araç modellerinin eski olduğunu ve ihalede belirtilen araçların şoförler tarafından kullanılmadığını, ihalede gösterilen araçla kullanılan araçların aynı

olmadığını ileri sürmüşlerdir. Araçlar iyileştirilmeli görüşünü savunan yönetici ve veliler ise araç içinden de bahsederek bunu ifade etmişlerdir. Daha önce de bahsedildiği gibi araçlarda kamera ve emniyet kemerlerinin eksik olmaması hususunu ifade etmişlerdir. Araçların ihaleye uygun olduğunu ancak ihalede belirtilen araç model yaşının yüksek olduğunu, bunun en fazla 5 yaş olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

5.1.9. Okul Yöneticilerine Göre Taşınabilir Eğitim Kapsamında Sunulan Sağlık Hizmetlerine Ait Sonuçlar

Yöneticilerin sağlık hizmetlerine yönelik vermiş olduğu yanıtlar incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun (%29.7) 'Yakınlardaki sağlık kuruluşuna yönlendirme' üzerinde görüş belirttiklerini görüyoruz (19/24). Yöneticiler, okullarında sunulan sağlık hizmetlerinde yetişmiş sağlık personeli olmadığı için acil durumlarda en yakındaki sağlık kuruluşuna varsa kendi şahsi araçlarıyla ulaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu anlamda yakınlarda sağlık kuruluşlarının var olmasının görüşme yapılan yöneticileri, öğrencilerin sağlıkla ilgili yaşayabileceği sıkıntılı durumlarda rahatlattığı ifade edilebilir. Ayrıca görüşlerden yola çıkarak öğretmenlerin şahsi araçlarının, her ne kadar araçta koruyucu tedbirler alınamasa ve içerisinde sağlık personeli bulunmasa da ambulans vazifesi gördüğü ifade edilebilir.

Yöneticilerin vermiş olduğu yanıtlarda en yüksek orana sahip diğer ifadeler %21.9 oranlarıyla 'Küçük çaplı sağlık hizmeti' ve 'Yetersiz sağlık hizmeti' görüşleri olmuştur. Yöneticilerin vermiş olduğu bu yanıtlara bakıldığında okullarda sağlık ile ilgili yürütülen faaliyetlerin yeterli olmadığı söylenebilir. Yöneticiler, zaten büyük bir sıkıntı çıktığında ellerinden bir şey gelmediğini, derhal ambulans çağırdıklarını ya da yakınlardaki sağlık kuruluşlarına öğrencileri yönlendirdikleri ifade etmişlerdi. Burada da yöneticiler, yaşanabilecek diğer vakalarda da ecza dolabı seviyesinde önlemler alabildiklerini ve çoğu koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri materyallerinin eksik olduğunu ifade etmişlerdir.

Yöneticilerden bir kısmı (%10.9) 'Eğitilmiş ve deneyimli öğretmenlerle ilk yardım' hizmetlerini yürüttüklerini ifade etmişlerdir. Burada yöneticiler, öğretmenlerinin hizmet içi eğitim yoluyla gerekli sağlık hizmetleri ile ilgili bilgiyi kazandıklarını ve bunu uygulayabilecek yeterlikte olduklarını ifade etmişlerdir. Yine yöneticilerin %9.4'ü okullarında 'Yeterli sağlık hizmetlerinin olduğunu belirtirken,

%6.2'si ise 'Sağlık Bakanlığı tarama uygulamaları' sayesinde yeterli hizmetin okullarında yürütüldüğünü belirtmişlerdir.

Milli eğitim bakanlığı Temel Eğitim Bölümü tarafından hazırlanan kurum standartları kılavuz kitabında yer alan standartlar incelendiğinde Standart 3.3. 'de 'Okulda çocuklara ihtiyaçlarına uygun, destekleyici sağlık ve beslenme hizmetleri verilir.' ve Alt Standart 3.3.1.'de de 'Çocukların sağlıklı gelişimlerini takip etme, destekleme ve geliştirmeye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri yürütülür.' ifadesinin yer aldığı görülür (MEB, 2015b). Belirlenen standartlar çerçevesinde görüşme yapılan okullarda yürütülen sağlık hizmetleri değerlendirildiğinde okullardaki sağlık hizmetleri gerçeğiyle belirlenen kurum standartlarının örtüşmediği ifade edilebilir. Ancak yapılan bazı araştırmalarda burada yapılan araştırmadaki mevcut durumun aksine veliler, çocuklarının taşınmalı eğitim uygulaması sayesinde daha fazla sağlık hizmetinden yararlandığını ifade etmişlerdir. Yönetici, öğretmen ve öğrencilerle yapılan bir araştırmada velilerin %57'si çocuğunun taşıma merkezine gitmesinin, sağlık hizmetlerinden daha fazla yararlanmasını sağladığını ifade ederken, %43'ü ise taşıma merkezine gitmesi çocuğunun sağlık hizmetlerinden yararlanma şartlarını etkilemediğini ifade etmiştir (Şan, 2012). Herhangi bir okulda taşınmalı eğitim uygulansın ya da uygulanmasın, toplu yaşam alanları olmalarından kaynaklı olarak okullar, birçok sağlık riski taşıyabilirler. Bu anlamda Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2015-2019 stratejik planını incelediğimizde Stratejik Hedef 2.1'in Hedefin mevcut durumu başlığı altında sağlık ve hijyen konusunda bireylerin bilinçlendirilmesi amacıyla Sağlık Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında Ağız ve Diş Sağlığı Bilincinin Geliştirilmesi İş Birliği Protokolü, Okullarda Diyabet Eğitim Programı İş Birliği Protokolü, Beslenme Dostu Okullar Projesi İş Birliği Protokolü, Okul Sağlığı Hizmetleri İş Birliği Protokolleri imzalandığı, ayrıca Gençlerde Hijyen ve Cilt Sağlığı Bilincinin Geliştirilmesi Projesi, İlk Yardıma İlk Adım Projesi ve ERDEP Projesi ile birlikte 3 projenin daha hayata geçirildiği ifade edilmiştir (MEB, 2015c).

5.1.10. Okul Yöneticilerine Göre Taşınmalı Eğitim Uygulamasına Alternatif Olabilecek Uygulamalara Ait Sonuçlar

Yöneticilerin bu soruya vermiş oldukları cevapları incelediğimizde %63.3 gibi büyük çoğunluğunun taşınmalı eğitime alternatif olarak 'Okulu olmayan yere okul

yapılmalı' önerisinde bulduklarını görüyoruz. Diğer görüşleri incelediğimizde yöneticilerin %26.7'si 'Yatılı okullar ve pansiyonlar artırılmalı', %10'u da 'Taşımali eğitim kalkmalı' önerisinde buldukları görülmektedir. Tüm cevaplar birlikte değerlendirildiğinde yöneticilerin taşımali eğitim uygulamasına alternatif orijinal bir öneri sunamadıklarını söyleyebiliriz. Yöneticilerin en yüksek yüzdeyle vermiş oldukları 'Okulu olmayan yere okul yapılmalı' önerisi, taşımali eğitimin çıkış gerekçesine aykırı bir durumdur diyebiliriz. Bilindiği üzere taşımali eğitimin varlık sebeplerinden biri de ekonomik gerekçeler idi. Okulu olmayan her yere yeni okulların yapılması ise devletin ekonomik olarak zor durumda kalmasına sebep olabilecek bir öneri sayılabilir. Sadece ekonomik nedenler de değil, her yere yeni bir okulun yapılması bazı yerleşim yerlerinde öğrenci sayısının parmak sayısı kadar kalması nedeniyle de uygulanamayabilir. Coğrafi şartlar, güvenlik durumları, ulaşım güçlüğü gibi birçok etmen bu önerinin uygulama gücünü zayıflatan etmenlerdir.

'Yatılı okullar ve pansiyonlar artırılmalı' görüşünü incelediğimizde bu okullar ve pansiyonlarla ilgili yapılan araştırmalardan ortaya çıkan sonuçlara bakarak önerinin uygulanabilirliği üzerinde görüşte bulunabiliriz. Yılmaz (2012) tarafından YİBO'lardaki sorunların 6.-8. sınıf öğrencilerinin algılarına göre değerlendirilmesine ilişkin yapılan bir araştırmada uygulanan anketin tüm sonuçları birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin anket maddelerine verdikleri cevapların genel ortalaması tüm 6.-8. sınıflarda "yetersiz" sınırları içerisinde kalmıştır. Araştırmacıya göre bu durum, bu okullarla ilgili öğrencilerin olumsuz görüşe sahip olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Yine yatılı bölge okullarıyla ilgili öğrenci ve öğretmenlere yapılan bir araştırmada öğretmenlerin araştırmanın açık uçlu olan son sorusuna vermiş oldukları cevaplar genel olarak şöyledir: Yatılı ilköğretim bölge okullarının kapatılmasını, buralarda sosyal aktivite alanlarının yetersiz olmasını, bu okullarda çalışan öğretmenlerin ücretlerinin az olmasını ve başka bir yorumda ise katılımcılar yine bu okullarda öğrencilerin aile sevgisinden uzak kaldıkları için öğrenmede zorluk çektiklerini belirtmişlerdir (Gökçer, 2011). Yine bu sonuçlardan öğretmenlerin, YİBO'larla ilgili olumsuz algılarını açık bir şekilde görmek mümkündür. Öğrencilere yönelik yapılan bir başka araştırmada alınan sonuçlardan bazıları ise şunlardır: Banyolar sayı itibariyle yeterli değildir ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Lavabo ve tuvaletler hem sayı hem donanım açısından yeterli olmayıp öğrencilerin gereksinimlerini karşılayamamaktadır.

Etüt salonları öğrencilere yetmemektedir. Kullanım açısından yemekhaneler yeterli değildir. Öğrenciler açısından yatakhaneler de kullanışlı değildir (Uysal, 2016). Türkiye'de yatılı bölge okulları ve pansiyonlar üzerine yapılan araştırmalardan birçoğu öğrencilerin eğitim kalitesi adına olumsuz sonuçlar ortaya koyuyor. Tüm bu sonuçlar beraber düşünüldüğünde burada yapılan araştırmada yöneticilerin, pansiyonların ve yatılı bölge okullarının artırılmasına ilişkin önerileri şu anki şartlar adına uygun gözüküyor diyebiliriz.

Yöneticiler tarafından taşınmalı eğitime alternatif olarak sunulan 'Taşınmalı eğitim kalkmalı' önerisi ise alternatif bir model olmayıp şu anki uygulamanın sona ermesine yönelik bir istek ifadesidir denilebilir.

5.2. Öneriler

Taşınmalı eğitim veren ilk ve ortaokullarda risklerin belirlenmesi ve yönetimi hususunda eksikliklerin giderilmesi için araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak bazı konularda düzenlemeler yapılması önerilmektedir:

- Milli Eğitim Bakanlığı ve bakanlığın yetkilendireceği kişilerle taşınmalı eğitim komisyonu oluşturulup taşınmalı eğitim uygulandığı illerin, ilçelerin ve beldelerin bir risk haritası çıkarılmalıdır.
- Taşınmalı eğitimin artık uygulanmasının gerek kalmadığı alanlar tespit edilip buralarda uygulamaya son verilmelidir.
- Taşınmalı eğitim uygulamasında en büyük risk alanlarından birini oluşturan beslenme hizmetine yönelik kurallar oluşturulup ihlal eden yemek şirketlerine yaptırım uygulayıp yeni bir ihale verilmemelidir.
- Uygulama kapsamında yemek şirketleri, yemek seçiminde öğrencilerin de görüşlerini almalıdır.
- Taşınmalı eğitimin ulaşım ayağını oluşturan servislere yönelik kamera ve emniyet kemeri gibi donanımsal iyileştirmeler yapılmalıdır. Yardımcı personel uygulaması tüm servislere uygulanmalıdır.
- Servis şoförlerine yönelik eğitimler düzenlenmelidir.
- Taşınmalı eğitim için yapılacak tüm ihaleler illerde bakanlık tarafından oluşturulan bir komisyonca şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

- Birbirine yakın olan yerleşim alanlarından merkezi bir okula taşınan öğrenciler için taşınmalı eğitim uygulamasına son verilip bu yerleşim alanlarına yakın bir noktada belirlenecek bir alana prefabrik de olsa yeni okullar yaptırılmalıdır.
- Risk yönetim becerileri ile ilgili okul idarecilerine hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.
- Kuralları ihlal eden servis şoförleri ve yemek firmalarına karşı okul idarelerinin yaptırım gücü artırılmalıdır.
- Taşınmalı eğitim uygulamasından faydalanan öğrencilerin velilerine yönelik olarak velilerin haklarını ve sorumluluklarını öğrenecekleri bilgilendirici toplantılar düzenlenmelidir.
- Taşınmalı eğitimin yapıldığı merkezi okulların fiziki durumlarının yeterliliği gözden geçirilip ilgili okullarda iyileştirilmeler yapılmalıdır.
- Taşınmalı eğitimin yapıldığı merkezi okullarda yürütülen sağlık hizmetleri için ilgili okullarda revirler oluşturulup sağlık görevlisi istihdam edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ağırkaya, A. (2010). *Taşımalı eğitim uygulamasında öğretmenler ve öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler*. Selçuk Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Akbaba, A., & Turhan, M. (2016). İlköğretim okul binalarının fiziksel sorunlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Van il örneği). *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12). 341-357.
- Akbaş, Y. (2016). Türkiye'nin nüfus coğrafyası. S. Doğanay & M. Alım (Eds.). *Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası*, 1-59. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alataş, C. (2007). *İş sağlığı ve güvenliği risk değerlendirme metotları ve risk yönetimi*. Kocaeli Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Altunsaray, A. (1996). *Taşımalı ilköğretim uygulamasının değerlendirilmesi*. Balıkesir Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Arı, A. (2000). *İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi normal, taşımalı ve yatılı ilköğretim okullarının karşılaştırılması*. Afyon Kocatepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Arı, A. (2003). Taşımalı ilköğretim uygulaması (Uşak örneği). *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1). 101-115.
- Atar, Y. (2017). *Türk anayasa hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Aydın M. Z., Akyol G. Ş. (2010). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bilek, E., & Kale, M. (2012). Taşıma merkezi okullarda görev yapan öğretmenlerin göre taşımalı eğitim uygulaması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3). 609-632.
- Bozkurt, C. (2010). Risk, kurumsal risk yönetimi ve iç denetim. *Denetişim*, (4), 17-30.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cinoğlu, M., Öztürk, M., Demir, H. (2014). Birecik'te taşımalı eğitim uygulamalarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11). 211-229.
- Coşkun, İ. (2015). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin gelişim özellikleri ve bu özelliklerin ilkokuma yazma öğretimi ile ilişkisi. Ö. Yılar (Ed.). *İlkokuma ve yazma öğretimi*, 37-51. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Courrege, A. (?). *Risk management for schools top ten risks and how to manage them*, [Çevrim-içi: <http://www.charterschooltools.org/tools/riskManagementSchools.pptx>], Erişim tarihi: 30 Mayıs 2019.
- Çelik, G. (2017). *Okul yöneticilerinin liderlik tarzları ile yenilikçilik ve risk alma davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Avrasya Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Çokgör, O. (2016). *Risk yönetimi*, [Çevrim-içi: <http://gazi.edu.tr/posts/download?id=153625>], Erişim tarihi: 24 Kasım 2018.
- Dinçer, M. (2003). Eğitimin toplumsal değişme sürecindeki gücü. *Ege Eğitim Dergisi*, 3(1).
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO) (2019). *Risk factors*, [Çevrim-içi: https://www.who.int/topics/risk_factors/en/], Erişim tarihi: 28.11.2018.
- Emhan, A. (2009). Risk yönetim süreci ve risk yönetmekte kullanılan teknikler. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(3). 209-219.
- Ermisket, E. G. (2011). Kamu kurumlarında risk yönetimi- Bir uygulama önerisi. *Denetim*, (7), 47-60.
- Erol, N. (2011). Toplumsal değişme ve eğitim: “Temel ilişkiler, çelişkiler, tartışmalar”. *Gazi Akademik Bakış*, 5(09). 109-122.
- Garipağaoğlu, M., & Özgüneş, N. (2008). Okullarda beslenme uygulamaları. *Çocuk Dergisi*, 8(3). 152-159.
- Gökçer, N. (2011). Yatılı ilköğretim bölge okullarının sorunlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 288-310.
- Gül, G. (2004). Birey toplum eğitim ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1). 223-236.
- Güler, Ç., Çobanoğlu, Z. (1997). *Risk iletişimi ve risk yönetimi*. Ankara: İlköz Matbaası.
- Gündüz, A. (2000). *TDV İslam Ansiklopedisi*, [Çevrim-içi: <https://cdn.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/22/C22016428.pdf>], Erişim tarihi: 05.05.2019.
- Hopkin, P. (2013). *Risk management*. Great Britain and the United States: Kogan Page Limited.

- Işık, H. & Maya, İ. (2003). Taşımali ilköğretim uygulaması ve bu uygulamaya son verilmesiyle ilgili veli görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(2). 285-296.
- İnan, M. & Demir, M. (2018). Eğitimde fırsat eşitliği ve kamu politikaları: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2). 337-359.
- Kabaş, N. (2006). *Taşımali ilköğretim uygulamasında karşılaşılan sorunlar (Bolu ili örneği)*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kadiroğlu, T. & Tüfekci G. F. (2017). Güvenli okul taşımacılığında annelerin görüşleri ve beklentileri var: Niteliksel bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(3). 13-23.
- Karakütük, M. (1998). Taşımali ilköğretim uygulaması ve sorunları: "Sincan ilçesi örneği". *Eğitim ve Bilim*, 22(108). 16-21.
- Katipoğlu, İ. (2014). *Milli eğitim denetçilerinin risk odaklı kurum denetim modelini benimseme ve okullarda uygulanabilir bulma düzeyleri*. Ankara Üniversitesi: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kaya, N. Ç. (2006). Taşımali eğitim programındaki ilköğretim öğrencilerinin durumları: Silopi köyleri örneğinde bir sosyal değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(2). 105-116.
- Kefeli, S. (2005). *İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi normal, yatılı ve taşımali ilköğretim okullarının karşılaştırılması (Mudurnu ilçesi örneği)*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Küçük, A. (2010). *Taşımali ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar (Aksaray İli Örneği)*. Selçuk Üniversitesi: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2006). Taşımali eğitim (Bursa ili örneği). *İlköğretim Online*, 5(2). 16-23.
- Maya, İ. Ç. (2011). *Eğitim kurumlarında risk yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- MEB (2002). " *Taşımali eğitim ve İstanbul- Fenertepe İlköğretim Okulu*" konulu Milli Eğitim Bakanlığı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na gönderdiği 12.04.2002 tarih ve B.08.0.APK.0.03.05.00-03/1293 sayılı soru önergesi cevabı. [Çevrim-içi: <http://www2.tbmm.gov.tr/d21/7/7-6198c.pdf>], Erişim tarihi: 24.11.2018.

- MEB (2014). *Milli Eğitim Bakanlığı taşıma yoluyla eğitime erişim yönetmeliği*. [Çevrim-içi: http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/12024357_tasimayonetmeliği.pdf], Erişim tarihi: 19.11.2018.
- MEB (2015a). *Risk değerlendirme rehberi*. [Çevrim-içi: https://turgutlu.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_02/18030104_riskanalizi.pdf] Erişim tarihi: 24.11.2018.
- MEB (2015b). *Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları standartları kılavuz kitabı yöneticiler, öğretmenler, maarif müfettişleri ve uzmanlar İçin kavramsal temeller ve uygulama*. [Çevrim-içi: https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_04/09112933_kurumstandartlarkl avuzkitap.pdf], Erişim tarihi: 22.11.2018.
- MEB (2015c). *Milli eğitim bakanlığı 2015 - 2019 stratejik planı*. [Çevrim-içi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15i mzasz.pdf], Erişim tarihi: 22.11.2018.
- MEB (2018). *Milli eğitim istatistikleri örgün eğitim 2017-2018*. [Çevrim-içi: http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_or gun_egitim_2017_2018.pdf], Erişim tarihi: 24.11.2018.
- Memduhoğlu, B. H. (2016). Türk eğitim sisteminin genel yapısı (Amaçlar, temel ilkeler ve okul sistemi). H. B. Memduhoğlu & K. Yılmaz (Eds.). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi, 1-24*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- MEVZUAT (2018a). *1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu*. [Çevrim-içi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>], Erişim tarihi: 22.11.2018.
- MEVZUAT (2018b). *222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu*. [Çevrim-içi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.222.pdf>], Erişim tarihi: 22.11.2018.
- Oluk, F. (2018). *Eğitim yöneticilerinin okullarda bulunan sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin alguları: Çankırı ili örneği*. Sabahattin Zaim Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Özer, M. A. (2012). Rekabet ortamında girişimciler için var olma reçetesi: Risk yönetimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(1). 143-162.

- Özgün, A. (2007). *İstanbul'da taşınmalı eğitimin okul, veli, öğrenci açısından olumlu ve olumsuz etkileri*. Yeditepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Öztürk, H. & Kaymak, T. (2014). İlkokul ve ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin velilerinin taşınmalı eğitime ilişkin görüşleri. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2). 205-224.
- Recepoğlu, E. (2006). *Taşınmalı ilköğretim uygulamasında taşıma merkezi olan ilköğretim okullarının sorunları: Çankırı, Karabük ve Kastamonu İli örneği*. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Recepoğlu, E. (2009). Taşınmalı ilköğretim uygulaması ve karşılaşılan sorunlar: Kastamonu ili örneği. *Kastamonu Eğitim*, 17(2). 427-444.
- Ruzic-Dimitrijevic, L., & Dakic, J. (2014). The risk management in higher education institutions. *Online Journal of Applied Knowledge Management*, 2(1). 137-152.
- Secer, M. & Yelken, Y. T. (2009). İlköğretim 6.-7.-8. sınıf öğrencilerinin taşınmalı eğitimde karşılaştıkları sorunlar (Gülner örneği). *İlköğretim Online*, 8(1). 24-35.
- Sezgin C. A. & Özkaya, D. F. (2014). Toplu beslenme sistemlerine genel bir bakış. *Akademik Gıda*, 12(1). 124-128.
- Sezgin C. A. & Artık, N. (2015). Toplu tüketim yerlerinde gıda güvenliği ve HACCP uygulamaları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(2). 56-62.
- Şan, A. (2012). *İlköğretimde taşınmalı eğitim öğrencilerinin sorunları*. Dokuz Eylül Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Şahban, B. (2016). *Taşınmalı eğitim sistemine ilişkin veli görüşleri (Merkezefendi ilçesi Göveçlik mahallesi örneği)*. [Çevrim-içi: <http://acikerisim.pau.edu.tr:8080/xmlui/handle/11499/1431>], Erişim tarihi: 22.11.2018.
- Şimşek, A. & Büyükkıdık, S. (2017). Öğretmen ve öğrenci görüşleriyle taşınmalı eğitim uygulamasının değerlendirilmesi: Bozova ilçesi örneği. *İlköğretim Online*, 16(1). 15-34.
- Taşbaşı, N. A. (2011). *Taşınmalı eğitim ve toplumsal sorunlar*. Atatürk Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Taşdemir, M. (2010). *Taşınmalı eğitime ilişkin veli görüşleri; sorunlar ve öneriler (Şile ilçesi örneği)*. Yeditepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

- Taşkıran, B. (2010). *Taşımali eğitim merkezlerinde öğrenci başarısının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması*. Akdeniz Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- TDK (2018). ‘‘Türk Dil Kurumu sözlüğü’’. [Çevrim-içi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bfedb6b1e4862.76123573], Erişim tarihi: 22.11.2018.
- Tepe, N. (2011). *Taşımali ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin beslenme sorunları üzerine öğretmen görüşleri*. Yeditepe Üniversitesi: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Topçu, K. Z. (2017). *Okul öncesi eğitim kurumlarında risk yönetimi (Çanakkale ili örneği)*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Turan, S. (2011). *Taşımali ilköğretim uygulamasında karşılaşılan güçlükler (Zonguldak ili örneği)*. Hacettepe Üniversitesi: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- T.D. (2000). *Milli eğitim bakanlığı taşımali ilköğretim yönetmeliği*. [Çevrim-içi: <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/64-2000>], Erişim tarihi: 19.11.2018.
- UDH (2016). *Risk yönetimi nedir?*. [Çevrim-içi: http://www.ubak.gov.tr/BLSM_WIYS/SGB/tr/Pdf/20160613_073759_5643_1_88338.pdf], Erişim tarihi: 25.11.2018.
- UNICEF (2012). *Okul dışındaki çocuklar küresel girişimi Türkiye ülke raporu*. [Çevrim-içi: <http://education-equity.org/wp-content/uploads/2014/02/%C3%B6LKE-RAPORU-Tr-14.1.2014.pdf>], Erişim tarihi: 18.11.2018.
- UNICEF (2018a). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. [Çevrim-içi: https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html], Erişim tarihi: 18.12.2018.
- UNICEF (2018b). *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*. [Çevrim-içi: https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html], Erişim tarihi: 18.12.2018.
- Uslu, Ö. (2017). *İlköğretimde taşımali eğitim uygulaması*. Pamukkale Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Uysal, İ. (2016). *Pansiyonlu okullardaki öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve başarılarına etkisi*. [Çevrim-içi:

<http://acikerisim.pau.edu.tr/xmlui/handle/11499/861?locale-attribute=en>], Erişim tarihi: 29.12.2018.

- Ülker, Y. (2009). *Taşımali ilköğretim uygulamasının genel durumu ve değerlendirilmesi (Muğla ili örneği)*. Muğla Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Ürer, M. (2005). *Taşımali ve taşımali olmayan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve diyet örüntüleri üzerine bir araştırma*. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yalçın, K. Y. (2006). *Yerleşik ve taşımali eğitim yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin toplumsallaşmasında beden eğitimi ve sporun önemi Kütahya ili örneği*. Dumlupınar Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yeşilyurt, M., Orak, S., Tozlu, N., Uçak, A., & Sezer, D. (2007). İlköğretimde taşımali eğitim araştırması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19). 197-213.
- Yıldırım, A., Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdabakan, İ. & Tektaş, M. (2013). Taşımali ilköğretim öğrencilerinin taşımali eğitime ilişkin görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(3). 511-527.
- Yurdakul, T. (1991). *Risk yönetimi*. Marmara Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu**TAŞIMALI EĞİTİM VEREN İLKOKULLARDA VE ORTAOKULLARDA RİSK VE RİSK YÖNETİMİ****KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

- * Cinsiyet: * Kurum Türü(yöneticiler):
- * Öğrenim durumu: * Yöneticilik türü:
- * Meslekteki kıdem yılı(yöneticiler):

Sayın (Yönetici/Veli),

Ben Fatih Oğuz ÇELİK. Bir devlet kurumunda Sınıf öğretmenliği yapmaktayım. Aynı zamanda Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde Eğitim Yönetimi Bilim Dalı'nda tezli yüksek lisans bölümünde öğrenciyim ve tez konusu olarak belirlediğimiz bu çalışmayı yürütmekteyim. Taşımali eğitim veren ilk ve ortaokullarda riskleri ve bu riskleri yönetmeyi konu edinen bu çalışmayı yürütürken siz değerli yöneticilerimizin/velilerimizin görüşlerine ihtiyaç duyuyoruz. Burada bizimle paylaşacağınız görüşleriniz öğretmenlerimize, yöneticilerimize veya kanun koyuculara yol gösterebilir ve böylelikle bu alana değerli katkılarınızı sunabilirsiniz.

*Öncelikle burada benimle paylaşacağınız kişisel bilgiler ve okulunuzun adı **kesinlikle** gizli tutulacaktır.

*Görüşmemizi ses kaydı ile kayıt altına almak istiyorum. Bu, görüşlerinizi bize sunarken herhangi bir veri kaybına yol açmamak için tercihte bulunduğumuz bir yöntemdir. Görüşlerinizi ses kaydı ile paylaşırken bir yandan da not tutulacaktır. Konuştuklarınız böylece yazılı yöntemle de teyit edilecektir. Ses kaydınız herhangi bir yerde, herhangi bir üçüncü kişiyle **kesinlikle** paylaşılmayacaktır.

*Dilemeniz halinde ses kaydı tutulmayacak. Görüşleriniz sadece not edilecektir.

* Görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru var mı?

Ek-2. Yöneticilere Yönelik Görüşme Formu**YÖNETİCİLERE YÖNELİK SORULAR**

- 1) Sizin düşüncelerinize göre risk kavramını nasıl tanımlayabiliriz?
- 2) ‘Taşımali eğitim’ uygulamasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
- 3) Sizce taşımali eğitime tabi öğrencilerin en çok karşılaştıkları risk faktörleri nelerdir?
- 4) Taşımali eğitime tabi öğrencilerin karşılaştıkları güçlüklerle tepkileriniz ve risklere karşı aldığınız önlemler nelerdir?
- 5) Taşımali eğitim uygulamasında şu anda risk faktörü olarak görüp değiştirilmesini beklediğiniz uygulamalar nelerdir?
- 6) Taşıma merkezinde verilen beslenme hizmetine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
- 7) Taşıma merkezinin fiziki durumunun (bahçe, spor salonu, derslikler, laboratuvar, kütüphane) yeterliliğine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
- 8) Öğrencileri taşıyan araçların güvenliliğine ve araçta personel olup olmadığına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
- 9) Taşımali eğitimin dışında olmasını istediğiniz alternatif bir eğitim yöntemi var mı? Lütfen paylaşır mısınız?
- 10) Taşımali eğitim kapsamında okuyan öğrencilere sunulan ilk yardım ve sağlık hizmetlerinin yeterliliği hususundaki düşünceleriniz nelerdir?

Ek-3. Velilere Yönelik Görüşme Formu**VELİLERE YÖNELİK SORULAR**

- 1) ‘Taşımali eğitim’ uygulamasına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
- 2) Sizce taşımali eğitime tabi öğrencilerinin en çok karşılaştıkları risk faktörleri nelerdir?
Lütfen paylaşır mısınız?
- 3) Taşıma merkezinde verilen beslenme hizmetine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
- 4) Sizce taşımali eğitimdeki risk faktörleriyle nasıl baş edilebilir? Risklere karşı alınabilecek çözümler, önlemler neler olabilir?
- 5) Taşımali eğitim kapsamında verilen 'servis' hizmetine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
Sizce servis uygulamasının barındırdığı riskler neler olabilir?

Ek-4. Uygulama İzin Belgeleri

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 77157353-821.99-E.2622974
Konu : Fatih Oğuz ÇELİK'in Veri Toplama
Talebi Hk.

06.02.2019

.....KAYMAKAMLIĞINA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürlüğü tezli yüksek lisans öğrencisi Fatih Oğuz ÇELİK'in anket çalışmasına ait Müdürlüğümüzün 05/02/2019 tarih ve 2506341 sayılı onay yazısı ekte gönderilmiştir. Ekte gönderilen yazının ilçeniz okullarına duyurulması hususunda:

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Hasan TEVKE
İl Millî Eğitim Müdürü

EK:
1 Adet Onay Yazısı

Adres:
Elektronik Ağ:
e-posta:

Bilgi için:
Tel:
Faks:

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 77157353-821.99-E.2506341
Konu : Veri Toplama Talebi

05/02/2019

İL MAKAMINA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Fatih Oğuz ÇELİK'in "Taşımali Eğitim veren İlkokullarda ve Ortaokullarda Risk ve Risk Yönetimi"konulu anket çalışması kapsamında İlimiz Edremit, Tuşba ve İpekyolu İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesindeki ortaokullarda ve ilkokullarda görev yapmakta olan okul müdürleri,müdür yardımcıları ve öğrenci velilerine ölçek/anket uygulama çalışmasıyapılması hususundaki yazıları incelenmiştir.

Söz konusu ölçek/anket uygulama çalışması Müdürlüğümüzce oluşturulan "Anket uygulama ve Araştırma izin Talepleri Komisyonu"tarafından incelenmiş olup 04/02/2019 tarih ve 52 nolu karar ile belirtilen açıklamalar doğrultusunda uygulanması: Ayrıca denetimleri ilgili okul ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmek üzere derslerin aksatılmaması kaydıyla ve gönüllülük esasına göre yapılması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Adem ÇİFTÇİ
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Uygun görüşle arz ederim.

Hasan TEVKE
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
05/02/2019

Sinan ASLAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres:
Elektronik Ağ:
e-posta:

Bilgi için:
Tel:
Faks:

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

26./08/2019

Tez Başlığı / Konusu

Taşınan Eğitim Veren İlkokullarda ve Ortaokullarda
Risk ve Risk Yönetimi

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 75 sayfalık kısmına ilişkin, 26./08./2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından ,theatrate.intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 12 (on iki) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

26./08./2019
Fatih Oğuz GEVİK
Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Fatih Oğuz GEVİK
Öğrenci No : 17940001179
Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Programı : Eğitim Yönetimi
Statüsü : Y. Lisans Doktora

DANISMAN
Doç.Dr. Ahmet Akpınar
26./08./2019

ENSTİTÜ ONAYI
UYGUNDUR
26./08./2019
Servet ÇAN
Enstitü Sekreteri